

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü / Mimarlık Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Modern Mimarlık Etkilerinin Burdur İli Bucak İlçesi'nin Mimari Dokusundaki Yansımaları Üzerine Bir Araştırma

Zeynep UĞUR BULUT

Danışman
Prof. Dr. Sevim ATEŞ CAN

**T.C.
BURDUR MEHMET AKİF ERSOY ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS**

**MODERN MİMARLIK ETKİLERİNİN BURDUR İLİ
BUCAK İLÇESİ'NİN MİMARİ DOKUSUNDAKİ
YANSIMALARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA**

Zeynep UĞUR BULUT

Danışman: Prof. Dr. Sevim ATEŞ CAN

BURDUR, 2023

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca **Yüksek Lisans** Tezi olarak sunduğum “**Modern Mimarlık Etkilerinin Burdur İli Bucak İlçesi’nin Mimari Dokusundaki Yansımaları Üzerine Bir Araştırma**” başlıklı bu tezin;

- Kendi çalışmam olduğunu,
- Sunduğum tüm sonuç, doküman, bilgi ve belgeleri bizzat ve bu tez çalışması kapsamında elde ettiğimi,
- Bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara atıf yaptığımı ve bunları kaynaklar listesinde usulüne uygun olarak verdiğimi,
- Kullandığım verilerde değişiklik yapmadığımı,
- Tez çalışması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığını,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya diğer bir üniversitede başka bir tez çalışması içinde sunmadığımı,
- Bu tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda bilimsel etik kurallarına uygun olarak davrandığımı,

bildirir, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

09/05/2023

Zeynep UĞUR BULUT

ÖNSÖZ

Bu araştırma için beni yönlendiren, karşılaştığım tüm zorlukları bilgi ve tecrübesi ile aşmamda yardımcı olan, bana kıymetli zamanını ayırıp değerli bilgilerini benimle paylaşan, sabırla ve büyük bir ilgiyle bana faydalı olabilmek için elinden gelenin fazlasını sunan, güler yüzünü ve samimiyetini benden esirgemeyen değerli Danışman Hocam **Prof. Dr. Sevim ATEŞ CAN**'a teşekkürlerimi sunarım.

Tüm yaşamım ve eğitim hayatım boyunca desteklerini hiç esirgemeyen, her anımda yanımda olan annem Fatma UĞUR ve varlığı ile bana her zaman güç veren babam Sami UĞUR'a sonsuz sevgi ve saygılarımı sunarım

Alan çalışmalarımda beni yalnız bırakmayan, çalışmamın her aşamasında sabırla yardımcı olan canım eşim Muhammet İkbâl BULUT'a sonsuz teşekkür ederim.

Mayıs, 2023

Zeynep UĞUR BULUT

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ŞEKİLLER DİZİNİ	iv
ÇİZELGELER DİZİNİ	x
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	14
2. GENEL BİLGİLER	16
2.1. Modernizm Kavramı, Gelişimi ve Modern Mimarlık	16
2.1.1. Moderniteden Erken Modernizme	17
2.1.2. Modern Mimarlığın Oluşumu ve Tarihçesi	20
2.1.3. Modern Mimarlığın Gelişim Süreci	23
2.1.4. Modern Mimarlığın Oluşmasında Zemin Teşkil Eden Yaklaşımlar	24
2.2. Türkiye’de Modernizmin Etkisindeki Mimarlık Ortamı	37
2.2.1. Türkiye’de Modernizmin Gelişim Evreleri	37
2.2.2. Türkiye’de Modernizm Dönemine Geçişin Tarihsel Süreci	39
2.2.2.1. 1908-1927 yılları arasında gerçekleşen mimari gelişmeler	40
2.2.2.2. 1927-1940 yılları arasında gerçekleşen mimari gelişmeler	43
2.2.2.3. 1940-1950 yılları arasında gerçekleşen mimari gelişmeler	44
2.2.2.4. 1950’li yıllarda gerçekleşen mimari gelişmeler	45
2.2.2.5. 1960 yılları ve sonrasında gerçekleşen mimari gelişmeler	46
2.3. Türkiye’de Modernizmden Etkilenilerek Tasarlanan Yapılar	47
3. MATERYAL ve YÖNTEM	57
3.1. Materyal	57
3.2. Yöntem	57
4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA	58
4.1. Bucak İlçesine Ait Genel Bilgiler	58
4.1.1. Coğrafi Konumu ve Fiziki Yapısı	58
4.1.2. Sosyal ve Ekonomik Yapısı	59
4.2. Bucak’ın Modernleşmesi ve Yerleşim Analizi	59
4.3. Modernleşme Sürecinde İnşa Edilen Yapılar	62
4.3.1. Meydanlar ve Anıtlar	63
4.3.2. Kamusal Yapılar	69
4.3.2.1. Belediye Binası	69
4.3.2.2. Hükümet Konağı	73
4.3.2.3. Cumhuriyet İlkokulu	78
4.3.2.4. Orman İşletme Lojmanları	83
4.3.2.5. Orman İşletme Müdürlüğü Yapısı	84
4.3.2.5.1. Tip 1 Şeflik Lojmanı	86
4.3.2.5.2. Memur Lojmanı	87
4.3.2.5.3. Tip 2 Şeflik Lojmanı	88
4.3.2.5.4. Yemekhane Binası ve toplantı salonu	89
4.3.2.6. Orman İşletme Lokali	92
4.3.2.7. Bucak Devlet Hastanesi	94
4.3.2.8. Jandarma Komutanlık Binası	101

4.3.2.9.	PTT Binası.....	104
4.3.3.	Sivil Yapılar	105
4.3.3.1.	1323 ada 21 parselde bulunan konut.....	106
4.3.3.2.	1323 ada 23 parselde bulunan konut.....	110
4.3.3.3.	1324 ada 8 parselde bulunan konut.....	112
4.3.3.4.	1324 ada 5 parselde bulunan konut.....	116
4.3.3.5.	1307 ada 11, 12 parselde bulunan konut/Sezen Villa.....	118
4.3.3.6.	273 ada 9 parselde bulunan konut	122
4.3.3.7.	273 ada 16 parselde bulunan konut.....	125
4.3.3.8.	1825 ada 4 parselde bulunan konut.....	128
4.3.3.9.	1324 ada 16 parselde bulunan konut.....	133
4.3.3.10.	1323 ada 16 parselde bulunan konut.....	136
4.3.3.11.	123 ada 9 parselde bulunan konut	141
4.3.3.12.	143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı.....	144
4.3.4.	Sosyal ve Kültürel Yapılar	150
4.3.4.1.	1573 ada 5 parselde otel yapısı.....	150
5.	SONUÇ VE ÖNERİLER.....	156
	KAYNAKLAR.....	159
	EKLER.....	167
EK 1 -	Çizelge 4.1. Burdur'un Bucak İlçesi'nde modernleşme sürecinde inşa edilen yapıların mimari özellikleri	167

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Auguste Perret'nin, Paris'te inşa etmiş olduğu Franklin Caddesi Apartmanı, 1903	19
Şekil 2.2. 1708 yılında İngiltere'de Coalbrookdale için tasarlanmış olan demir köprü. 22	22
Şekil 2.3. 1851, Crystal Palace, Londra-İngiltere	22
Şekil 2.4. Victor Horta tarafından tasarlanan Tassel Binası	25
Şekil 2.5. Glasgow Scholl of Art (Güzel Sanatlar Akademisi).....	26
Şekil 2.6. 1859, Red House, Bexleyheath, Londra-İngiltere	27
Şekil 2.7. 1909, Robie House, Chicago-ABD.....	28
Şekil 2.8. 1924, Gerrit Rietveld tarafından tasarlanan Schröder Evi, Utrecht-Hollanda	29
Şekil 2.9. Schröder Evi iç mekân	29
Şekil 2.10. Frank Lloyd Wright tasarımı olan Şelale Evi, Mill Run-ABD.....	30
Şekil 2.11. La Citta Nuova Kentsel Hayali (Yeni Şehir) çizimi	31
Şekil 2.12. La Citta Nuova Tatlin Kulesi (Yeni Şehir) çizimi	32
Şekil 2.13. 1973, Sydney Opera Binası, Sydney-Avustralya.....	34
Şekil 2.14. C.I.A.M. kongrelerinin yıllara göre toplantı konuları.....	36
Şekil 2.15. 1920, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası, Ankara	42
Şekil 2.16. 1924, İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası, Ankara.....	42
Şekil 2.17. 1948, Taşlık Kahvesi, İstanbul	47
Şekil 2.18. Taşlık Kahvesi iç mekân görünümü.....	48
Şekil 2.19. 1967, Türk Tarih Kurumu Binası, Ankara	48
Şekil 2.20. Türk Tarih Kurumu Binası'nın iç mekân aydınlanması.....	49
Şekil 2.21. Türk Tarih Kurumu Binası aydınlatma bacaları	50
Şekil 2.22. Türk Tarih Kurumu Binası'nın açık avlusu.....	51
Şekil 2.23. Türk Tarih Kurumu Binası doğu cephesi	51
Şekil 2.24. 1957, Rıza Derviş Villası, Büyükkada-İstanbul	52
Şekil 2.25. Rıza Derviş Villası cephe tasarımı.....	52
Şekil 2.26. 1987, Demir Evleri, Bodrum-Muğla.....	53
Şekil 2.27. Demir Evleri vaziyet planı ve perspektif görünüşleri	54
Şekil 2.28. Demir Evleri ve yakın çevresi	54
Şekil 2.29. Demir Evleri'nin tasarımları.....	55
Şekil 2.30. Demir Evleri teras kısımları	55

Şekil 4.1. Bucak İlçesi'nin konumu.....	59
Şekil 4.2. Bucak yerleşiminin ana ulaşım aksları.....	61
Şekil 4.3. Bucak Hökez Bulvarı	62
Şekil 4.4. Bucak'ta modern dönem kamusal yapıların yoğunlaştığı yerler ve meydan .	64
Şekil 4.5. 1963 yılı Cumhuriyet Meydanı.....	65
Şekil 4.6. 1970, Bucak Belediye Binası.....	65
Şekil 4.7. 1971-1974 yıllarında Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Anıt Heykel	67
Şekil 4.8. Günümüzde Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Atatürk Heykeli.....	68
Şekil 4.9. Cumhuriyet Caddesi, Meydan ve Belediye Binası'nın konumu	69
Şekil 4.11. 1970, Bucak Belediye Binası	70
Şekil 4.12. 1967, Bucak Belediye Binası.....	70
Şekil 4.13. 2007, Bucak Belediye Binası cephe kaplaması	71
Şekil 4.14. Bucak Belediye Binası zemin kat planı.....	71
Şekil 4.16. Bucak Belediye Binası ikinci kat planı	72
Şekil 4.17. Bucak Hükümet Konağı'nın konumu	73
Şekil 4.18. Bucak Hükümet Konağı'nın konumu	73
Şekil 4.19. Bucak Hükümet Konağı inşaatı-1948	74
Şekil 4.20. Bucak Hükümet Konağı	75
Şekil 4.21. Bucak Hükümet Konağı	76
Şekil 4.22. Bucak Hükümet Konağı zemin kat plan şeması	76
Şekil 4.23. Bucak Hükümet Konağı birinci kat plan şeması	77
Şekil 4.24. Bucak Hükümet Konağı Fransız balkonu	77
Şekil 4.25. Cumhuriyet İlkokulu'nun konumu.....	78
Şekil 4.26. Cumhuriyet İlkokulu'nun konumu.....	79
Şekil 4.27. Bucak Cumhuriyet İlkokulu	79
Şekil 4.28. Bucak Cumhuriyet İlkokulu planı	80
Şekil 4.29. Bucak Cumhuriyet İlkokulu görüşleri.....	81
Şekil 4.30. Bucak Cumhuriyet İlkokulu	81
Şekil 4.31. Bucak Cumhuriyet vaziyet planı.....	82
Şekil 4.32. Bucak Orman İşletme Binaları'nın konumu.....	83
Şekil 4.33. Bucak Orman İşletme Binaları'nın konumu.....	83
Şekil 4.34. Bucak Orman İşletme Müdürlük Binası.....	84
Şekil 4.35. Bucak Orman İşletme Müdürlük Binası zemin kat planı	85
Şekil 4.36. Bucak Orman İşletme Müdürlük Binası birinci kat planı	85

Şekil 4.37. Bucak Orman İşletme Lojman Binası	86
Şekil 4.38. Bucak Orman İşletme Lojmanı zemin kat planı	87
Şekil 4.39. Bucak Orman İşletme Memur Lojmanı	87
Şekil 4.40. Bucak Orman İşletme Memur Lojmanı zemin kat planı	88
Şekil 4.41. Bucak Orman İşletme Şef Lojmanı.....	88
Şekil 4.42. Bucak Orman İşletme Şef Lojmanı zemin kat planı	89
Şekil 4.43. Bucak Orman İşletme Yemekhane Binası.....	89
Şekil 4.44. Bucak Orman İşletme Yemekhane Binası zemin kat planı	90
Şekil 4.45. Bucak Orman İşletme Yemekhane Binası birinci kat planı	91
Şekil 4.46. Bucak Orman İşletme Lokali'nin konumu	92
Şekil 4.47. Bucak Orman İşletme Lokali'nin konumu	92
Şekil 4.48. Bucak Orman İşletme Lokali.....	93
Şekil 4.49. Bucak Orman İşletme Lokali zemin kat planı	93
Şekil 4.50. Bucak Devlet Hastanesi'nin konumu.....	94
Şekil 4.51. Bucak Devlet Hastanesi'nin konumu.....	95
Şekil 4.52. Bucak Devlet Hastanesi.....	95
Şekil 4.53. Bucak Devlet Hastanesi.....	96
Şekil 4.54. Bucak Devlet Hastanesi bodrum kat planı	96
Şekil 4.55. Bucak Devlet Hastanesi zemin kat planı	97
Şekil 4.56. Bucak Devlet Hastanesi birinci kat planı	97
Şekil 4.57. Bucak Devlet Hastanesi ikinci kat planı.....	97
Şekil 4.58. 1994, Bucak Devlet Hastanesi	98
Şekil 4.59. 1994 Bucak Devlet Hastanesi zemin kat planı	99
Şekil 4.60. 1994 Bucak Devlet Hastanesi kat planları.....	100
Şekil 4.61. Jandarma Komutanlık Binası'nın konumu	101
Şekil 4.62. Jandarma Komutanlık Binası'nın konumu	101
Şekil 4.63. Jandarma Komutanlık Binası.....	102
Şekil 4.64. Jandarma Komutanlık Binası.....	103
Şekil 4.65. Bucak Postane Binası'nın konumu	104
Şekil 4.66. Bucak Postane Binası'nın konumu	104
Şekil 4.67. Bucak Postane Binası.....	105
Şekil 4.68. Konutun konumu	106
Şekil 4.69. Konutun konumu	107
Şekil 4.70. Bulut Konutu	107

Şekil 4.71. Bulut Konutu zemin kat planı.....	108
Şekil 4.72. Bulut Konutu birinci kat planı	108
Şekil 4.73. Bulut Konutu balkon tasarımı ve çevre ilişkisi.....	109
Şekil 4.74. Bulut Konutu giriş.....	109
Şekil 4.75. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun konumu	110
Şekil 4.76. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun konumu	110
Şekil 4.77. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun zemin kat planı	111
Şekil 4.78. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun birinci kat planı.....	111
Şekil 4.79. 1323 ada 23 parselde bulunan konut.....	112
Şekil 4.80. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun konumu	112
Şekil 4.81. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun konumu	113
Şekil 4.82. 1324 ada 8 parselde bulunan konut.....	114
Şekil 4.83. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun zemin kat planı	114
Şekil 4.84. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun birinci kat planı.....	115
Şekil 4.85. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun özgün giriş kapısı ve pencere doğramaları	115
Şekil 4.86. 1324 ada 5 parselde bulunan konutun konumu	116
Şekil 4.87. 1324 ada 5 parselde bulunan konutun konumu	116
Şekil 4.88. 1324 ada 5 parselde bulunan konut.....	117
Şekil 4.89. Sezen Villa'nın konumu.....	118
Şekil 4.90. Sezen Villa'nın konumu.....	119
Şekil 4.91. Sezen Villa.....	119
Şekil 4.92. Sezen Villa zemin kat planı	120
Şekil 4.93. Sezen Villa birinci kat planı	120
Şekil 4.94. Sezen Villa iç mekân camekanı	121
Şekil 4.95. 273 ada 9 parselde bulunan konutun konumu	122
Şekil 4.96. 273 ada 9 parselde bulunan konutun konumu	122
Şekil 4.97. 273 ada 9 parselde bulunan konut.....	123
Şekil 4.98. 273 ada 9 parselde bulunan konutun girişi	124
Şekil 4.99. 273 ada 16 parselde bulunan konutun konumu	125
Şekil 4.100. 273 ada 16 parselde bulunan konutun konumu	125
Şekil 4.101. 273 ada 16 parselde bulunan konut.....	126
Şekil 4.102. 273 ada 16 parselde bulunan konut girişi	127
Şekil 4.103. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun konumu	128

Şekil 4.104. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun konumu	128
Şekil 4.105. 1825 ada 4 parselde bulunan konut.....	129
Şekil 4.106. 1825 ada 4 parselde bulunan konut.....	130
Şekil 4.107. 1825 ada 4 parselde bulunan konut.....	131
Şekil 4.108. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun zemin kat planı	131
Şekil 4.109. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun birinci, ikinci kat planları	132
Şekil 4.110. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun girişi	133
Şekil 4.111. 1324 ada 16 parselde bulunan konutun konumu.....	133
Şekil 4.112. 1324 ada 16 parselde bulunan konutun konumu.....	134
Şekil 4.113. 1324 ada 16 parselde bulunan konut.....	135
Şekil 4.114. 1324 ada 16 parselde bulunan konutun birinci, ikinci, üçüncü kat planları.....	135
Şekil 4.115. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun konumu.....	136
Şekil 4.116. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun konumu	137
Şekil 4.117. 1323 ada 16 parselde bulunan konut.....	138
Şekil 4.118. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun birinci, ikinci, üçüncü kat planları.....	139
Şekil 4.119. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun iç mekânı	140
Şekil 4.120. 123 ada 9 parselde bulunan konutun konumu	141
Şekil 4.121. 123 ada 9 parselde bulunan konutun konumu	141
Şekil 4.122. 123 ada 9 parselde bulunan konut.....	142
Şekil 4.123. 123 ada 9 parselde bulunan konutun 1., 2., 3. kat planı	143
Şekil 4.124. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısının konumu.....	144
Şekil 4.125. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısının konumu.....	144
Şekil 4.126. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı	145
Şekil 4.127. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı bodrum kat planı ..	145
Şekil 4.128. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı zemin kat planı	146
Şekil 4.129. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısının birinci kat planı	147
Şekil 4.130. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı ikinci kat planı	147
Şekil 4.131. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı ön ve arka görünüşleri.....	148
Şekil 4.132. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı çatı kat planı	149
Şekil 4.133. 1323 ada 5 parselde bulunan otelin konumu	150
Şekil 4.134. 1323 ada 5 parselde bulunan otelin konumu	150

Şekil 4.135. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı.....	151
Şekil 4.136. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı zemin kat planı	152
Şekil 4.137. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı asma kat planı	152
Şekil 4.138. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı konaklama bölümü planları	153

ÇİZELGELER DİZİNİ

	Sayfa
EK 1 - Çizelge 4.1. Burdur'un Bucak İlçesi'nde modernleşme sürecinde inşa edilen yapıların mimari özellikleri.....	167

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
C.I.A.M.	: Congres Internationaux D' Architecture Moderne
DSİ	: Devlet Su İşleri
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü
MAKÜ	: Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
PTT	: T.C. Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

Modern Mimarlık Etkilerinin Burdur İli Bucak İlçesinin Mimari Dokusundaki Yansımaları Üzerine Bir Araştırma

Zeynep UĞUR BULUT

Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Sevim ATEŞ CAN

Mayıs, 2023

Modernleşme kavramı birçok paradigmayı etkilediği gibi mimari alanını da etkilemiştir. Mimari alanı etkileyen bu devrim Türkiye’de etkisini Cumhuriyet’in kurulmasından sonra göstermeye başlamış ve ülkenin dinamikleri bu dönem içerisinde değişmiştir. Toplumu oluşturan bireylerin değişen ihtiyaçları mimari yapılara yansımış, mimari yapılar ihtiyaçları karşılamak için değişim ve gelişim sürecine girmiştir. Bu dönemde geleneksel yapı ve yapım teknikleri ihtiyaçlar doğrultusunda değişim göstermiştir. Tarihsel süreç içerisinde yaşanan bu değişimlerin etkileri iller ve illerin yapı taşları olan ilçelerle mahallelere de yansımıştır. Bu noktada Burdur İli’nin Bucak İlçesi’ne yansıyan modern mimari konut mirasları araştırılmıştır.

Bucak mimari dokusundaki modern dönem yapılarında kurgulanan biçimsel organizasyonlar, fonksiyonel dağılım gösteren plan şemaları, yapım teknolojileri ve cephesel kimlik özellikleri Bucak İlçesi’nin mimari envanterleri düzleminde araştırılmıştır. Bu incelemeler doğrultusunda modern dönem kapsamında meydana gelen değişim ve dönüşüm yazılı bir şekilde belgelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: modernleşme, Bucak, modern dönem mimari yapılar, kültürel varlık

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

**A Study on the Effects of Modern Architecture on the Architectural Texture of
Bucak District of Burdur Province**

Zeynep UĞUR BULUT

**Burdur Mehmet Akif Ersoy University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture**

Supervisor: Prof. Dr. Sevim ATEŞ CAN

May, 2023

The concept of modernization has affected architecture as well as many paradigms. This movement of conservation of architectural space emerged after the foundation of the Republic in places in Turkey and the dynamics of the country were shaped during this period. The requirements of meeting the needs of the individuals who make up the society are reflected in the architectural structures, and the architectural structures are about to change and get rid of them in order to meet the requirements. During this period traditional building and construction requirements shifts changed. The effects of these changes experienced in the historical process have also been reflected in the provinces and districts and neighborhoods, which are the building blocks of the provinces. In this center, modern architectural housing heritages reflected in Bucak district of Burdur province were investigated.

Formal organizations, functionally distributed plan schemes, construction technologies and façade identity features in the modern period buildings in Bucak architectural texture were investigated in the architectural inventories of Bucak district. In line with these examinations, the change and transformation that occurred within the scope of the modern period were documented in written form.

Keywords: modernization, Bucak, housing in the modern era, cultural property

1. GİRİŞ

Modern kelimesi tanım olarak ‘eski’ ile ‘yeni’ kavramları arasında oluşan bağlantıyı ifade etmektedir. 15.yy’da Rönesans’tan itibaren toplumlarda yerleşik kalıplardan kurtulma düşüncesi ortaya çıkmış ve bu sayede insan, doğa ve nesne arasında kurulmuş olan ilişki yeniden şekillenmeye başlamıştır (Kahya, 2017).

Hilde Heynen (2011) Modern kavramını, üç farklı dönem bağlamında tanımlar. Heynen’e göre modern kavramının ilk ve en eski kullanımı, geçmiş olanın karşıtı olarak, şimdiyi yani güncel olanı tarifler (Heynen, 2011). Bu kavramın düşüncesi Orta Çağ boyunca da devam etmiştir. İkinci kullanımı ise eskiye karşıt olarak yeni olandır. Buradaki kavramın düşüncesi 17. yüzyılda yaygınlaşarak eskiden farklı olarak kendine has özellikler taşıyan yeni bir dönemi tanımlar. 19. yüzyılda ise üçüncü bir anlam oluşmuştur. Modernin bu anlamı anlık ve gelip geçiciliğin üzerinde durarak, muğlak bir sonsuzluğu tanımlamıştır.

Modern kavramından türeyen modernite ise Avrupa’da Aydınlanma Çağı ile başlayan toplumsal, ekonomik, siyasi değişimleri kapsar ve bu süreci ifade eder. Özellikle 17. yüzyıldan itibaren başlayan değişimler toplumlarda büyük ve köklü değişimlere yol açmıştır. Dolayısıyla modernizm düşüncesi ile 17. yüzyıl da Avrupa’da başlayan değişimler, tüm dünyayı etkisi altına alarak toplumsal bir yaşam tarzı oluşturmuştur (Giddens, 1994). Yaşanan gelişmeler bireylerin ve toplumun yaşam şekillerine yansımalarının yansırı bilim, kültür ve sanat alanlarında da büyük etki göstermiştir (Kahya, 2017). Modernlik kavramına önem kazandıran olgu, yerleşik kalıplardan uzaklaşarak tümüyle farklı bir aura oluşturması ve özgün olmasıdır (Günaslan, 2021). Bunun yanında Modernlik sadece yeni kavramına ilişkin ele alınan olgusal kavramlar bütünü değil; bu konunun elde edilebilmesini sağlamak amacıyla geçmişi temsil eden ‘eski’ kavramının evrilmesine olanak sağlayan kavramsal bütünlüktür (Kahya, 2017). Başka bir deyişle, modernlik bireylerde ve toplumda zaman içerisinde oluşmuş kalıplaşmış düşünceleri bilinçli bir şekilde değiştirme durumudur. Rönesansla birlikte ortaya çıkan modern dönem öncesinde birey ve toplumlarda kültürel değişim sorunsalı bulunması sebebiyle yaşanan gelişmelere ilişkin olarak bilinç bulunmamaktadır. Bu sebeple bireyler ve toplumlar yaşanan değişimlere ilişkin bilinç geliştiremedikleri için aslında var olan kültürel değişim olgusu kalıplaşmış düşüncelerin önüne geçememiştir (Tanyeli, 1997). Bu sebeple ortaya çıkan yenilikçilik düşüncesi mimari anlamında bireylerde ve toplumlarda modernleşme kavramını ortaya çıkarmıştır. Genel olarak bakılacak olursa

modernizm, bireylerde ortaya çıkan yenilikçi düşüncenin toplumsal açıdan bir bütün olarak sosyal ve kültürel anlamda radikal ve bilinçsel bir değişim süreci olarak yansımaları ve modernleşme fikrinin kilit taşı olarak ifade eder (Kahya, 2017).

Modernlik ve modernleşme terimlerinin kavranabilmesi için öncelikle modern kelimesine odaklanılması gerekmektedir. Batı kaynaklı olarak anılan modern ve türevi kelimelerin; sanayileşme, aydınlanma gibi Batılı değerler ile tanımlanmaya başladığı sanılsa da gerçekte olan şey birçok kaynakta geçtiği üzere “modern” kavramının çok daha farklı bir boyutta ve daha erken bir zamanda ortaya çıkmış olmasıdır (Yıldızkan, 2018).

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Modernizm Kavramı, Gelişimi ve Modern Mimarlık

‘Modern’ teriminin kelime manası, yaşanılan dönemin koşullarına uygun, geçmişte verilen ürünlerden bağımsız olan, çağdaş, uygar, yeni, olarak ifade edilebilir (Yaldız ve Sayar, 2016). ‘Modern’ teriminin kökeni ise Latince olup ‘modernus’ sözcüğünün türetilmesi sonucu meydana gelmiştir. Yine Latince ‘modo’ terimi hemen, şimdi anlamına gelirken, ‘modus’ terimi ölçü anlamına gelmektedir. ‘Modernus’ terimi 5. yüzyılın sonlarında ortaya çıkarak geçmiş dönemlerde puta tapan toplumlarda gündeme gelen Hristiyanlık olgusunu nitelemek amacıyla da kullanıldığı görülmüştür.

Terim ilk olarak ünlü filozof Friedrich Hegel tarafından tarihi bir olguyu tabir etme amacı ile kullanılmıştır. Bu terim ile Friedrich Hegel, İngiltere’deki yeni zamanlara işaret ederken aynı zamanda da orta çağ ile yaşanılan modern dönemler arasında geçen süreyi yani 1800’lü dönemleri ifade etmektedir (Timothy, 2009). Fakat daha sonraki yüzyılları kapsayan zaman zarfında modernlik olgusu bugünküne benzeyebilecek bir yaklaşım şeklini ifade etmemiştir. Dolayısıyla modern teriminin, ortaya çıkışının tam olarak tarihi bir karşılığı bulunmasa da mekânsal olarak Avrupa kıtasında görülmeye başlayan bir kavram olduğu bilinmektedir (Yatağan, 2013). Modern kavramının yanı sıra Modernizm kavramı ise modern düşünme yöntemleri, herhangi bir olgunun modern döneme ait olan özellikleri olarak tanımlanabilmektedir (Aslanoglu, 1988).

Tarihin önemli sosyalistlerinden olan Marx ve Weber’e göre modernizm, 17. ve 18. yüzyıllarla birlikte başlar ve burjuvazinin gelişimiyle bağlantılı olan bir süreci belirtir. Modernizm hareketinin temelini oluşturan fiiller, reform hareketlerinin yaşanması, Fransız Devrimi ile akılcı düşüncenin doğması, din kavramı algısının değişmesi, pozitivist bilimin gelişmesi ve İngiltere’de Sanayi Devrimi’nin gerçekleşmesidir (Çorakçı, 2008).

Avrupa’da Montesquieu, Kant, Hegel, Voltaire, Hume, Rousseau, Diderot gibi düşünürlerin katkıları ile birlikte yaşanan Reform ve Rönesans hareketleri sonucunda aydınlanma dönemine girilmiş ve bu durum sosyal, kültürel, felsefî, siyasi alanda bir takım önemli gelişmeleri doğurmuştur. Bu noktada meydana gelen bilimsel, kültürel ve siyasi gelişmeler 18. yüzyılın sonlarında meydana gelecek olan Sanayi Devrimi’nin gerçekleşmesine zemin hazırlamıştır. Modernizm, sanayileşme süreci sonrasında Avrupa’da bir takım kavramsal eğilimlerle beraber baş göstermiş ve endüstri kapitalizminin yayılmacı politikasıyla birlikte tüm dünyada yaygınlaşmaya başlamıştır.

Batı kültüründe meydana gelen yeni toplumsal hareketlerin sonucunda; endüstrileşme, kentleşme ve demokratikleşme gibi mühim sonuçlar doğmuş ve yine bu sonuçlardan doğan modernizm, eleştirel ve bağımsız bir ortamın oluşmasına zemin teşkil ederek özgürlüğü desteklemiştir (Suluova, 2019).

2.1.1.Moderniteden Erken Modernizme

Modernite, Eyüce (2012) tarafından ‘yeni bir düşünsel çerçeve üretme biçimi’ olarak tanımlanır. Eyüce (2012)’ye göre modern olma durumu olarak nitelendirilebilecek olan modernite, modernliğin sınırlarını çizdiği ve tesir ettiği yaşam ve teşkilatlanma tarzıdır. Bu doğrultuda modernite modernizmin toplumsal yapıya etkisi olarak tanımlanabilir. Ya da modernizmin yaşam biçimine etkisi olarak düşünülebilir. Heynen (2011) modernite’nin modern dönemin niteliklerine ve bu niteliklerin kişiler bazında nasıl tecrübe edildiğine dair kendi tespitini belirtir. Heynen (2011)’ne göre modernite kavramı sürekli bir devinim içinde, geçmiş olan dönemler ve yaşanan dönemlerden daha başka şekilde ifade edilmesi gereken bir olgu olup daha çok geleceğe yönünü çeviren bakış açısı olarak değerlendirilmelidir. Modernite olgusu; sosyal, toplumsal, siyasi, dini ve ekonomik bir teori olma zemininde, bireysel nitelikte bir gelişim ve değişimi hedefleyen bir teşebbüstür.

Tarihsel olarak Modernite olgusunun yaşanmasında katkısı bulunan dört devrim bilimsel, siyasal, kültürel, endüstriyel devrim şeklinde sıralanabilmektedir. Modernite, Kahraman (2007) tarafından ise, nesnelliği meşrulaştırma düzlemi olarak tanımlanır. Kahraman (2007)’a göre modernite özneyi tüm aşamalarda ortadan kaldırmaktadır. Tanyeli’ye (2005) göre modernite kavramı ise bozulanı onaran bir değişim değildir. Tanyeli’nin metropol kavramı ile bağdaştırarak tanımladığı modernite olgusu, dengelerin bir daha geri gelmemek üzere yok olduğu bir dünyaya aittir.

Modernite kavramının daha anlaşılır olması adına modernleşme, modernite ve modernizm kavramları arasındaki farkları belirtmek gerekmektedir. Bu ayrım şu şekildedir; Modernleşme kavramı, teknolojik gelişmeler, kitle iletişim araçlarının artması ve gelişmesi, yoğun kentleşmeler, ulus devlet anlayışının ilerlemesi, demokrasinin ilerlemesi ile ilgili toplumsal bir gelişme sürecidir. Modernite kavramı ise modern zamanın birey tarafından nasıl deneyimlendiğiyle ilgilidir. Sürekli olarak değişim ve dönüşüm geçirecek şekilde geçmişi ve bugünü tekrar etmeden geleceğe odaklanır. Modernite ve modernleşme özelinde toplumu örgütleyen ideoloji ise modernizm kavramıdır (Günaslan, 2021).

Modernizm düşüncesi modern bakış açısının müzik, şiir, edebiyat ve mimari gibi toplumu etkileyen kültürel ve sanatsal alanlarda baş göstermesi sonucu şekillenmeye başlamıştır. Ancak modernizmin sadece sanatsal ve kültürel alanlar ile değil, aynı zamanda teknolojik ideolojik ve politik değişimlerden de etkilenme durumu söz konusudur (Berman, 2004). Modernizm daha çok 1848 yılından sonraki süreçte kentsel bir algı olarak görülmeye başlanmıştır. Bu doğrultuda modernizm; kent bazında gelişme, endüstrileşme ve makineleşmenin katkılarıyla mimari anlamda çok büyük değişimlere sebep olmuştur (Harvey, 2014).

Modernistleşme hareketleri ile doğan toplumsal değişim süreci, 19.yy.'da modernleşme eğiliminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Modernleşme eğiliminin sonucunda meydana gelen olaylar farklı birçok alanda türlü tesirlerde bulunmuş; coğrafyalar ve toplumlar arasında meydana gelen teknolojik ve kültürel göç gibi nedenlerle evrensel bir yönelim halini almıştır. Bu dönemde bireylerin, aklın ön planda tutulması ve geleneksel öğretilerden kurtulmaya yönelik davranışları akılcı bir toplumsal yapının oluşum ve gelişimine zemin hazırlamıştır (Sadatlou, 2014).

Özetle modernleşme hareketi; politik, ekonomik, kültürel değişim süreçleri ile bütünleşen ve aynı zamanda endüstrileşme, şehirleşme, kitlesel haberleşme araçlarının yaygın kullanımı, devlet yapısı, rasyonel planlama, standartlaşmış bilgi ve üretim gibi konuları kapsayan çok boyutlu bir olgudur (Gürkan, 2019).

Günümüzde belirtilen Modernleşme kavramı; sanayileşme, bilim odaklı düşünme, sekülerleşme, rasyonelleşme ve küreselleşme gibi dinamiklerin sonucu ortaya çıkmış yeni bir durumdur. Dolayısıyla dünya genelini etkileyen bu dinamikler aynı zamanda mimarlık alanının da akışını etkilemiştir ve bunun sonucunda, modern mimarlık kavramı ortaya çıkmıştır (Baran, 2020).

Şekil. 2.1. Auguste Perret'nin, Paris'te inşa etmiş olduğu Franklin Caddesi Apartmanı, 1903 (Vellut, 2016)

19. yüzyıldaki endüstri devrimlerinden itibaren 20. yüzyıl başlarına kadar gelen süreçte, yaşam çevresinde oluşan yenilikler toplumsal, kültürel ve teknik yeniliklere duyulan güven sonucunda oldukça belirgin hale gelmiş ve bunun sonucunda toplumsal yenilenmeye, başka bir deyişle "modern'e olan inanç artmıştır (Bartels, 2004). Modern mimarlık anlayışı, 20. yüzyıl başlarında oldukça etkili olmaya başlamış ve hızla yaygınlaşmıştır. Mimaride Art Nouveau hareketinde görülmeye başlanan yalınlaşmanın gelişmesini sağlayan Adolf Loos, Auguste Perret gibi mimarlar aracılığı ile erken modernizmin temel yapısı oluşturulmaya başlanmıştır. Nouveau hareketindeki yalınlaşmayı Adolf Loos, "Kültürün evrimi, kullanıma dönük nesnelerin süslemeden arındırılması ile eş anlamlıdır ve 'süsleme suçtur.'" şeklinde belirtmiştir. Bu durumda Adolf Loos yapıların sembolik önemini göz ardı etmiş ve yapının minimize edilmiş maliyetlerle yapılarak ekonomik olmasını sağlamanın gerektiğini, yapının bu şekilde topluma hitap edebileceğini belirtmiştir. Erken modernizmin temellerini atan ve önemli bir temsilcisi olan Auguste Perret'nin yapmış olduğu çalışmalar modern mimarlığın gelişmesinde katkısı olan çalışmalardır. Auguste Perret'nin, Paris için tasarlamış olduğu Franklin Caddesi Apartmanı'nda betonarme yapım tekniği kullanılmış ve bu noktada betonarme yapım teknikleri mimaride yer edinmeye başlamıştır (Şekil 2.1.). Perret'nin tasarlamış olduğu apartman yapısında erken modernizme dayanak oluşturan nitelikler görülmektedir. Şöyle ki; cephe tasarımında iç ve dış mekân ilişkisi kurgulanırken dış

mekân içeriye doğru alınırken iç mekân da kitlesel hareketler doğrultusunda dışarıya alınmıştır. Aynı zamanda plan kurgularında betonarme kolonlar sayesinde oluşturulan serbest plan şeması bu döneme ait olan bir kurgudur. Bu tarz yaklaşımlar modern dönem öncesinde egemen olan üsluplara son verme noktasında oluşturulan tepkiler olarak nitelendirilebilir. Bu noktada Erken Modernizm Dönemi, mimarlık alanında etkili olacak olan modern mimarinin gelişmesini sağlayacak olan etmenlerin ortaya koyulmasını sağladığı için önem teşkil etmektedir.

Modern mimarinin oluşmasına zemin hazırlayan gelişmeler 20. yüzyıla geçildiği zaman etkisini daha da arttırarak devam etmiş ve 20. yüzyılda ortaya çıkan fikir akımları mimarlık alanını etkileyen gelişmeleri beraberinde getirmiştir (Özmen, 2010).

2.1.2.Modern Mimarlığın Oluşumu ve Tarihçesi

Mimarlık olgusu birden çok anlama gelebilen yoruma açık bir terimdir. Geçmiş reddederek sadece yaşanan döneme uygun yapım gerekçelerini öngören, mimarlık ve kent bazındaki sorunsallara genel çözümler üreten, yalnızca makineleşmenin getirdiği seri üretimle üretim yapan pratikler mimarlık pratiği değildir. Bütüncül, kapsamlı, akıcı, belirgin, açık ve geometrik yönelimlerin bulunduğu bir biçimlenişle toplumsal, teknik ve teknolojik ilkelere dayanarak modern mimarlık olarak ifade edilebilmektedir (Yaldız ve Sayar, 2016).

Tarihsel olarak incelendiğinde modern mimarlığın başlangıç evresi hakkında farklı görüşler mevcuttur. İsviçreli tarihçi ve mimarlık eleştirmeni olan Sigfried Giedion, 1941’de ilk defa yayınlanan *Space, Time and Architecture* adlı eserinde, modernizm kavramını *Zeitgeist*’in tanımladığı bir ifade olarak görmüş, 19. yüzyıl ve daha önce yaşanan dönemleri önemsememiş, yok saymıştır. Göz ardı etmiş olduğu 19. yüzyıl ve daha önceki dönemlerin mimarlık anlayışlarını sonuçta ulaşılması hedeflenen modern mimarlık hareketinin başlamasına kadar geçen bir süreç olarak belirtmiştir (Özyalvaç, 2013). Yale Üniversitesi’nin Mimarlık Bölümü’nde görev yapan Vincent Scully, ‘demokrasinin mimarlığı’ şeklinde adlandırmış olduğu modern mimarlığın doğuşunun endüstrileşme hareketlerinin başlamasıyla ilişkilendirilmiştir. İngiliz mimari yazarı James Maude Richards ise, modern mimarlık anlayışının 20. yüzyılda geçmişten çok farklı bir mimarlık anlayışı olarak gelişim gösterdiğini, modernist mimarların, binaları hizmet etmek zorunda oldukları ihtiyaçlara daha yakın bir şekilde ilişkilendirmekle ilgilendiklerini binanın işlevini ön planda tuttuklarını belirterek yaşanan teknik ilerlemelerin dışında kalan 19. yüzyıl mimarisini tümüyle yok saymıştır (Richards, 1953).

Mimarlık tarihi yazarı ve eleştirmeni olan Kenneth Frampton, modern mimarinin başlangıcının, *Modern Architecture, A Critical History* adlı eserinde rasyonel pozitivist fikirlerle beraber başlayan aydınlanma çağında gerçekleştiğini dolayısıyla modern mimarinin başlangıcının 18. yüzyıla kadar indirilebileceğini belirtmiştir (Özyalvaç, 2013).

Ragon'a (Fransız mimarlık tarihçisi) göre modern mimarlık kavramının ortaya çıkışı, Fransız ve İngiliz olmak üzere iki akım öncülüğünde doğmuştur. Ragon, 'İngiliz akımının, daha çok gotik yapısalıcı bir akım olduğunu Fransız akımının ise aydın mimarlar aracılığı ile doğan pozitivist bir fikir akımı olduğunu beyan etmiştir. İngiliz akımında, gar, fabrika, ambar gibi hantal görünen sanayi yapılarının, zanaatkarlık kullanılarak bir dekorla hantallığının kapatılması çözüm önerisi niteliğinde sunulmuş ve bu sayede sanayi ve sanatın bir uzlaşısı içerisine sokulduğu öne sürülmüştür. Bu durum Fransız akımında ise dekor fikrinin gereksiz bir fikir olduğu ileri sürülerek onaylanmadığı gözlemlenmiştir. Fransız akımına göre biçimde güzellik aranmamalı, biçim, yapı işlerinin mantığından oluşmalıdır (Ragon, 1986). Peter Collins'a göre ise modern mimarlık olarak tanımlanacak olan zaman dilimi 20. yüzyıl ile etkin olmaya başlamış fakat modern mimarlık adına atılan temeller Willam Morris'in 1860'larda yapmış olduğu çalışmalara dayanmıştır (Yaldız ve Sayar, 2016).

Anlatılan bilgiler ışığında Modern mimarinin tarihsel süreci, fikir altyapısı ve biçimlenişi göz önüne alındığında yaklaşık olarak yüz yıl süren uzun bir devinim sürecini ifade eder. Fakat günümüzde modern mimarinin tarihsel başlangıç eğilimi için gelenekselleşmiş bir kabulleniş olarak 19. yüzyılda yaşanan bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler baz alınmaktadır (Uzun, 2015). Dolayısıyla 19. yüzyılda yaşanan bilim ve teknoloji alanındaki gelişmeler, nükleer enerji kullanımı yeni endüstri dallarının ortaya çıkması gibi sebeplerle birlikte mimarlık alanında farklı arayışlara gidilmiştir (Dostoğlu 1995). Ayrıca yeni yapı malzemelerin (betonarme, alüminyum, cam, çelik çerçeve) kullanılmaya başlanması, yeni yapı tekniklerinin geliştirilmesi mimarlık pratiğini önemli ölçüde etkileyerek yenilikçi bakış açılarını tetiklemiş ve 'modernizm' kavramı mimarlık ortamında yer edinmeye başlamıştır (Birol, 2006).

Yeni malzeme ve yapı tekniklerinin etkileri ilk demiryolları ve köprülerde görülmeye başlanmış ve daha sonra bu etkilerin izleri bina yapımlarında görülmeye devam etmiştir (Dostoğlu, 1995). Dolayısıyla yaşanan teknik, sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerin izleri modern mimarlık hareketinin doğması ile artık yapılarda görülmeye başlanmıştır (Yaldız ve Sayar, 2016).

Modern mimarlığın amacına değinilecek olursa; evrensel çapta, on sekizinci ve on dokuzuncu yüzyıllarda endüstrileşme hareketlerine geçişlerde yaşanan sosyal, kentsel ve toplumsal bazda yaşanan sorunların, rasyonel olarak sistemli şekilde çözümlenmeye çalışılması olarak belirtilebilir (Kolsal, 2015).

Şekil 2.2. 1708 yılında İngiltere’de Coalbrookdale için tasarlanmış olan demir köprü (Tk420, 2019)

Modern mimarinin örneklerine değinilecek olursa 1708 yılında İngiltere’de Coalbrookdale için tasarlanmış olan demir köprü ilk örnek teşkil eden tasarımlar arasında gösterilebilir (Şekil 2.2.). Modern mimarlığın bina ölçeğindeki ilk örneği ise 1851 yılında Londra’nın en büyük parkı olan Hyde Park’ta düzenlenecek olan bir sergi için tasarlanan Crystal Palace’dır (Şekil 2.3.).

Şekil 2.3. 1851, Crystal Palace, Londra-İngiltere (Rijksmuseum, 1870)

Mies Van Der Rohe, Frank Lloyd Wright, Le Corbusier ve Walter Gropius gibi mimarlar Modern mimarlığın önemli isimleridir. Bu isimler modern mimarlığın gelişmesine katkıda bulunmuş ve bu noktada yapmış oldukları tasarımsal fikirler yönlendirici nitelik taşımıştır (Conrads, 1991). Modern mimarının klasik örnekleriyse Mies Van Der Rohe'nin tasarımı Barcelona Pavilion, Frank Lloyd Wright'ın tasarımı Falling Water House, Le Corbusier'in tasarımı Villa Savoye olarak görülmektedir (Baran, 2020).

Sonuç olarak, modern mimarının şekillenmesinde etkili olan değişkenler, teknolojiye yaşanan gelişmeler, sosyal bazdaki devinimler, yapı malzemelerindeki değişiklikler, endüstriyel bazda meydana gelen yeniliklerdir (Uzun, 2015). Modern mimarlığın getirmiş olduğu bakış açısı sayesinde, yirminci yüzyılda yaşanan mimarlık eylemleri bezemelerden kurtularak, geçmişe odaklanan mimari bakış açısını geleceğe yöneltmiştir. Bu noktada modern mimarlık yalnız bir üsluba işaret etmeden, geçmişi ve geçmişin ürünü olan klasisizmi reddetmiş, dönemin ihtiyaçlarına çağdaş teknoloji ve çözümler sunan bir mimarlık anlayışı olmuştur (Suluova, 2019).

2.1.3.Modern Mimarlığın Gelişim Süreci

Modernitenin beraberinde getirdiği tüm yeni yaklaşımlar hareketliliğin ve devininin, hayatın tüm alanlarında hüküm sürdüğü on dokuzuncu yüzyılda yaşanan bunalım durumunun sonucudur. Bu noktada modernizm yaklaşımları, özellikle bilim ve teknolojinin kullanıldığı manuel üretimden endüstriyel üretime geçişte, toplumsal ve kültürel alanda büyük bir değişimi beraberinde getirmiştir. Toplumsal ve kültürel yaşamı etkileyen bu değişim ve dönüşümler mimarlık alanının da etkilenmesine sebep olmuştur. Bu dönemde kurallara dayalı ortak bir söylem yerine, daha çok bireysel düşüncelerin kuralları belirlediği mimari düşünce şekli ortaya çıkmış ve zamana özgü ortak bir dil veya tek bir söyleme yönelim yerine daha çok söylemler topluluğu benimsenmiştir. Bahsi geçen söylemler topluluğu, modern mimarının oluşmasında çeşitli akımsal hareket ve davranışların farklı bakış açılarına evrilmesi sonucuyla arka planda kurgulanmış olan düşünsel yönelimlerdir. Söylemler topluluğunun asıl hedefleri yaşanan zamanın ruhunu yansıtmaktır (Kaya, 2005).

19. yüzyılın sonlarına doğru üslupların kendi döneminin sorunlarına çözüm üretmeye başlaması ve sonuç olarak üsluplaşma gerçeğinin fark edilmeye başlanması ile bu dönemin mimarisinin kendi ruhu içerisinde nasıl ilerlemesi gerektiği sorusuna yönelik mimarlar, mühendisler, düşünürler ve tasarımcılar aracılığı ile cevaplar bulunmaya

çalışılmıştır. Sonuç olarak yirminci yüzyıla gelindiği zaman çağın mimarları, çağın mimarisinin oluşmasında düşünsel süreçler geçirmiş, birbirinden farklı anlayışlar üretmiş ve nihayetinde kendi çözümlerini üretmeye başlayarak yeni mimari hareketler sergilemişlerdir.

Özetle modern mimarlık kavramı, sanayi devriminin etkisiyle yaşanan değişim ve dönüşümün neticesinde ortaya çıkarak, 20. yüzyılda çağın ihtiyaçları, teknolojileri ve yapım yöntemleri doğrultusunda işleve ve akılcı düşünme biçimine önem vermiş ve pek çok farklı üslubu içine alacak şekilde gelişmiştir. Bu noktada 20. yüzyılda gelişen sanat ve mimarlık kavramları içinde birçok fikir akımını barındırmıştır. Bu akımlar, modern mimarinin çatısı altında kendilerini farklılaştırmış ve kendi bakış açılarıyla modernizmi oluşturmayı amaçlamışlardır. Yaşanan bu gelişmelerin yanı sıra yüzyıl içerisinde modern mimarlığa eleştirel yaklaşımlar geliştirildiği de gözlemlenmiş ve bu gelişmelere paralel olarak mimari ürünler de ortaya konmuştur (Ünlü, 2015). Dolayısıyla bu doğrultuda oluşan birçok akımsal hareket modern mimarlığa altlık oluşturmuştur (Baran, 2020).

2.1.4.Modern Mimarlığın Oluşmasında Zemin Teşkil Eden Yaklaşımlar

Modern mimarlığın öncüsü olan yaklaşımlar, modern mimarinin bugün bildiğimiz net bir duruş sergilemesinden önce, 19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarında gelişim göstermeye başlamıştır (Suluova, 2019). Art Nouveau akımı da 19. yüzyılın sonundan başlayarak 20. yüzyılın başlarına kadar yaklaşık 25 yıl sürmüştür (Uzun, 2015).

Art Nouveau akımı Endüstri Devrimi'nin ortaya çıkardığı bilim ve teknolojinin gelişmesi sürecinde ortaya çıkarak mimar ve sanatçılar aracılığı ile geliştirilmiş bezeme ve süsleme hareketi niteliğindedir. Bu dönemin mimarları genellikle bitkiler gibi organik formlardan oluşan motifleri kullanarak tasarımsal uygulamalar yapmışlardır.

Bu harekette, klasik tavrılardan farklı olan asimetrik bir eğilim, cephe tasarımlarında sadelikten uzaklaşma, dekorasyon ve süslemede karakteristik eğrilikler, kıvrımlar ve doğanın akışkanlığını baz almalar gibi yaklaşımlar görülmüştür (Uzun, 2015).

Art Nouveau akımında her ne kadar bezemeler yoğun olarak kullanılsa da akım, teknolojiyi çağın gerekliliği olarak kabul etmiş ve teknoloji kavramını uygun yerlerde kullanmayı hedeflemiştir. Bu noktada Art Nouveau akımı bilim ve teknolojiadaki ilerlemeleri mimarlık mesleği ile uygun bir şekilde harmanlayarak olumlu sonuçların elde edilebileceğini savunmuştur (İlkhan, 2003). Endüstrileşme hareketiyle gelişmekte olan teknoloji kavramı yeni yapım tekniklerini tetiklemiş, yeni yapım teknikleri de yeni yapı

malzemelerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Bu noktada teknolojinin kullanılmaya başlanması ile demire istenilen şeklin verilebilmesi ve demirin istenilen forma getirilebilmesi sağlanmıştır. Bunun yanında cama kıvrımlı şekillerin verilebilmesi ve renkli cam yüzeylerin oluşturulması da Art Nouveau akımına katkıda bulunmuştur. Her ne kadar büküm teknolojisinin egemenliği Art Nouveau akımı üzerinde görünse de, metal işlerinde, objelere elle yapılmış hissi vermek amacıyla ‘dövme’ ve ‘yakma’ teknolojisi de kullanılmıştır. Yani Art Nouveau akımında henüz geleneksel etki tam bitmemiş olup, makine teknolojisine çekimser tavırlar da gözlemlenmiştir (Kurtuluş, 2021). Dolayısıyla Art Nouveau akımı birçok düşünce, akım ve eski kültürlerden etkilenmiştir. Fakat Endüstri Devrimi’nin getirdiği olanaklardan oldukça faydalanmıştır. Bu noktada Art Nouveau akımı ‘yeni’ ve ‘çağdaş’ olma yolunda adımlar atmıştır.

Akımın en önemli temsilcilerinden birisi mimar Victor Horta (1861-1947)’dır. Mimar Victor Horta tarihsel tasarım üslubunu reddetmiş, metal, cam gibi yapı malzemelerinde bitki formlarını kullanarak yeni bir bezeme üslubu geliştirmiştir. Bu dönemin en önemli yapısı da Art Nouveau akımının ilk eseri olan Tassel Binası’dır (Şekil 2.4.). Victor Horta tarafından yapılan bu yapıda, ince uzun, hareketli yapılı, bitkiye benzer Art Nouveau’nun karakteristik eğrisel desenleri görülmektedir (Kurtuluş, 2021).

Şekil 2.4. Victor Horta tarafından tasarlanan Tassel Binası (Bernardin, 2008)

Tassel Binası'nda Victor Horta metali strüktür olarak değil de dekoratif amaçlı kullanmıştır (Uzun, 2015). Charles Rennie Macintosh'un tasarlamış olduğu Glasgow Güzel Sanatlar Akademisi de bu dönemin mimari yaklaşımına örnektir (Baran, 2020) (Şekil 2.5.).

Şekil 2.5. Glasgow Scholl of Art (Güzel Sanatlar Akademisi) (Thielemans, 2011)

Sonuç olarak, Art Nouveau akımı sanat ve mimariyi klasik üsluplardan arındırmayı amaçlayan bir tutumun ortaya çıkmasına ve gelişmesine neden olmuştur. 19. yüzyıl ve 20. yüzyıl arasında bir geçiş dönemi niteliğinde olan Art Nouveau akımıyla birlikte 'Seçmeci' ve 'Yeniden Diriltmeci' yaklaşımlarla tasarlanan yapıların yerine doğada bulunan formlardan ilham alan yapılar tasarlanmıştır. Yaşanan bu gelişmelerle birlikte tarihsel formlardan uzaklaşılması ve yeni yapım yöntemlerinin kullanılması ile mimaride yeni, çağdaş ve basit bir yaklaşımın egemen olmaya başladığı görülmektedir. Dolayısıyla Art Nouveau akımının ortaya çıkmasıyla modern mimarlığın kapıları aralanmıştır. Yani modern mimarlığın temellerinin atılmasında Art Nouveau akımı zemin teşkil etmiştir (Birol, 2006).

1900'lü yılların başında Art Nouveau hareketinin yanında kelime manası sanat anlamına gelen Arts and Crafts hareketi de İngiltere'de ortaya çıkmıştır. Endüstri Devrimi'nin yaşanması sonucu seri üretim yapan fabrikalarda zanaat göz ardı edilerek seri ve kolay üretim metodu yaygın hale gelmiştir. Doğal olarak zanaatkara, zanaata ve el işçiliğiyle yapılan üretime talep azalmıştır (Şimsek, 2019). Dolayısıyla Arts and Craft akımı Endüstri Devrimi'nin bu dejenere eden tarafını eleştirmiş ve bu noktada biçimsel, sistemsal ve işlevsel bir değişiklik önermiştir (Suluova, 2019).

Bu yaklaşımın sembolik örneği William Morris ile Philip Webb'in birlikte tasarlamış olduğu Red House'tur (Şekil 2.6.). Red House, İngiltere'nin gotik yapısına benzer niteliklere sahiptir. Yapının içinde kullanılan mobilyalar da William Morris ile Philip Webb tarafından tasarlanmıştır. L plan tipine sahip olan Red House'un Zemin katında hol, yemek odası, kütüphane ve mutfak, Birinci katında ise oturma odaları, çizim odası, çalışma odası ve yatak odaları bulunur. Evin cephe tasarımı süslemeden uzaktır. Dolayısıyla pencere üstünde kullanılan kemerler dekoratif amaçlı değil, taşıyıcı olması gibi fonksiyonel kaygılar ön planda tutularak tasarlanmıştır. İç mekân tasarımında ise kapı kolu, pencere kanatları, vitray işlenmiş taş ve ahşap gibi yapının detaylarında gözlemlenebilen sade tasarım ve el işçiliği hakimdir. Yapı tasarımının iç dekorasyonu bir bütün olarak algılanması, mimarın yapı tasarım aşamasında mobilyaları da tasarlaması, geleneksel mimariye saygı duyması ve basit tasarım anlayışı Arts and Crafts akımının düşünce temellerini oluşturmaktadır (Kurtuluş, 2021).

Şekil 2.6. 1859, Red House, Bexleyheath, Londra-İngiltere (Banerjee, 2009)

Arts and Crafts akımının Amerika'daki temsilcisi ise Frank Lloyd Wright'tır. Wright'ın tasarımı olan Robie House da Arts and Crafts üslubunun örneklerindendir (Kurtuluş, 2021) (Şekil 2.7.).

Şekil 2.7. 1909, Robie House, Chicago-ABD (Bağeri, 2019)

Robie House'un tasarımında kütle parçaları farklı kompozisyonlarla yorumlanmış ve yapı süsten arınmış bir mimariyi gözler önüne sermiştir. İlk bakışta kütle oyunlarının dikkat çektiği bu yapının parapetlerinde ve saçaklarında yatay hatlı formların kullanıldığı görülmektedir. Plan bazında öne çıkan unsur ise caddeden görünmesini önlemek için ikinci katın kaldırılmış, tek bir yaşama mekânı tanımlanmış olmasıdır. Bina tasarımında iki tarafta bulunan konsollar sayesinde iç mekânın dışa doğru genişlemesi sağlanmış ve bu şekilde akışkan mekânlar meydana getirilmiştir. Aynı zamanda yapının doğaya uyumlu bir yapı türü olması sebebiyle organik mimari örneği olarak da kabul edilmiştir (Burkut, 2014).

Modern mimarinin ana hatlarını tanımlayan bir başka alt yaklaşım türü de Hollanda'da ortaya çıkan Neo-Plastisizm veya De Stijl olarak adlandırılan yaklaşımdır. (Suluova, 2019).

De Stijl hareketi, mimarinin geçmişten arındırılmasını ve çağın ruhunu göstermesini hedefleyen yeni bir mimari tarz olarak doğmuştur.

Sanayi Devrimi'yle birlikte meydana gelen bilim ve teknolojiye devrim niteliğindeki gelişmeler, toplumsal hattaki kültürel, ekonomik, sosyolojik, değişimler De Stijl hareketinin ortaya çıkışında ve gelişmesinde etkin olmuştur (Ünlü, 2015).

De Stijl/Neo Plastisizm akımı geçmişle tüm bağları kopararak yeni bir dil ortaya çıkarmış ve çağın ruhunu göstermeyi hedefleyen yeni bir mimari tarz oluşturmuştur. De Stijl/Neo Plastisizm hareketi resim, heykel, dans, tiyatro ve sinema gibi birçok değişik alanda etkisini göstermiş (Baran, 2020). Bunların yanında dönemin mimarlarını etkileyen yaklaşım kişilerin sanata olan bakış açılarını bu anlayışın rehberliğinde bir değişime

sürüklemiştir. Bina, sokak, mobilya, mekân vb. kavramların tasarımında modernize edilmiş çok yönlü bir etki yaratmıştır. Örnek olarak Gerrit Rietveld'in 1924 yılında tasarlamış olduğu Schröder Evi De Stijl hareketinin etkisini hem cephe tasarımında hem de iç mekânda gösteren bir yapıdır (Karabaş ve Güdür, 2016) (Şekil 2.8.-2.9.). Schröder Evi, Piet Mondrian'ın tablosunun mimari biçimde ifade edilmesi olarak nitelendirilmiştir (Kurtuluş, 2021).

Şekil 2.8. 1924, Gerrit Rietveld tarafından tasarlanan Schröder Evi, Utrecht-Hollanda (Panzini, 2011)

Schröder Evi De Stijl hareketinin tüm ilkelerini yapısında barındırması sebebiyle akımın sembolü olarak nitelendirilebilmektedir (Ünlü, 2015).

Şekil 2.9. Schröder Evi iç mekân (Panzini, 2011)

Frank Lloyd Wright tarafından tasarlanan Şelale Evi de De Stijl akımında görülen tasarımsal kriterlerin renkle değil, kütle hareketleri ve doğa ile uyum içerisinde uygulandığı bir örnek teşkil etmektedir (Şekil 2.10.) (Karaibrahimoğulları, 2014).

Şekil 2.10. Frank Lloyd Wright tasarımı olan Şelale Evi, Mill Run-ABD (Chang, 2015)

De Stijl/Neoplastisizm akımı, geçmişten koparak, soyut özün verilerini somut geometrik şekillerle ifade ederek dinamizm kavramını benimsemiştir. Aynı zamanda akım rasyonalizmi ön planda tutarak evrenselliği savunmuştur.

Akımın diğer prensipleri; işlevsellik, basitlik, konstrüktif olmak, form/reng uyumunun en basit halini tasarıma yansıtmak ve estetik denge kompozisyonunu düz çizgi, dikdörtgen form, düzlemler ve prizmalar ile birlikte sunmaktır.

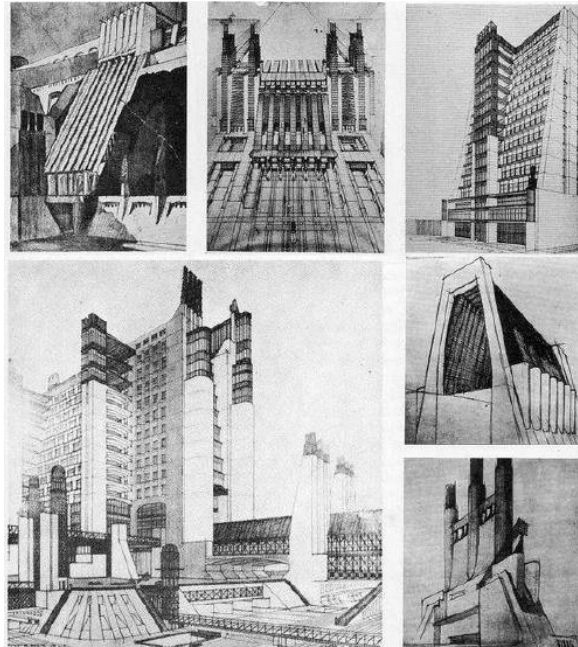
De Stijl akımı birçok özelliği bakımından diğer sanat akımlarıyla belirli yerlerde kesişmektedir. Tarihten kopma, yeni bir üslup birliği oluşturma gibi prensipleriyle Art Nouveau akımıyla, geometrik formları kullanma ve hareket konusunda Kübizm akımıyla ve yine hız ve devinim prensipleri konusunda Fütürizm akımıyla benzerlik göstermektedir. Ayrıca sanat tarihi yazarı Dempsey'e göre De Stijl, 1920'lerde Bauhaus üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuştur. Bauhaus tasarımlarının birçoğunda Mondrian geometrisi yansıtılmıştır. Günümüz endüstri alanlarına da ilham kaynağı olan bu akım, avangard sanat akımları arasında yer almış ve birçok tasarımcının ürettiği objelerin esin kaynağını oluşturmuştur. Aynı zamanda birçok sanatçı De Stijl'i modern hareketin öncüsü kabul ederek benimsemiştir. Böylelikle Neoplastisizm modern sanat akımlarına yeni bir soluk getirmiş, soyutlamanın algılanmasına büyük bir katkı sağlamıştır (Karabaş ve Güdür, 2016).

20. yüzyılın başlarında yaşanan geçiş dönemindeki gelişmelere ek olarak Fütürizm Konstrüktivizm, Pürizm, Ekspresyonizm gibi yaklaşımlar da görülmüştür. Bir İtalyan

öncü hareketi olan Fütürizm, şair Flippo Tommaso Marinetti'nin Paris'te, 1909 tarihinde Le Figaro gazetesinde yayınlanmış olan manifestosuyla ilan edilmiştir. Marinetti bildirisinde, geçmişin bütünüyle reddi açıklanmıştır. Dolayısıyla Fütürizm'de gelecekçi fikirler erken modernist dönemde işlenmiştir. Bu akımda teknolojinin önemli bir yeri vardır. Daha çok akımın özünde; geleceğin varsayımına dayanan inançla teknolojik gelişmelerin sonsuzluğuna yönelik inançlar bütünü yer alır. Fütüristlere göre mimaride; cam, mukavva, betonarme, demir, ahşap ve türevleri var olmalıdır. Teknolojik yapım tekniklerinin açık ve net şekilde gösterildiği bir mimari olmalıdır.

İnşa edilmiş herhangi bir yapısı olmamasına rağmen mimaride Fütürizm akımının temsilcilerinden biri Antonio Sant'Elia'dır. Modern mimarlık kavramının sorunlarına değinen Antonio Sant'Elia, modern mimarideki sorunların baştan tasarlama sorunları olmadığını belirtmiştir. Moderni eskisinden ayırmak için, form tasarımıındaki farklılıkları kullanmak yerine, baştan yeni bir yapı inşa etmenin gerekli olduğunu vurgulamıştır (Sarigül, 2008).

Fütürizm akımı anti-gelenekselci olup, gelişimci tavırları destekler nitelikte tavırlar sergiler. Akım kapsamındaki yapılarda soyut formlar, modern malzeme ile birlikte kullanılarak mekanik anolojiler yapılmıştır. Sant Elia, fütürist yaklaşımını 'La Citta Nuova (Yeni Şehir)' çiziminde anlatmıştır (Şekil 2.11.) (Kurtuluş, 2021).

Şekil 2.11. La Citta Nuova Kentsel Hayali (Yeni Şehir) çizimi (Kurtuluş, 2022)

Sant Elia, anıtsal yapıların, ağır ve durağan duyguları ortadan kaldırdığını bunun yerine her parçasıyla hareketli, dinamik yapılar olması gerektiğini savunmaktadır. Bu noktada da artık büyük oteller, kapalı pazarlar, tren istasyonları, yollar ve limanların inşasının yapılması gerektiğini söylemiştir (Sarigöl, 2008).

Yine 20. yüzyılın ilk yarısında Rusya’da ortaya çıkan Konstrüktivizm resim, heykel ve mimari gibi alanlarda hakimiyet göstermiştir. Genel itibariyle çağdaş yapı malzemelerini kullanan ve geometrik plan şemalarına hâkim olan bir tavidir. Geçmişle ilgili bütün bağları kopararak yapılanan yaklaşım endüstriyel malzemeler ve tekniklerle beraber şekillenmiştir (Sönmez, 2007). Bunlara ek olarak sürekli değişim ve dönüşüm arzusunu benimsemiş, çağa uygun yeni yapıların ve formların oluşturulması gerekliliğini savunmuştur (Sarigöl, 2008). Bu noktada modern mimarlığın gelişimine katkıda bulunmuştur (Sönmez, 2007). Konstrüktivizmin önde gelen isimleri Viladimir Tatlin, Kazimir Malevic, El Lessitzky, Wesnin Kardesler, Naum Gabo’dur. Tatlin’in kule tasarımı konstrüktivist yaklaşımlar içeren tasarımlar arasında yer almaktadır (Şekil 2.12.). Kule endüstriyel malzemeler olan; cam, çelik ve demirden tasarlanmıştır. 400 metre kadar yüksekliğe ulaşan yapı çift helezondan oluşmuştur. Aynı zamanda yapı tasarımında dört ana işleve sahip strüktürler yer almıştır. Bunlar yapının üst kısmında yer alarak konferansların ve toplantıların yapılması, yönetim faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi gibi farklı fonksiyonlarda farklı piramidal görünüm alacak şekilde bir tasarım yapılmıştır. Dolayısıyla yapı tasarlanış biçimi olan şekil, malzeme ve fonksiyon gibi öğelerden kaynaklı döneminin modernlik simgesi olarak görülmüştür (Sarigöl, 2008).

Şekil 2.12. La Citta Nuova Tatlin Kulesi (Yeni Şehir) çizimi (Murtinho, 2017)

1918 yıllarında Le Corbusier ve Amedee Ozenfant tarafından Apres Le Cubizm adlı eser yayınlanmıştır. Yayınlanan bu eserle birlikte Pürizm hareketinin ilkeleri belirlenmiştir. Pürizm, Her türlü karmaşık olan dekorasyon ve süslemeden uzaklaşıp sade, açık, net geometrik şekillerle oluşturulmuş bir mimari hareketi ifade eder.

Apres Le Cubizm adlı eserde, sanatsal eserlerin rastlantısal ve dizgesel olmaması gerektiği, sanatta statiklik ve evrenselliğin hedeflenmesi gerektiği belirtilmiştir. Kelime manası saflık olarak tanımlanan Pürizm akımı sade, basit, birincil geometrik formlar gözetilerek yapılan sanatın daha güzel algılandığını kabul etmektedir. Birincil geometrik form, herkes tarafından aynı kavranabilecek olan genel, akılcı, ölçülü, form demektir. Pürizm’de görülen bu tavır mimarlık pratiğinde formel yaklaşıma neden olmuştur. Formel yaklaşımda ilk forma karar verildikten sonra formun içinin çözülmesi durumu söz konusudur. Bu noktada Pürizm’de görülen yaklaşım tündengelimci bir yaklaşım olmuştur (Ünlü, 2015).

Le Corbusier’nin tasarımı olan Villa Savoye (1931, Paris) Binası Pürizmin ilkelerini yansıtan bir örnek olmuştur (Ünlü, 2015).

1910 yılında Türkçe manası ifadecilik, dışavurumculuk, anlatımcılık, kendilikçilik olan Ekspresyonizm, ruhsal dünyanın içeriklerini ifade eden bir yaklaşım olarak ortaya çıkmıştır.

Ekspresyonizm’de, Rönesansta hâkim olan doğa tasviri bırakılmış, sanatta temel olanın sanatçının duygularının çizgisel olarak dışa vurulması olduğu düşünülmüştür (Keskinalımdar, 2011). Yani ele alınan konu somut bir kavram ise o kavramı olduğu gibi nitelendirmek yerine kavramı tasarımcının anladığı şekliyle sunmaya çalışmak olarak açıklanabilir (Kortan, 1996).

Mimaride Ekspresyonizm ise, duygusal ve sembolik dışavurum olarak tanımlanmaktadır. Yani yapılmak istenilen duyguları somutlaştırarak psikolojik ve metafiziksel terimler çerçevesinde yapılar tasarlamaktır.

Aynı zamanda duyguların daha yoğun yansıtılabilmesi amacıyla tasarımlarda gelenekselleşmiş olan dengesel niteliklerden veya güzellik kavramlarından kaçınılarak form bozma yöntemi kullanılmıştır. Dolayısıyla bu akımda geleneklerden ve formlardan uzaklaşarak bireysel bir görüş ya da düşüncüyü iletme amaçlanmaktadır.

Ekspresyonist mimaride yapının fonksiyonunu oturtabilmek amacıyla fonksiyona önem verilmiş, form ise yalnızca tasarım aşamasında çözülmesi gerekli olan bir sorun niteliğinde görülmüştür.

Ekspresyonist bakış açısıyla yapılan tasarımlar heykelsi formlarıyla dikkati üzerlerine çekmekle kalmaz, aynı zamanda Sidney Opera Binası gibi bulunmuş oldukları ortamı zenginleştirerek şehirde simgesel bir duruş sergilerler (Şekil 2.13.) (Keskinalemdar, 2011).

Şekil 2.13. 1973, Sydney Opera Binası, Sydney-Avustralya (Huduser, 2017)

Modern mimariye altlık oluşturan bir diğer hareket ise Rasyonalizm hareketidir. Kelime anlamı akılcılık olan Rasyonalizm'in genel kanısı, düşüncüyü veya bilgiyi sadece aklın ürünü sayarak ilerlemektir. Sanayi Devrimi'nin yaşanması sonucu gelişen bir durum olan Aydınlanma Devri'nde akıl, düşünce merkezinde bulunarak bazı gelenekleri sorgulamaya başlamıştır. Bunun sonucunda da geleneksel olandan kopuş ve insan zihninin özgürleşmesi gerçekleşmiştir (Baran, 2020). Dolayısıyla bu dönemde rasyonalizm, din ve idealizm egemenliğine karşı insan aklının sonsuz olanaklarına güvenini dile getirmektedir (Kortan, 1996).

20. yüzyılda Modern mimarlığı inşa eden gelişmeler, etkilerini daha da arttırarak sürmüştür. 20. yüzyılın başlarında Bauhaus'un ürünleri ve manifestoları ile mimarlık pratiği etkilenmiş, dolayısıyla 20. yüzyılın ilk yarısını kapsayan süreçte Bauhaus, tasarım kriterleri bazında tüm Avrupa'yı etkisi altına alarak Uluslararası Üslup yaklaşımının ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Uluslararası Üslup yaklaşımı, modern mimarlık döneminde yaşanan klasik dönem olarak nitelendirilmiştir. Sanayi Devrimi'nin başlamasından sonra odaklanılan modern mimarlığın hedefleri, Uluslararası Üslup yaklaşımının yaşanmasıyla mimarlık pratiğinde yer edinmeye başlamıştır. Bu yaklaşım, teknolojik yapım tekniklerinin kullanımı, basit

geometrilere elde edilen planlama, formda yalınlık ve mekânda işlevsel olma arayışıyla evrensele ulaşmayı çabalayan bir mimari anlayış sergilemiştir (Ozan, 2009).

Modern mimari ve tasarım kriterlerinin evrensel nitelikte duyurulmaya çalışılması ile 1928 yılında CIAM kongreleri düzenlenmeye başlamıştır. İlk kongre İsviçre'nin La Sarraz kentinde düzenlenmiştir. Avrupa'da bir grup düşünür ve tasarımcı önderliğinde yapılan kongrede, uluslararası bir stil ve amaç birliği oluşturulması gerektiği konusunda ortak bir kanaate varıldığı açıklanmıştır (Erkol, 2016).

Kongrelerin (1933-1947) ikinci evresinin konusu ise kent planlamaları ile ilgilidir. Bu kongrede modernist söylem kent ölçeğine yansıtılmaya çalışılmış, işlevsel kent kavramı ortaya atılmıştır. Fransız mimarlar ve Le Corbusier'nin ön planda olduğu kongrelerin ikinci evresinde, mevcut kent dokusunun analizi ile yeni yaklaşım önerilerine dair tartışmalar yapılmıştır (Erkol, 2016). Toplantının sonucunda takriben 30 yıl kadar sürecek olan modern mimarlık pratiğinin ana hatlarını gösteren Atina Bildirgesi (1933) hazırlanmıştır (Karaibrahimoğlu, 2014).

Kentleri; tarihsel kimlik, konut, çalışma alanları, ticaret, ulaşım, rekreasyon gibi beş ana başlık altında inceleyen Atina Bildirgesi kent tasarımına ilişkin bir manifesto olarak değerlendirilmektedir (Erkol, 2016).

Kongrelerin 1947-1956 yılları arasındaki son evresi II. Dünya Savaşı sonrasına denk düşmüş, bu nedenle toplantıların gündemi değişmiştir. Toplantıların gündemi, genel olarak iki temel konu etrafında şekillenmiştir. Bunlardan ilki savaş nedeniyle kentlerde önemli yıkımların olması, ikincisi ise savaş öncesi savunulan işlevsel kentlerin inşa edilmiş olması ve inşa edilen yeni mimarlığın sterilliğinden kaynaklanan sorunlar barındırmış olmasıdır. Kongrelerin son evresinde mimarın sorumlulukları üzerine yapılan tartışmalarda insanın sadece ihtiyaçlarının giderilmesi değil, hislerine hitap edilmesinin önemli olduğu belirtilmiştir (Şekil 2.14.) (Erkol, 2016).

C.I.A.M.	YIL	YER	TEMA
C.I.A.M. I	1928	LA SARRAZ, İSVİÇRE	C.I.A.M.'İN KURULUŞU
C.I.A.M. II	1929	FRANKFURT, ALMANYA	MİNİMUM KONUT (THE MINIMUM DWELLING)
C.I.A.M. III	1930	BRÜKSEL, BELÇİKA	RASYONEL YAPI ÜRETİMİ (RATİONELLE BEBAUUNGSWEISEN)
C.I.A.M. IV	1933	ATİNA, YUNANİSTAN	İŞLEVSEL ŞEHİR (DIE FUNKTIONELLE STADT)
C.I.A.M. V	1937	PARİS, FRANSA	KONUT VE İYİLEŞTİRME (DWELLING AND RECOVERY)
C.I.A.M. VI	1947	BRİDGWATER, İNGİLTERE	KENTLERİN REKONSTRÜKSİYONU (RECONSTRUCTION OF THE CITIES)
C.I.A.M. VII	1949	BERGAMO, İTALYA	SANAT VE MİMARLIK (ARTS AND ARCHITECTURE)
C.I.A.M. VIII	1951	HODDESDON, İNGİLTERE	ŞEHİRİN KALBI (THE HEART OF THE CITY)
C.I.A.M. IX	1953	AIX-EN-PROVENCE, FRANSA	YERLEŞME (HABİTAT)
C.I.A.M. X	1956	DUBROVNIK, YUGOSLAVYA	YERLEŞME (HABİTAT)
OTTERLO C.I.A.M. 59	1959	OTTERLO, HOLLANDA	C.I.A.M.'İN ÇÖZÜLÜŞÜ, TEAM X'İN KURULUŞU

Şekil 2.14. C.I.A.M. kongrelerinin yıllara göre toplantı konuları (Erkol, 2016)

CIAM'ın mimarların fikirlerini beyan edebilecekleri bir kurul olduğu ve kongreleri kapsamında yapılmış olan tasarımlarda, geniş pencere açıklıklarının bırakılmasıyla güneş ışığını daha çok alan, geçirgen, temiz, iç dış kavramının eridiği, daha ferah mekân önerilerinin sunulduğu yapılar görülmektedir (Bilir, 2019).

CIAM'ın ön planında bulunan mimarlarından olan Le Corbusier ve Mies van der Rohe, modern mimarlığın öncülerindendir. Özellikle Le Corbusier'nin tasarlamış olduğu Villa Savoye, çağdaş teknolojinin çağdaş tasarım tekniklerinden yararlanılarak tasarlanmıştır. Le Corbusier'in 1923'te yayımlanan ilk kitabı Mimarlığa Doğru'da duyurduğu yeni mimarlığın beş ilkesi, ilk CIAM Kongresinde Uluslararası Üslup yaklaşımının prensipleri olarak kabul görmüştür. Bu noktadan itibaren modern mimarlık pratiğinin değerlerinden olan betonarme yapım teknikleri, cephe düzeni, serbest planlama, yatay pencere ve çatı bahçesi ilkeleri ortaya konmuştur (Ozan, 2009).

20. yüzyıl modernist dönemin mimarları, çağa uygun bir mimari üslupla yöresel veriler olmadan, kapsamlı estetik kaideleri olan tasarımlar yapmaya çabalamışlardır. Mimarlar evrenselleşen görüşler doğrultusunda tasarımlar yaparak modern toplumu, değişimi her zaman daha ileri götüren bir adım olarak görmüş ve tarihsel yapımları reddettiklerini, çağdaş olduklarını belirtmişlerdir.

2.2. Türkiye’de Modernizmin Etkisindeki Mimarlık Ortamı

2.2.1. Türkiye’de Modernizmin Gelişim Evreleri

Modernleşme; kültür, teknoloji, ekonomi, siyaset, moda, eğitim ve mimarlığın dışında gündelik hayatı da şekillendiren, kısacası hayatın her alanını kuşatan ve etkileyen sosyal bir süreçtir. Aydınlanma Çağı ile başlayan ve kavram olarak yeniyi ifade eden modernleşme değişim olgusunu barındırarak geleneksel olanın karşısında yer almıştır. Evrensel olma adına Avrupa’dan dünyaya yayılan modernleşme diğer ülkelerde, kapitalizmin yarattığı yayılmacı etki ile yönetici ve elitlerin liderliğinde sosyal mühendislik anlayışı ile uygulanmıştır (Sey, 1998). Modernleşme kavramına ekonomik anlamda bakılacak olursa bünyesinde kapitalist ilişkiler barındıran sanayileşmiş bir toplumu ifade eder. Bu anlayışın getirisi olarak da ürünler metalaşmaya başlar, emek ücretli hale gelir ve liberal mülkiyet fikri kurumsallaşır (Avşan, 2015). Modernleşme kavramının sosyal boyutu ele alındığı zaman, rasyonel düşünme biçimi ile geleneksel toplum bağlarından kurtulabilen ve kendini yönlendiren bireyler; yere bağlılığı bulunmayan, yer değiştirebilen, eğitilmiş bireylerden meydana gelen toplumlar oluşturabilir. Bu fikirler doğrultusunda yetişen bireyler kamusal alana yurttaşlık sorumluluğu ile katılırlar. Bu noktada bireyin yerel bağlamdaki ilişki tarzını aşarak daha yaygın bir mekânda toplum içi dayanışmanın mümkün kılındığı bir devlet bünyesinde yer aldığı görülür (Tekeli, 2009). Dolayısıyla bu fikirlere istinaden Tanyeli (2003); Türk modernleşmesinin tüm yollarını açıklayan, kanalize eden ve kurallar koyarak işlerliğini sağlayan devletin göz ardı edilmemesi gerektiğini savunur. Devletin kendine bir modernleşme planı hazırladığını ve bu planı tüm toplumsal gruplarda, ekonomi ve kültürde uygulamaya çalıştığını belirtir (Tanyeli, 2003). Tanyeli; hazırlanan planlama doğrultusunda, ekonomiden kamusal ve özel yaşama, mimarlığa yönelik her bir olgunun evrensel ve nesnel aklın tutarlılığı doğrultusunda formüle edilerek düzenlendiğini belirtmiştir.

Türkiye’de modern mimarinin oluşumunu Bozdoğan (2002), ülkenin kendi Osmanlı ve İslami geçmişinden kopararak, Batılılaşmış, modern ve laik yeni bir ulus oluşturmaya yönelik bir radikal programla ithal edildiğini öne sürmüştür. Bu bilgi doğrultusunda Bozdoğan, Erken Cumhuriyet Dönemi Türkiye’indeki mimariye, yüksek modernist bakış açısının tam anlamıyla somut betonarme (concrete)’nin bir tezahürü olarak bakılabileceğini belirtmiştir (Bozdoğan, 2002). Çetin (2003) ise Erken Cumhuriyet

Dönemini Ulusalıcı akımlar ile Avrupa Modernizmi arasındaki kararsızlık süreci olarak belirtmiştir (Çetin, 2003).

Modernleşme sürecini farklı koşullarda yaşayan toplumlarda, iklim değişimleri, coğrafi etkenler, geleneksel kalıplar, toplumsal ve siyasal yapı gibi etkenler göz önüne alındığında, ülkeler arasında veya ülkedeki farklı bölgeler arasında değişiklikler görülebilmektedir. Dolayısıyla bir toplumun yapısında oluşmuş olan farklılıklar o toplumun, diğer toplumlardan farklı modernleşme olgusu içinde olduğunu göstermektedir. Bu noktada çıkış noktası Avrupa olan modernleşme kavramı ve modern mimarlık süreci, Türkiye’de yerel parametreler doğrultusunda farklılaşarak yaşanmış, yani Türkiye kendi içinde farklı bir modernleşme süreci geçirmiştir.

Türkiye’deki modernleşme sürecinin etkilerinin ne zaman başladığını saptayabilmek diğer coğrafyalarda olduğu gibi oldukça güçtür. Çünkü modernleşme süreci toplumsal, siyasal, ekonomik etkiler bakımından evrensel ve yerel kırılma noktalarına göre değişkenlik gösterir. Dolayısıyla modernleşme süreci homojen değildir (Avşan, 2015). Homojen olmayan modernleşme sürecinde toplumun birçok alanında değişim ve dönüşüm gerçekleşirken mimarlık alanında da köklü değişimler meydana gelmiştir. Bozdoğan’a göre modernleşme olgusunun muhtemel en kuvvetli ödünclemesi ise aklın ışığında somut ve inşa faaliyet anımsatmalarıyla birlikte mimarlık disiplini olmuştur (Kıran, 2017).

Türkiye’deki modernleşme süreci incelendiği zaman, konuların önceliklerine ve bakış açılarına göre farklı tarihler bulunmaktadır (Avşan, 2015). Yani Türkiye tarihinde modernleşme olgusunun Cumhuriyetle birlikte ortaya atılmış ve uygulama alanı bulmuş bir fikirden ibaret olduğunu söylemek çelişmesiz bir yaklaşım olmayacaktır. Modernleşme düşüncesi daha çok Osmanlı’nın son dönemlerinde Batıcılık ve Batılılaşma anlayışıyla coğrafya ve toplum üzerinde hissedilmeye başlamış bir olgudur. Batı Avrupa’nın toplumsal ve fikrîsel bakış açısına erişilmesinin hedeflendiği bir yaklaşım olarak tanımlanan Batıcılık, Osmanlı’nın geç döneminde etkisini hissettirmeye başlamış ve Cumhuriyet Türkiye’sinde yeni boyutlar kazanmıştır (Karaibrahimoğlu, 2014).

Bilgin (1996), Türkiye’de modernleşme sürecinin anlaşılması için öncelikle evrensel bir perspektif kurulmasının gerekliliğini belirtir ve süreci farklı alt gruplara ayırır. Bu alt grupların süreçleri şöyle belirtilir; İlk olarak, evrensel düzlemde 19. yüzyılın başlarından başlayarak 1920’ye kadar geçen süreç, yani sanayi kapitalizminin etkilerinin dünyaya yayılması ile başlayan ve Birinci Dünya Savaşı sonuna kadar devam eden süreçtir. Bahsi geçen bu ilk sürecin yerel düzlemde yansıması ise Tanzimat’tan

Cumhuriyet'e kadar geçen süreçtir. Daha sonra 1920-1946 yılları arasındaki dönem, evrensel düzlemde iki savaş arası kriz ve belirsizlik süreci olarak belirtilirken, yerel düzlemde bu dönem Cumhuriyet'in kurulması ve tek partili devlet eliyle sanayileşmenin yaşanmasına kadar geçen süreci belirtir. 1945 ve 1980 yılları arasında geçen süreç ise evrensel düzlemde sermaye, sanayi ve teknoloji ihracı yapılan bir süreç olurken, yerel düzlemde çok partili, popülist, ithal ikameci sanayileşmenin görüldüğü bir dönemdir. Son olarak, 1980 yılı ve daha sonrası global ve çok kutuplu iletişim odaklı bir dönemdir. Yerel düzlemde ise dünya standartlarına ulaşarak iletişim teknolojisinin kullanıldığı, liberal ekonominin öne çıktığı bir dönem olarak belirtilir (Avşan, 2015).

2.2.2. Türkiye'de Modernizm Dönemine Geçişin Tarihsel Süreci

Sultan III. Ahmet dönemi, Osmanlı Devleti'nin, Avrupa sanatına, kültürüne ve siyasetine yönelimi sonucu Batılılaşma sürecinin yaşandığı bir dönem olmuştur. III. Ahmet döneminin on iki yılı boyunca Lâle Devri yaşanmış olup, Batılılaşmanın görüldüğü ilk dönem olmuştur ve bu durum Osmanlı halkına yayılmadan, yalnızca sarayla sınırlı kalmıştır.

Lâle Devri'nde, Avrupa'yla olan diplomasi ilişkilerinde artış yaşanmış, Avrupalı birçok sanatçı saraya tanıtılmış ve sanat alanında karşılıklı etkileşimler yaşanmaya başlamıştır. Avrupa'yla ilgili bilgiler, Paris'e elçi olarak gönderilen Yirmi Sekiz Mehmed Çelebi'nin Sefâretname'sinde tutulmuş, çeşitli önemli başkentlere gönderilen elçilerin sefaretname hazırlamalarının bir gelenek halini alması bu dönemde olmuştur. Dolayısıyla bu dönemde Batılılaşma yolunda ilk adımlar atılmıştır. Avrupa'dan edinilen bilgiler sonucunda Avrupalıların sanatları, politikaları ve yaşam tarzlarıyla ilgili zengin bir literatür oluşmuştur.

Kelime anlamı 'reform' olan Tanzimat Fermanı ile Islahat Fermanı 1839-1856 yıllarında ilan edilmiş; bunun sonucunda Batılılaşma hareketi resmîleşmiş ve halka tanıtılmıştır. Bu noktada fermanlar, Batılılaşma hareketinin saraydan çıkıp, halka yayılmasını sağlamıştır (Yabancı, 2012).

Batılılaşma hareketinin yoğunlaşması ile çevre şekillenmesi ve sanatsal faaliyetler, Batı örneklerinin tekrarından öte gidememiş ve bu doğrultuda gelişmiştir (Akdağ, 2019). On dokuzuncu yüzyıla kadar Hassa Mimarları Ocağı'nda yetişen ustalar tarafından yürütülen mimarlık faaliyetleri, bu yüzyılda gelişen ve değişen karmaşık mekânsal problemlerin çözümüne, Avrupa'nın gelişen teknolojisine, yeni yapım teknikleri ve bilgisine geleneksel yapım yöntemlerinin yetersiz kalması sonucu karşılık veremeyince,

mimarlık faaliyetleri Hassa Mimarları Ocağı'nın elinden çıkarak Batıda eğitim görmüş olan mimarların eline geçmiştir. Dolayısıyla bu bilgilerle doğru orantılı olarak mimarlık eğitiminde değişiklikler yaşanmıştır. Mühendishâne-i Berrî-i Hümâyûn'da mühendislik dersleri verilmeye başlanmış olup mühendislik derslerine, teknik resim ve fenn-i mimari dersleri de eklenmiştir (Çolak, 2021).

1882 yılında ilk güzel sanatlar okulu olan Sanâyi-i Nefîse Mektebi Alisi Osman Hamdi Bey tarafından kurularak ilk defa mimarlık, resim, heykel gibi sanat dallarında, akademik anlamda düzenli eğitim verilmeye başlanmıştır. Mimarlık bölümünde, Giulio Mongeri, Jachmund, Vallaury, Mehmed Vedat Tek (1873-1942) gibi mimarlar, yapı kurgusu, mimarlık, yapı malzemeleri, bina tesisatı ve resim gibi dersler vermişlerdir (Yabancı, 2012). Eğitimde daha çok Paris Beaux Arts Mimarlık Okulu model alınmıştır. Bu tür çağdaş eğitim kurumlarında eğitim gören Türk mimarlar 20. yüzyılın başlarından itibaren Türk mimarlık alanında etkili olmaya başlamışlardır. Özellikle bu dönemde dini ve askeri yapıların dışında modern yaşam tarzının gereksinimlerini yanıtlamayı amaçlayan kütüphaneler, müzeler, konutlar, hastaneler, eğitim kurumları, hükümet konakları, postaneler, bankalar gibi yapılarla birlikte liman, gar, tren yolu, köprü gibi ulaşım yapıları da inşa edilmiştir (Akdağ, 2019).

18. yüzyılda Avrupa'daki gelişmelerin fark edilmesiyle başlayan süreç, Batılılaşmanın etkin olmasıyla birlikte 19. yüzyıl sonlarına kadar devam etmiştir. 19. yüzyılda Avrupa'da eğitim gören mimarlar ve yabancı uyruklu sanatçılarımızın çalışmalarıyla mimari alanda değişimler yaşanmış, yeni bina tipolojileri oluşarak mimari teşkilatla yeniden düzenlenmiştir. Mimarlık eğitiminde değişikliğe gidilmesi sonucu mimarlık alanında ve sanat eğitimi adına adımlar atılmıştır (Çolak, 2021). Yaşanan tüm bu gelişmelerden sonra 20. yüzyılda Batı etkisi azalmaya başlamış ve yerli mimarlar daha yetkin bir hale gelerek Birinci Ulusal Mimarlığın temelleri atılmıştır (Suluova, 2018). 'I. Ulusal Mimarlık' diye adlandırılan hareket Türkiye mimarlığının ilk gerçek Modern Hareketi niteliğini taşımıştır (Özyalvaç, 2013).

2.2.2.1.1908-1927 yılları arasında gerçekleşen mimari gelişmeler

1908-1927 yılları arasında toplum içinde sosyal, ekonomik, kültürel, mimari değişimler meydana gelmiş olup Osmanlı Devleti'nin parçalanmasıyla birlikte Ulusçuluk kavramı ortaya çıkmış ve Türk halkının toplum içindeki varlığı hissedilir hale gelmeye başlamıştır (Çolak, 2021). Bunun sonucunda da Birinci Ulusal Mimarlık akımı ortaya çıkmıştır. Birinci Ulusal Mimarlık Hareketi'nin öncüsü olan Ziya Gökalp siyasal, felsefe,

hukuk, ekonomi, din, dil alanlarında ‘Türk Milliyetçiliği’ fikrini geliştirmiştir (Koç Ünlüsoy, 2010). Avrupa’da eğitim almış Jön Türkler, Avrupalı Türkologlar, Ziya Gökalp’in Ulusçuluk kavramını tanıyınca Ulusçuluk kavramına ilgi duyulmaya başlanmış ve bu fikir daha da yaygınlaşmaya başlamıştır (Çolak, 2021). Bunun sonucunda da din, tarih, kültür ve dil gözetilmeksizin ortak millet anlayışı görülmüştür. Bu anlayışla birlikte ortak bir mimari bakış açısının oluşması gerektiği düşünülmüştür (Aşit Büyükkırcalı, 2021). Yani Birinci Ulusal Mimarlık Akımı milliyetçilik fikrinin mimariye yansması şeklinde meydana gelmeye başlamıştır. Dönemin mimarları Osmanlı ve Selçuklu dönemi yapı öğeleri ve süsleme motiflerini kullanarak klasik dönemde ulaşılan değerlerin tekrar gün yüzüne çıkartılmasını ve yaşatılmasını sağlamaya çalışmışlardır (Koç Ünlüsoy, 2010). Dolayısıyla bu dönemin yapılarında özellikle Selçuklu ve Osmanlı mimarisinde bulunan süsleme motifleriyle birlikte kemer, kapı, pencere, kolon, başlık, vb. mimari elemanlar kullanılmıştır. Yapıların tasarım kriterleri Osmanlı ve Selçuklu mimarisinin bir yansıması olmasından dolayı yapılar daha çok sembolik ihtiyaçlara karşılık vermişler ve genel olarak simetrik şekilde tasarlanmışlardır. Dönemin tüm yapılarının dışta Selçuklu ve Osmanlı yapılarına benzetilmiş olmasından kaynaklı belediye binası, hükümet konağı, otel ya da istasyon gibi farklı amaca hizmet eden yapıların cephe karakterlerinin birbirinden farkı kalmamıştır. Bu noktada üslubun yalnızca cephelerde aranmasından dolayı yapının plan karakteristiği ikinci planda kalmıştır (Babacan Güngör, 2018).

Üslup o dönemlerde İstanbul’da inşa edilmiş olan banka, sinema, kamu binaları ve tren istasyonları gibi yapılarda uygulanmıştır. Ayrıca 1913 ve 1917 yılları içerisinde yapılan vapur iskelelerinin yapımlarında da bu üslubun izlerine rastlanmaktadır. Daha sonraki yıllarda müze olarak kullanılacak olan Birinci ve İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Binaları da bu üslubun örnekleri arasındadır (Şekil 2.15.-2.16.). Mevcut hükümetin bu üslubu desteklemesi sonucu kamu ve hizmet binalarının dışında konut yapılarında da bu üslubun izlerine rastlanmıştır (Sacır, 2018).

Birinci Ulusal Mimarlık Dönemi’nin İstanbul’daki ilk örneği Vedat Tek’in tasarlamış olduğu Sirkeci Merkez Postanesi Binası olmuştur. Bu yapıda Osmanlı mimarisine ait göndermelerin ve Batı yapım tekniklerinin bulunduğu gözlemlenmektedir. Osmanlı mimarisine ait olan stilistik göndermelere örnek olarak sivri kemerler, kemerlerin üzerinde bulunan tablalarındaki tezyini çini işleri ve kuleler üzerinde bulunan kubbeler gösterilebilir. Vedat Tek’in öncelikli amacı modern yapı tasarımı yaparken tarihi sürekliliği inşa etmektir (Yakupoglu, 2017).

Şekil 2.15. 1920, Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası, Ankara (Sacır, 2018)

Şekil 2.16. 1924, İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi Binası, Ankara (Sacır, 2018)

1927 yıllarına gelindiği zaman Teşvik-i Sanayi Kanun'unun çıkarılması dönemin mimarisini önemli ölçüde etkilemiştir. Yasa ülkede bulunan yabancı uzmanların sayısını arttırmaya yönelik amaçlar doğrultusunda çıkarılmıştır. Devletin isteği doğrultusunda Türkiye'ye gelen yabancı uzmanlar yeni bir mimari için adım atmışlar ve mimarlık alanını etkileyerek Birinci Ulusal Mimarlık Hareketi'nin etkisini kaybetmesine neden olmuşlardır (Alpandiner, 2019).

Birinci Ulusal Mimarlık Akımı, milli mimari olma yolundaki asıl hedefine ulaşamamıştır. Bu durumun sebepleri şu şekilde sıralanabilir; bu dönem adına her ne kadar mimaride yabancı mimarların hâkim olmadığı ulusal bir mimarlıktan bahsediliyor olsa da, eğitim veren kişilerin yabancı olması ve aynı zamanda Batı usulündeki mimari bakış açısının Türk mimarisi ile sentezlenerek ortaya koyulması sonucu asıl hedefe ulaşamamıştır (Hızlı, 2013). Bir diğer sebep de yapılarda Selçuklu ve Osmanlı mimarisinden seçilmiş olan mimarlık öğeleri ve süsleme motiflerinin, Cumhuriyet'in ilan

edilmesinin ardından ulus devlet yaklaşımında yer alacak olan yeni kent mekânı anlayışı ile çelişkiye düşmüş olmasıdır. Bu noktada Birinci Ulusal Mimarlık Akımı'ndaki mimari bakış açısının Atatürk reformları sonucu yeni ulus-devlet anlayışı ile çelişmesinden dolayı 1930'lu yılların başlarında bu akım yerini rasyonel, fonksiyonel mimarlık düşüncesine bırakmıştır (Babacan Güngör, 2018)

2.2.2.2. 1927-1940 yılları arasında gerçekleşen mimari gelişmeler

Yakupoglu'na göre 1930 ve 1940 yıllarına gelindiğinde Erken Cumhuriyet Dönemi mimarlığının temelleri atılmaya başlanmış olup mimarlığın işlevi bu dönemde belirlenmiş ve kullanılacak olan formlar bu dönemde geliştirilmiştir (Yakupoglu, 2017). 1930 ve 1940 yıllarında görülmeye başlanan bu gelişmeler Erken Cumhuriyet Dönemi gazetesi olarak bilinen Hâkimiyet-i Milliye'nin 1930 senelerindeki bir sayısında "Yeni Mimari: Mimarlık Âleminde Yeni Bir Esas" başlığı adı altında belirtilmiştir. "Yeni Mimari" olarak adlandırılan modern mimarlık daha önceden benimsenmiş olan biçimsel semboller üzerine tasarlanmış mimari yapıları, ulusal mimarlık düşüncesinden ayırmış ve rasyonel, fonksiyonel eğilimleri desteklemiştir.

Toplumun sosyal ve kültürel anlamda değişmesi mimariye yansımış, bunun sonucunda oluşan mimari değişimler herhangi bir biçim endişesi içinde bulunmayan mimarlar tarafından yeni olan yapım tekniklerinin izinde yürüme yolunda gelişmiştir. Bu dönemde mimarlar yeni malzemeleri kullanıp yeni yapım tekniklerini benimsemiş, bezeme sanatı ile uğraşılmadan mimarlığı salt bir mekâna indirgeyerek çıplak bir yüzey düzenlemesi olarak görmüştür. Yani yapı tasarımı yapılırken yalın, ekonomik, amaca uygun yapım teknikleri kullanılmıştır. 1930 senesi ve sonrasında Mimar/Arkitekt Dergisi'nde dönemin modern mimarlık örnekleri tanıtılmıştır. 1935 yılında Arkitekt Dergisi'nde başlatılan proje yarışmalarının raporlarında fonksiyon ve malzeme kullanımları ile ilgili bilgilendirmeler yapılarak dönemin modern mimarisi hakkında bilgiler yayınlanmıştır. Walter Gropius'un Mimar/Arkitekt Dergisi'nde yayınlanmış olan yazısında "nasıl eski olan kıyafetlerimizi beğenmeyip terk ediyorsak, çağdaş mimaride de eski olan süslemeleri beğenmeyerek terk etmemiz gerekir" şeklinde bir benzetme yapması modern mimarideki değişimlerin göstergesidir. Dolayısıyla bu dönemde plan ve cephelerde süslemeden uzaklaşıldığı görülmüştür (Hızlı, 2013). Taşıyıcı olarak da betonarme tercih edilmiştir (Sacır, 2018).

Arif H. Holtay tarafından tasarlanan İstanbul Üniversitesi Gözlemevi (1934), Şevki Balmumcu tarafından tasarlanan Ankara Sergievi (1933), Seyfi Arkan tarafından

tasarlanan Florya Deniz Köşkü (1934), Sedad H. Eldem tarafından tasarlanan Taksim Belediye Gazinosu ve Yalova Termal Oteli (1935-1938) bu dönemin örnek yapılarıdır. Yapılarda göze çarpan tasarım ilkeleri modern mimarinin yeni tasarım kriterlerini barındırmaktadır. Bu kriterler serbest plan sistemi, teras, pencere açıklıklarındaki genişlemeler, pilotiler, renk, yapay aydınlatma, havalandırma vb. şeklinde sıralanabilmektedir (Hızlı, 2013).

Ankara Gar Binası'nın cephe tasarımında bulunan yarım silindir kuleler gibi geometrik formların kullanıldığı birtakım yapılar da tasarlanmıştır. Denizliklerin, bina yüzeyinin yatay hattı boyunca devam ettirilmesi, dikdörtgen tipte plan şeması, teras ve balkonların köşelerinin yuvarlatılması da yine bu döneme özgü kullanılmış tasarım kriterleridir.

1937-1938 yıllarına gelindiği zaman, döneme ait olan mimari özelliklerin bir kısmında değişiklikler meydana gelmeye başlamış olup tasarımlarda simetriye kayış görülmeye başlanmıştır. Yapıların cephelerinde simetrik kolon dizilimleri sayesinde revaklı bölümler oluşturularak cepheye düşey etki kazandırılmıştır. Kullanımı bırakılan çatılar ve saçaklar yapılarda tekrar görülmeye başlanmış, doğal ve yapay taş kullanımı sıklıkla karşılaşılan bir tasarım olgusu olmaya başlamıştır. Bir taraftan da kamusal yapılarda kökleri Alman mimarisinin anıtsallığına dayanan bir tasarım şekli meydana gelmeye başlamıştır. Bu anlayışta devletin otoriter gücünü yansıtan aynı zamanda da anıtsallığı vurgu yapan yapılar yapılmıştır. Devlet Demir Yolları Genel Müdürlük Binası, Ankara'daki Emlak ve Eytam Bankası, İnhisarlar Umum Müdürlüğü ve Başbakanlık Binası, Adliye Vekaleti Binası bu uygulamaların örnekleri arasında yer almaktadır (Sacır, 2018).

2.2.2.3.1940-1950 yılları arasında gerçekleşen mimari gelişmeler

Uğur Tanyeli'ye göre modernleşme sürecini geçiren toplumların, kimlik ve aidiyet barındıran yapılarının yıkılması ile modernleşme süreci olağanlaşır ve başlar. Fakat bu görüş, kültürel değerlerin kaybolması, kimliğin yok olması gibi kaygıları da beraberinde getirir (Tanyeli, 2013). Dolayısıyla eskiye olan bağlılık ve toplumsal doğmalar neticesinde gelenekleri küllerinden çıkararak evrensel niteliğe erişirme çabasına girilir. Bu noktada Türkiye'de bu döngüye girmiş ve sonuç olarak İkinci Milli Mimari Akımı görülmeye başlanmıştır (Yıldızkan, 2018). Yani yabancı mimarların ülkedeki faaliyetlerinin artması sonucu mimari özelliklerde meydana gelen değişikliklerle kültürel değerlerin kaybolması, kimliğin yok olması vb. kaygılar başlamış ve bu durum İkinci

Ulusal Mimarlık Akımı'na ortam hazırlamıştır. Aynı zamanda Cumhuriyet'le beraber gelecek olan devrim mimarisinin yabancı mimarlar aracılığıyla değil, sayıları gün geçtikçe çoğalan Türk mimarlar aracılığıyla gerçekleştirilmesi gerektiği düşünülmüştür (Batur, 2005). Bunun yanında Türk modernleşme projesine devletçilik ilkesinin eklenmesi sonucunda milliyetçilik fikri güçlenmiş, kültürel öz arayışlarına gidilmiş ve İkinci Ulusal Mimari etkin olmuştur (Yıldızkan, 2018). Arkitekt Dergisi de bu konuyu ele almış ve dönem mimarlarının “Türk devrimine özgü bir stil arayışı” içinde olduklarını belirtmiştir. Yerli mimarlar kendilerini yabancı mimarlara karşı tasarım yarışmaları ve konut projelerinde kanıtlamaya çalışan bir tutum sergilemiştir. Ankara Sergievi Binası bu duruma örnek teşkil etmiştir.

Bu dönemin önde gelen mimarları Sedad H. Eldem, Emin Onat, Ernst Egli, Paul Bonatz, M. Elsaesser, C. Holzmeister şeklinde sıralanabilir (Öçal, 2008). Aynı zamanda dönem mimarlarının tasarım kriterleri; bölgenin iklim koşullarına uygun planlanan, yerel malzemeler kullanılarak inşa edilen ve geleneksel mimariden izler barındıran yapılar tasarlamaktır (Yıldızkan, 2018). Yapıların karakteristik özellikleri ise geniş saçaklar, simetri, cephelerde taş kullanımı ve abidevi görünümlü tasarımlar şeklinde sıralanabilir. Bu dönemde yapılan anıtsal yapılara Anıtkabir ve Çanakkale Şehitler Anıtı örnek olarak verilebilir. Dönem içerisinde tasarlanan diğer yapılar ise Ankara Opera Binası, Ankara Üniversitesi Fen Fakültesi, İstanbul Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul Sergi Sarayı, İstanbul Radyoevi ve İstanbul Taşlık Kahvesi şeklinde sıralanabilir (Sacır, 2018).

1950'li yıllara kadar devam eden bu akım dönemin teknolojisine ve gereksinimlerine cevap verememesinden kaynaklı çağdaş mimarlığa ayak uyduramamış ve akım sona ermiştir (Öçal, 2008).

2.2.2.4.1950'li yıllarda gerçekleşen mimari gelişmeler

1950'li yıllara gelindiği zaman modernleşme farklı bir boyuta ulaşmıştır. Türkiye bu dönemde çok partili yönetime geçmiştir. Avrupa da ise bu dönem 2. Dünya Savaşı'nın bittiği yıllara tekabül etmektedir. 2. Dünya Savaşı'nın yıpratıcı olması sebebiyle Avrupa yönünü Sovyet tehdidine karşı güçlü görmüş olduğu ABD'ye çevirmiştir. Yine bu dönemde tarımsal gelişime önem verilmiş, tarımsal üretimde makineleşmeye geçilmiş, bunun sonucunda da köyden kente göçler yaşanmıştır. Kentler oransal olarak büyümeye başlamış ve kamu yapılarında artışlar gözlenmiştir. Bu dönemde yaşanan modernleşme anlayışı, kültürel modernleşmeden daha çok ekonomi öncelikli olmaya başlamıştır (Karaibrahimoğlu, 2014).

1947 yıllarında Marshall Planı adı altında başlayan ekonomik yardım ve 1953 yıllarında NATO'ya üye olunması liberal ekonomiyi güçlendirmiş, ekonomi yön değiştirmiştir. Bu değişimler ülkenin yaşam standartlarını etkileyerek yeni ihtiyaçların doğmasını sağlamış, bu doğrultuda yeni yapı türleri ve yeni ulaşım biçimleri geliştirilmeye başlanmıştır. Daha önceleri tren yolu inşası üzerinde yoğunlaşmış iken, artık karayolları ve kentsel arterler ön plana çıkarak bunların gelişimi üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Ülkedeki politik ve ekonomik değişimlerden kaynaklı yeni talepler doğmuş ve bu doğrultuda mimaride uluslararası bir üslup ortaya çıkmıştır. Cephe düzenleri daha yalın ve rasyonel olmaya başlamıştır. Uluslararası üslup yakından takip edilir hale gelmiştir. Cephe tasarımlarında ızgara sistem hâkim olmuştur. 1952 yılında tasarlanan İstanbul Hilton Oteli ve 1959 yılında tasarlanan Türkiye'nin ilk ticari gökdeleni olan Emek Binası bu dönemin örnekleri arasındadır (Karaibrahimoğlu, 2014). Turgut Cansever ve Abdurrahman Hancı tarafından tasarlanan Büyükkada Anadolu Kulübü (1953), Enis Kortan ve Nişan Yaubyan tarafından tasarlanan Sakarya Hükümet Konağı (1956), Brüksel Dünya Sergisi'ndeki Türkiye Pavyonu (1958), DSİ Genel Müdürlüğü (1959), İlhan Tayman ve Yılmaz Sanlı Hancı tarafından tasarlanan İstanbul Tekel Genel Müdürlüğü (1959), bu dönemin diğer önemli örneklerini teşkil etmektedir (Öçal, 2008).

2.2.2.5.1960 yılları ve sonrasında gerçekleşen mimari gelişmeler

1960'lı yıllara gelindiği zaman yaşanan 27 Mayıs İhtilali sonucu toplumsal ve politik yaşamda değişimler gerçekleşmiş olup ihtilal, ifade ve teşkilatlanma özgürlükleri gibi demokratik hakların kapsamını genişleten bir anayasa ile sonuçlanmıştır. Bu noktada gerçekleşen kültürel liberalizmin izleri mimarlık alanını etkilemiştir. Batıda gerçekleşen gelişmelerle birlikte Uluslararası Üslup tek yaklaşım unsuru olmaktan çıkarak, Brütalizm ve Organik Mimarlık gibi farklı akımlar mimaride yer edinmeye başlamıştır (Öçal, 2008). Aynı zamanda bu dönemde endüstrileşmenin büyük bir hız kazanması sonucu yapı malzemelerinde de çeşitlilikler meydana gelmiş ve yeni teknolojik yapım teknikleri ile mimari formlar çeşitlenmeye başlamıştır. Mimarlar bu dönemde özel sektör için holding, endüstri yapısı, iş merkezi gibi farklı farklı tasarımlar yapmışlar ve sektöre hareket getirmişlerdir. Bu dönemde mimariyi etkileyen bir başka etken de devletin 1960 yılları sonrasında gerçekleştirmiş olduğu proje yarışmalarıdır (Karaibrahimoğlu, 2014). Bu dönemin tasarım anlayışı o döneme kadar hâkim olan rasyonalizmden uzaklaşılarak daha serbest bir tasarım hakimiyetiyle birlikte Modern Mimarlığın yerel öğelerle uygulanarak

bölgeye özgü olmasıdır (Sacır, 2018). Bu noktada gelişen yerel ve bölgesel eğilimler Brütalizm etkisiyle ilişkili olarak gelişim göstermiştir. Bu gelişime Turgut Cansever'in tasarlamış olduğu Ankara Türk Tarih Kurumu Binası örnek olarak verilebilir (Öçal, 2008).

Marc Saugey, Yüksel Okan tarafından tasarlanan Büyük Ankara Oteli (1960), Behruz Çinici ve Altuğ Çinici tarafından tasarlanan ODTÜ Kampüsü (1961), Sedat H. Eldem tarafından tasarlanan SSK Zeyrek Tesisleri (1963), Şevki Vanlı ve Ersen Gömleksizoğlu tarafından tasarlanan Ankara MSB Tandoğan Öğrenci Yurdu (1966) dönemin izlerini taşıyan diğer yapılardır.

1970'li yıllara gelindiği zaman, modernist görüşe karşı batıda tepkiler verilmeye başlanmış ve Postmodernizm akımı ortaya çıkmıştır. Modernizme tepki olarak doğan Postmodernizm aynı yıllar içerisinde Türkiye'de de etkili olmaya başlamıştır. Türkiye'de daha çok geleneksel öğelerin ve yerel özelliklerin kullanılması şeklinde birçok eserde yer edinmiştir (Öçal, 2008).

2.3. Türkiye'de Modernizmden Etkilenilerek Tasarlanan Yapılar

- **Taşlık Kahvesi (1947)**

Şekil 2.17. 1948, Taşlık Kahvesi, İstanbul (Burkut, 2014)

İstanbul'un Maçka semtinde, Boğaz'ın karşısında inşa edilmiş olan yapı Sedat Hakkı Eldem tarafından, modern ve milli değerleri Türkiye'ye özgü bir biçimde kullanmaya çalışılarak tasarlanmıştır (Şekil 2.17.).

Sedat Hakkı Eldem bu yapısında yerel mimarlık arayışlarını, yöresel malzeme kullanımını, topoğrafya ve iklim koşullarına uygunluğu esas almıştır (Eldem, 1984). Yapı

başta kahve olarak tasarlanmış fakat mutfak ilavesi yapılarak lokanta haline çevrilmiştir (Eldem, 1950).

Şekil 2.18. Taşlık Kahvesi iç mekân görünümü (Burkut, 2014)

Taşlık Kahvesi'nin en karakteristik özelliği pencere kısımlarında görülmektedir. Yapının pencereleri çok alçak ve oda yüksekliğinin yarısı kadardır, üst kısmı ise sağır tutulmuştur (Burkut, 2014). Bu durumun sebebi Eldem'e göre *“Ortalama 50 m uzunluğundaki çevre duvarının 35 m'sinin pencere olması sebebiyle, pencerenin normal yükseklikte yapılması, ya da üst kısımda alçı pencerelerinin olması halinde, odanın gerekenin çok üstünde ışıklı olacağıdır. Ayrıca denizde ışığın kırılması da buna eklenince odanın içi dayanılmaz bir ışık fazlalığı ile dolacaktı, pencere düzeni ve yatay kapaklarda bu ışığın fazlalığı kontrol edilmektedir”* demektedir. Bu noktada yapının bulunduğu bağlam dolayısıyla fazla ışık alması engellenmiş, kullanıcıya optimum ortam sunulması hedeflenmiştir (Şekil 2.18.) (Eldem, 1969).

- **Türk Tarih Kurumu (1959)**

Şekil 2.19. 1967, Türk Tarih Kurumu Binası, Ankara (Yıldırım, 2007)

Türk Tarih Kurumu Binası'nın tasarımı, modernleşme sürecini ve Cumhuriyet'le birlikte ivme kazanan kültürel etkileşim sürecini destekleyen bir bilinçle kurgulanmıştır. Yapıdan tarihi araştırmalar için çalışma merkezi, konu ile alakalı kitapların bulunacağı kütüphane, bilimsel kongreler için konferans salonları gibi fonksiyonel bölümleri barındırması istenmiştir (Yıldırım, 2007). Yapının barındırması planlanan işlevsel bölümler bir avlu etrafında toplanmış olup yapı masif kütsel biçimde tasarlanmıştır. Yapının dış cephe tasarımında kullanılan yapı malzemesi sayesinde görsel açıdan ulaşılması hedeflenen masif etki sağlanmıştır. Yapının zemin katının taşıyıcı sistem üzerinden yükseltilmesi yapıya anıtsal bir kimlik kazandırmıştır. Görsel açıdan planlanan masif etki dikey anlamda çatının yatay ve basık tasarımı sayesinde sağlanmıştır. Dış cephe görsel tasarımında ulaşmak istenilen masif etki yanında iç cephe tasarımında masif etkinin dışına çıkılmaya çalışılmıştır (Şekil 2.19.). Bu bağlamda yapının barındırması planlanan bölümlerinin toplanmış olduğu avlu, içeride üç kat yükseklikle tasarlanmış, bu sayede iç mekânın ışık almasıyla birlikte iç cephe tasarımında masif etkinin dışına çıkılması sağlanmıştır (Şekil 2.20.) (Düzenli, 2009).

Şekil 2.20. Türk Tarih Kurumu Binası'nın iç mekân aydınlanması (Akdoğan, 2019)

İç mekânda genel olarak ahşap malzeme kullanan Cansever, modernizmle bir zıtlık oluşturmak amacıyla geleneksel malzeme kullanmıştır. Aynı zamanda mermerlerin desenli bir biçimde kullanılması Ankara taşının arasındaki derzlerin ve taş sözlerin kullanımı da bu amaca hizmet etmek için kullanılmıştır. Cansever, böyle tasarlanmış bir yapının daha çok odak noktası olacağını düşünmüştür.

Yapıdaki modern dönem izleri ise pencere diziliminde, kullanıcının belirlediği standartlara göre kullanımın farklılaşmasında, saf geometrik şekillerin kullanılmasında

görülebilmektedir. Dolayısıyla yapı geleneksel malzemeler ile modern yapım teknikleri kullanılarak tasarlanmıştır.

Şekil 2.21. Türk Tarih Kurumu Binası aydınlatma bacaları (Yıldırım, 2007)

Türk Tarih Kurumu Binası'nın biçimlenişinde önem teşkil eden bir diğer unsur ışıktır. Yan bölümlerde açıklıkların az olması sebebiyle ışık az nüfuz eder ve bu durum üst bölümden ışık alma ihtiyacını doğurur. Bu noktada Cansever tepede doğal aydınlatma bacalarını devreye sokar (Şekil 2.21.). Aydınlatma bacaları toplantı salonunda kare, avluda üçgen, kütüphanede dörtgen biçimde tasarlanmış olup her mekânın kendine öz bir karakteristiğe bürünmesini sağlamıştır. Bu durum aynı zamanda mekânı kullanan kişilerin farklı profillerde olmasından kaynaklı kullanıcıyla beraber şekillenen, kullanıcıya özel mekân tasarımları sunmuş olur. Mekânları aydınlatan ışığın her mekâna nüfuz etmesi yapının kendi içerisinde bir dil birliği olduğunu da gösterir niteliktedir.

Türk Tarih Kurumu tasarımı birisi açık birisi kapalı olmak üzere iki ayrı avlu tasarımı yapılmıştır. Ana binanın avlusu oldukça büyük tasarlanmıştır. Avlu iki yapının birbirine bağlanmasını sağlayan bir unsur olarak düşünülüp, tasarlanmıştır. Yapıların bodrum katlarına ulaşım sağlayan avlu içerisinde iki küçük havuz ile oturma birimleri barındırmaktadır (Şekil 2.22.). Açık tasarlanan avlu, geleneksel yöntemleri anımsatması bakımından Cansever'in modern yapım tekniklerinin yanında geleneksel kavramları göz ardı etmediğini gösterir niteliktedir.

Şekil 2.22. Türk Tarih Kurumu Binası'nın açık avlusu (Akdoğan, 2019)

Türk Tarih Kurumu Binası'nın doğu cephesi, kot farkının fazla olduğu ve bu doğrultuda kot farkının da cephenin bir parçası olarak tasarlandığı bir cephedir (Şekil 2.23.). Matbaa binası ile kurum binasını birbirine bağlayan doğu cephesindeki açık avlu, kot farkının fazla olmasından dolayı üç farklı kotta tasarlanmıştır (Cordan, 2002).

Şekil 2.23. Türk Tarih Kurumu Binası doğu cephesi (Akdoğan, 2019)

Anlatılanlar ışığında Cansever yerel tarihten ve çevreden aldığı formlara yeni teknoloji ve malzemeleri katmış, çağdaş çizgiyi yakalamış fakat gelenekten kopmamıştır. Sonuç olarak Cansever, Türk Tarih Kurumu yapısında sentezlere ulaşmış, yeniyle eskiyi bütünleştirmeye çalışmıştır.

- **Rıza Derviş Villası (1956)**

Şekil 2.24. 1957, Rıza Derviş Villası, Büyükada-İstanbul (Yalçın, 2007)

Rıza Derviş Villası, Sedat Hakkı Eldem'in tasarladığı modernist bir konut projesidir. Dönemin mimarisinin tipik özelliklerini taşıyan villa, Büyükada'da bir hafta sonu evi olarak tasarlanmıştır (Şekil 2.24.). Bant pencereler, geniş konsollar, teras çatı ve iç-dış arasındaki sınırları belirsizleştiren geniş cam yüzeyler yapının biçim dilini kuran temel bileşenlerdir. Villanın yola bakan cephesi bant pencerelerle, denize ve bahçeye bakan cephesi ise yere kadar uzanan cam yüzeylerle tasarlanmıştır. Cephe tasarımındaki bu tercih, yapının yol tarafında daha kapalı olup, bahçe ve deniz tarafına doğru yönelen bir plan kurgusunun uzantısıdır (Yalçın, 2007).

Şekil 2.25. Rıza Derviş Villası cephe tasarımı (Yalçın, 2007)

Manzaraya yönelen cephede kullanılan geniş cam yüzeyler iç-dış ayrımını ortadan kaldırırken bahçeyle bir bütünlük sağlamaktadır (Şekil 2.25.).

İki kat olarak tasarlanan binanın ilk katında mutfak ve servis alanları oturma alanları varken ikinci katında yatak odaları ve banyolar yer almaktadır. Bu noktada Eldem, katlar arasındaki ilişkiyi kurgularken zemin kata daha sık kullanılan mekânları yerleştirmiş, ikinci katı ise daha çok özel mekânlara bırakmıştır.

Villanın plan kurgusu incelendiğinde, villanın yaşam alanının akışkan bir karaktere sahip olmasının hedeflendiği görülmektedir. Bu durum birimler arasında görsel ilişki kurulduğunu ve bütüncül bir mekân tasarımı ortaya konulduğunu göstermektedir. Dolayısıyla villa serbest plan şemasına sahip olup, modern mimarlığın öncü örneklerine benzer biçimde, hareket etmektedir (Bozdoğan 2002).

- **Demir Evleri (1987)**

Şekil 2.26. 1987, Demir Evleri, Bodrum-Muğla (Burkut, 2014)

Turgut Cansever tarafından Bodrum'un Madalya Koyu'nda tasarlanan Demir Tatil Köyü elli hektarlık alan üzerine inşa edilmiş yapı kompleksidir (Şekil 2.26.).

Yapıların vaziyet planları manzara yönü, topoğrafya gibi etmenler göz önünde bulundurularak yerleştirilmiştir. Vaziyet planı yapıları belli bir sınıra odaklamamış, zaman içerisinde genişleme olanağı tanıyacak şekilde yerleştirilmiştir. Yapıların ilk safhası 35 bağımsız evden oluşmaktadır.

Şekil 2.27. Demir Evleri vaziyet planı ve perspektif görünüşleri (Burkut, 2014)

Yerleşim tasarımı, kendi içerisinde alternatifleri olan tek, iki ve üç katlı olmak üzere belirli sayıda üretilmiş ev tiplerinin bir araya gelişlerindeki farklılaşmalar ile bir bütün oluşturmaktadır. Ana yaşama ve servis alanları için oluşturulan standart hacimlerde kullanıcı ihtiyaçları ön planda tutulmuştur. Konutların araziye yerleşmesi için tek katlı evlerin manzara boşluklarına, 3 katlı evlerin ise vaziyet planının odak noktalarına yerleştirilmesi prensibi geliştirilmiştir (Şekil 2.27.) (Demirgüç, 2006).

Yapıların plan sisteminde yapı kullanıcısının istek ve ihtiyaçlarına göre şekil alabilecek bir tasarım anlayışı benimsenmiştir. Yapı birimleri saf geometrik biçimlerle karakterize edilmiştir.

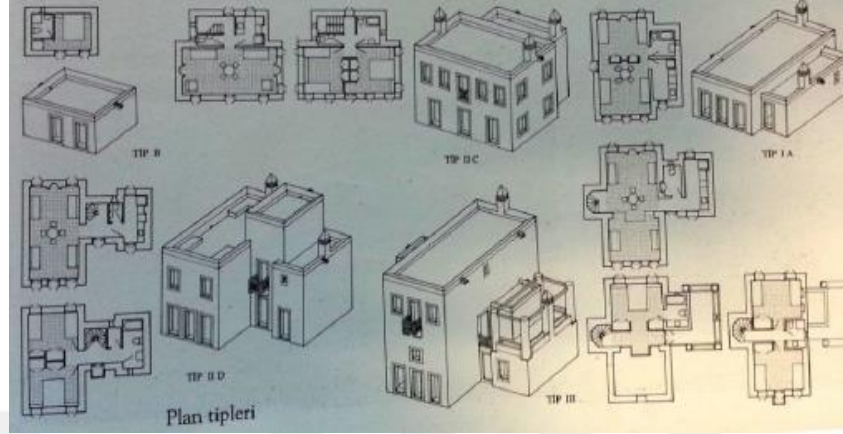
Cansever'e göre Demir Evleri; *'Vaziyet planındaki esneklik, evlerin arazi üzerindeki farklı konumlara yerleşmesi ile manzara ve komşuluk veya güneş nedeniyle cephe açıklıklarının dağılım sistemlerinin değişmesi, yapılar arasındaki uzaklık ev ilişkisi düzeninin çeşitliliği şeklinde görülür. Her yapı, kendi öz konumuna sahip bir mimari varlık düzeyine ulaştırılmıştır. Bununla beraber tekrar eden pencere, kapı, çardak, baca gibi standart mimari elemanlar ve taş duvar döşeme dolguları, prekast beton elemanlar yerleşmeye bir bütünlük ve mimari üslup tutarlılığı sağlamıştır.'* (Şekil 2.28.) (Cansever, 1992).

Şekil 2.28. Demir Evleri ve yakın çevresi (Burkut, 2014)

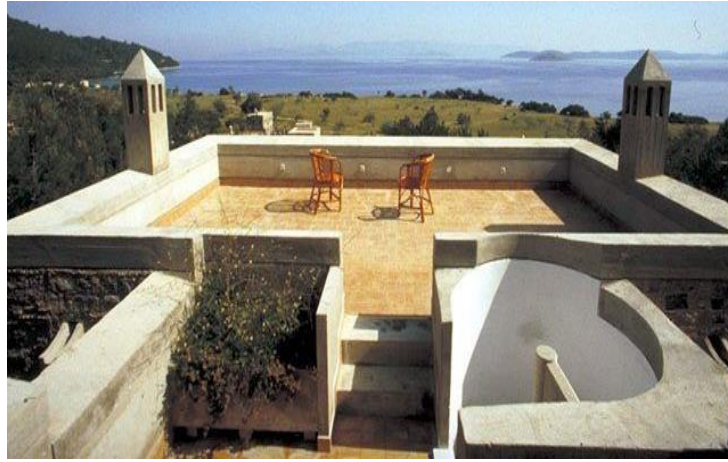
Cansever, bölgenin iklim koşullarına uygun ve fazladan yalıtım gibi önlemler almayı gerektirmeyen malzemeler seçmiştir. Aynı zamanda çağdaş gereksinimlere yanıt verecek şekilde yerel malzemenin kullanılmasını öngörmüştür. Bu tasarımla Cansever, yerel mimari elemanların projeye uyarlandığını ve biçimlerin açıklığı ve keskinliği ile yeni bir dil yarattığını ifade etmektedir (Cansever, 1981). Dolayısıyla Cansever, Demir Evleri'nde modern mimarlık ve yerel mimarlık referanslarını harmanlayan bir tasarım

yapmıştır. Yaşama alanında kullanılan sedir, ocak gibi yerel mimarlık referanslarını modern mimarinin saf geometrik anlatımı olan beton söve, hatıl ve baca gibi mimari öğelerle birlikte tasarlayarak binanın özgün olmasını sağlamıştır (Özhoron, 2008).

Şekil 2.29. Demir Evleri'nin tasarımları (Cansever, 1992)

Cansever, Demir Evleri tasarımı ile ilgili olarak; şehir tasarımı, şehir planlaması, mimari yapım teknikleri, üretim sistemleri gibi alanları ve bunlara bağlı olarak sadelik-eşitlilik, geometrik berraklık ve doğa ile uyum, komşuluk ilişkileri, ulaşım kolaylığı, yayaya öncelik gibi alanları kapsadığını belirtmektedir (Şekil 2.29.) (Cansever, 1992).

Şekil 2.30. Demir Evleri teras kısımları (Cansever, 1992)

Evlerin arasında kalan sokaklar ise lineer ve rutin tekrara dayalı olmayan bir örüntü içinde geliştirilmiştir. Bu anlayışla, yürüyen kişinin, her seferinde farklı perspektifler ile karşılaşması hedeflenmiştir. Yapıların teras kısımları manzaraya hâkim bir konumdadır (Şekil 2.30.). Bu veriler ışığında doğa içerisinde tasarlanan Demir Evleri'nde doğayla uyumlu bir tasarım anlayışının hâkim olduğu görülmektedir (Burkut, 2014). Aynı

zamanda Demir Evleri'nin yere ait modernizm kavramı doğrultusunda tasarlandığını da söylemek mümkündür (Özhoron, 2008).

3. MATERİYAL ve YÖNTEM

3.1. Materyal

Modern dönemde kent dokusunda yer bulan yapılar ve kentsel donatılar kentin kimliğini ve mimari belleğini oluşturmaktadır. Bu belleğin korunması, aynı zamanda mimarının ve kent kimliğinin sürdürülebilir olması açısından büyük önem taşımaktadır. Bu doğrultuda bu araştırmanın ana materyali olarak Burdur İli'nin Bucak İlçesi'nde bulunan modern dönem yapıları seçilmiştir. Bu amaçla, modern döneme ait konutlar ve kamu yapıları ile Cumhuriyet Meydanı ve Atatürk Heykeli mimarının günümüze kadar oluşan sürecinin önemli bir kesitine ışık tutması, döneminin özelliklerini yansıtan kent kimliği ve mimari belleğin belgelenmesi amacıyla incelenmiştir. Tez kapsamında 1940-1990 dönemleri ele alınmıştır.

3.2. Yöntem

Çalışma kapsamında yurt içi ve yurt dışı literatür taramaları yapılmıştır. Yapılan kapsamlı araştırmalar sonucunda araştırmaya temel teşkil edecek olan kaynaklar belirlenmiştir. Aynı zamanda Bucak modern dönem mimari dokusuna ait yapılar da tespit edilmiş ve bu yapıların sistematüğini belirlemek amacı ile alan çalışması yapılmıştır. Alan çalışmalarında yapıların rölevaleri alınmış olup plan, kesit ve görünüşleri çizilmiştir. Yapılar yerinde fotoğraflanmış olup Bucak İlçesi'nde yer alan modern dönem yapılarına mümkün olduğunca ışık tutulmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla Burdur İli Bucak İlçesi'nin mimari dokusunda bulunan, Cumhuriyet dönemiyle birlikte ortaya çıkan modern dönem yapılarını vurgulayan bu tez, Bucak'ta üretilmiş modern mimarlık örneklerini detaylı bir incelemeye ele almaktadır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

Teşkilatlanma kavramı, illerin bütün sosyal, ekonomik ve idari yapılarını içeren bir olgudur. İller ve illerin daha alt birimi olan ilçe ve mahallelerde yapılan düzenlemeler ve değişiklikler bu kapsam içerisinde yapılmıştır. Burdur İli'nde de Cumhuriyet'in ilk zamanlarından beri birçok idari ve sosyal düzenlemenin oluşturulduğu görülmüştür. Bu düzenlemeler en çok da Burdur'un en büyük ilçesi olan Bucak'ta görülmüştür (Tunç, 2018). Yapılan düzenlemelerin en çok Bucak İlçesi'nde kendisini göstermesi sebebiyle, Bucak'ta Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte gelişim gösteren modern mimari doku ele alınmış ve yaşanmış olan bu dönem kapsamında inşa edilen kamu, eğitim ve konut yapılarının mimari dokuları tipolojik olarak incelenmiştir.

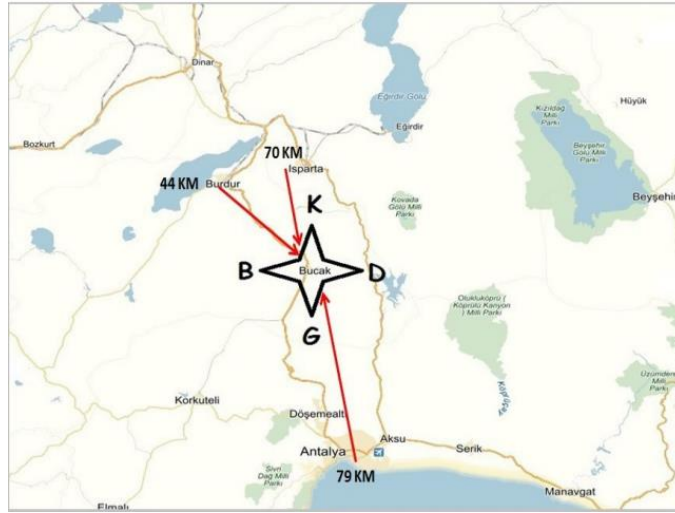
Dönem içerisinde modern mimari kapsamında inşa edilen yapılar olan Orman İşletme Lojmanları (1967), Hükümet Konağı (1948), Belediye Binası (1967), PTT Binası, Hastane Binası (1953), otel yapısı ve dönemin konut yapıları tez çalışmasında incelenmiştir. Modernizmin mimarideki arayışları olarak nitelendirilebilecek olan bu yapılar, dönemin malzeme kullanımı, mimari bakış açıları ve işlevsel plan çözümlerlerinin aydınlatılması amacı ile belgelenmiştir.

4.1. Bucak İlçesine Ait Genel Bilgiler

4.1.1. Coğrafi Konumu ve Fiziki Yapısı

Bucak İlçesi Toroslar'ın batı kolları arasında kurulmuş, Burdur-Antalya Karayolu üzerinde konumlanan 1.436 km² yüz ölçüme sahip bir ilçedir. Bucak İlçesi'nin kuzeybatı yönünde 44 km uzaklıkta Burdur, kuzeydoğu yönünde 70 km uzaklıkta Isparta, güney yönünde 80 km uzaklıkta Antalya ili yer almaktadır. Bucak İlçesi Burdur İlin'de bulunan demir yoluna 40 dk, Antalya ile Isparta'da bulunan havayoluna ve Antalya'da bulunan deniz yoluna bir saat mesafede olan merkezi konuma sahip bir ilçedir (Şekil 4.1.). İlçenin rakımı 850 m ve ortalama yüksekliği 1.200 m'dir. Bucak İlçesi 37-38 derece kuzey paralelleri ve 30-31 derece doğu meridyenleri arasında yer almaktadır.

Bucak İlçesi dağları ve ormanları yoğun olan, tarihi eserler açısından zengin konuma sahip bir ilçedir. İncirhan Kervansarayı, Susuzhan Kervansarayı, Kremna Antik Kenti Bucak'ta bulunan tarihi eserler ve yerler arasındadır.

Şekil 4.1. Bucak İlçesi'nin konumu (Topay, 2011)

Bucak İlçesi'nin en tepe noktası 2.336 metre yüksekte bulunan Katrancık Dağı tepesidir. Isparta'dan doğan Aksu Nehri'nin kolları olan Karacaören I ve Karacaören II Barajları ile Kargı Barajı Bucak üzerinden geçmektedir. Yine 2006 yılında yapımı tamamlanan Onaç Barajı da arazilerin sulanmasında kullanılmaktadır (Topay, 2011).

4.1.2.Sosyal ve Ekonomik Yapısı

Bucak'ın ekonomik bağlamdaki gelişimi incelenecek olursa gelişimin tarımdan sanayiye doğru kaydığı görülmektedir. Üzerinde tarım yapılan Kestel Gölü'nün verimli bir tarım ortamı sunması nedeniyle tarım gelişmiş ve tarımın gelişmesiyle birlikte sanayi de gelişmiştir. İlçenin ekonomisine katkı yapan diğer alanlar ise nakliyecilik, mermer ve traverten ihracatı, çimento üretimi, kerestecilik ve seyahat acenteliği olarak sıralanabilmektedir.

4.2. Bucak'ın Modernleşmesi ve Yerleşim Analizi

Bucak'ın merkezi olarak kabul edilebilecek olan alanlarının oluşumunda belirleyici rol oynayan bazı önemli yapılar modern dönemde inşa edilmiştir. Özellikle lineer bir şekilde ilerleyen Süleyman Demirel Bulvarı'nın bir bölümü, Süleyman Demirel Bulvarı'nın devamında bulunan Cumhuriyet Caddesi ve Cumhuriyet Caddesi'nin başladığı Cumhuriyet Meydanı dönemin önemli yerleşim alanlarını oluşturmuştur (Şekil 4.2.). Bu önemli akslar üzerinde daha çok kamusal yapıların yoğun olduğu görülmektedir. Belediye Binası, Hükümet Binası, Bucak İlçe Jandarma Komutanlığı, PTT Binası, Orman İşletme Lojmanları dönemin kamusal yapıları olarak bu akslar üzerinde yer almaktadır.

Bucak'ın önemli mimari ögelerini oluşturan bu yapılar gerek ölçek olarak büyük olmaları gerekse işlevleri bakımından inşa edildikleri dönemden günümüze kadar kendi kimliklerini koruyarak bulundukları bölgenin de yeni bir kimlik kazanmasına yardım etmişlerdir. Aynı zamanda modern dönemde yapılanmaya başlayan bu bölgeler günümüzde de merkezi bir konuma sahip ve insan sirkülasyon yoğunluğunun oldukça fazla olduğu bölgelerdir. Kamusal yapıların bu bölgede yoğunlaşması insan popülasyonunu da bu bölgeye çekmiş ve yerleşim alanları da bu alanlara paralel şekilde gelişim göstermiştir.

Şekil 4.2. Bucak yerleşiminin ana ulaşım aksları

Süleyman Demirel Bulvarı'nın devamı niteliğinde olan Hoca Ahmet Yesevi Bulvarı da dönemin önemli yerleşim yerlerindendir (Şekil 4.3.). Hoca Ahmet Yesevi Bulvarı'nın kamusal yapıların yer aldığı Süleyman Demirel Bulvarı'nın devamı olmasından dolayı, dönemin konut yapıları bu bölgede yoğunlaşmıştır. Yine dönemin konut yapılarının yoğunlaştığı bir başka bölge de Bucak Devlet Hastanesi'nin bulunduğu Hökez Bulvarı'dır. Hökez Bulvarı'nda Devlet Hastanesi'nin bulunması, burada da dönemin konut yapılarının yoğunlaşmasına olanak vermiştir.

Şekil 4.3. Bucak Hökez Bulvarı

Toplumu oluşturan bireylerin yerleşim yeri tercihlerinde kamusal yapılara ulaşılabilirliği göz önünde bulundurdıkları gözlemlenmiştir. Dolayısıyla kurumsal yapıların bulunduğu yerler konut yapılarının yoğunlaştığı yerler olmuş ve bu tez kapsamında bu bölgeler ele alınmıştır.

4.3. Modernleşme Sürecinde İnşa Edilen Yapılar

Modernleşme süreci devlet odaklı bütüncül bir projesi olarak yürütülmüştür. Dolayısıyla modernleşme süreci bütün ülke çapında etkileri olan bir süreci ifade etmektedir. Modernleşme sürecine her ilin geçiş süreci ve hızı aynı olmamıştır. Bu noktada modernleşme sürecinin bir Anadolu yerleşkesi olan Bucak İlçesi'nde görülmeye başlaması 1940'lı yıllardır.

Döneme hâkim olan mekânsal tasarım faaliyetleri bazında yapılan yapılar, inşa edildikleri döneme ait sosyal, ekonomik ve kültürel yapı hakkında bilgi vermektedir. Dolayısıyla dönemde inşa edilen yapılardan edinilecek bilgiler ışığında dönem yapılarının analizi mümkündür.

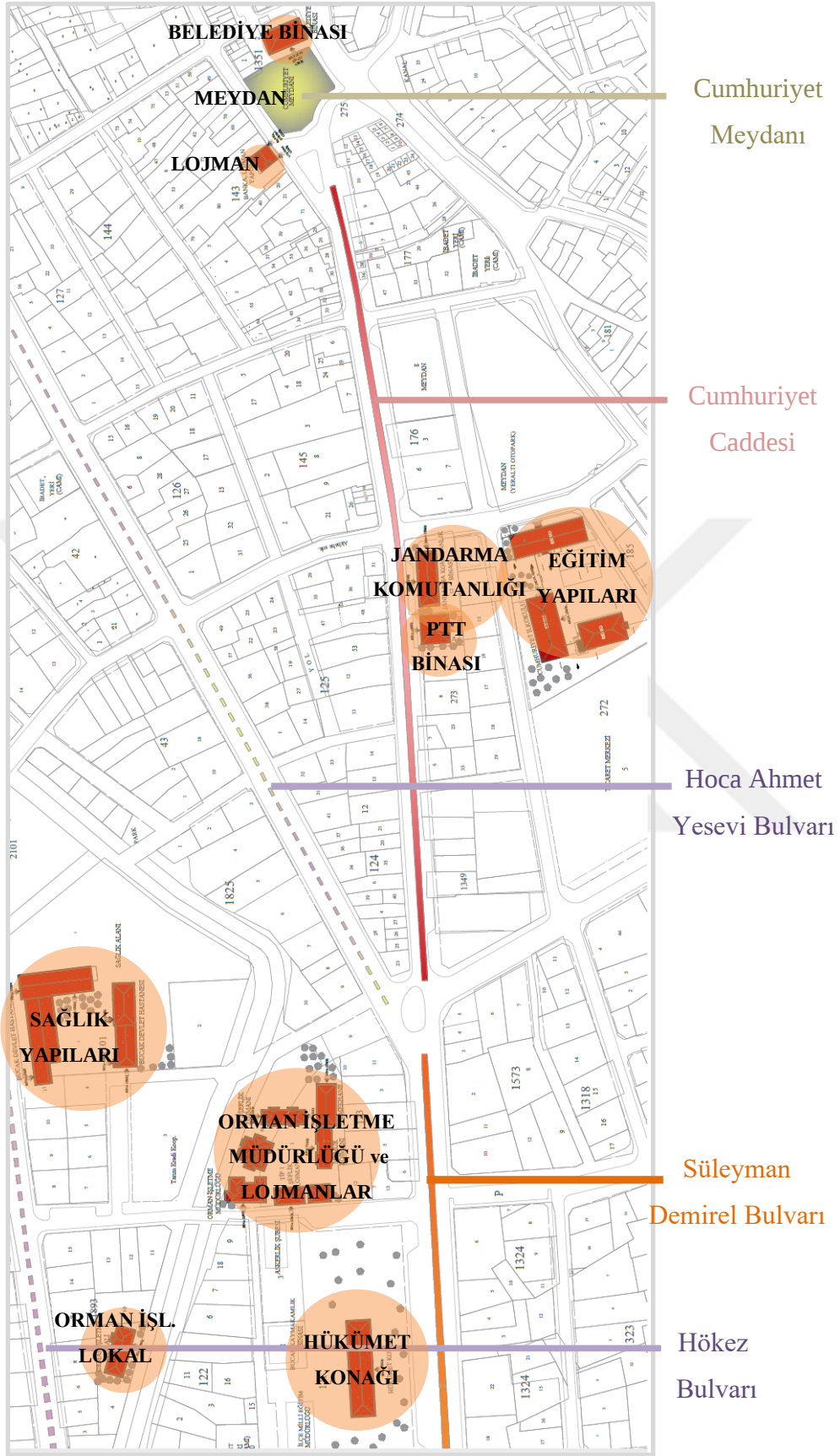
Bucak'ta inşa edilmiş olan modern dönem konutlarının büyük bir bölümü kütle ve cephe organizasyonlarındaki mimari dil, mekân kullanımlarındaki işlevsellik göz önünde bulundurulduğunda modernist ilkeleri benimsemiş olduğu görülmektedir. Bazı erken dönem yapılarında mekânsal örgütlenme şekli geleneksel konutları referans alır niteliktedir. Fakat her ne kadar geleneksel konutlar referans alınmış olsa da dönemin yapılarının kendi içerisinde ortak bir mimari karakteristiğe bürünmesi durumu söz konusudur.

Dönemin konutlarının karakteristik özellikleri şöyle sıralandırılabilir;

- Temel geometrik biçimler,
- Geniş saçaklı kırma çatı çözümleri,
- Açıkta bırakılan balkon kolonları,
- Cephe boyunca uzanan balkonlar,
- Ritmik dikdörtgen pencereler,
- Yapının sahip olduğu bütün dairelere birbirinden bağımsız/müstakil giriş,
- Salon olarak adlandırılan mekânın hareket merkezi olması,
- Farklı işlevlere sahip yeni mahallerin planlanması (salon, misafir odası yemek odası, oturma odası),
- Erken dönem örneklerinde antre yokken geç dönemde antre kavramının görülemeye başlanması,
- Geç dönem örneklerinde WC, banyo ve yatak odası ilişkisi ile mahremiyeti sağlamak amacı ile banyo-yatak odası holü oluşturulması şeklinde sıralanabilir.

4.3.1.Meydanlar ve Anıtlar

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte vilayetlerin yeniden yapılanması söz konusu olmuş, sadece sosyo-ekonomik alanda değil mekânsal planlamalarda da yeniliklere gidilmiştir. Bu yapılanma doğrultusunda kent merkezlerinden başlanarak yeni çağdaş yapılar inşa edilmiştir. Özellikle kent merkezleri olan meydan kavramlarına cumhuriyetle birlikte önem verilmiştir (Kuruyazıcı, 1998).

Şekil 4.4. Bucak'ta modern dönem kamusal yapıların yoğunlaştığı yerler ve meydan

Şekil 4.5. 1963 yılı Cumhuriyet Meydanı (Günel, 2019)

Meydanlar, kamusal alan kavramının modern şekilde oluşması ve uygulanması şeklinde ortaya çıkmıştır (Sargın, 2009). Çağdaş olma fikrine paralel olarak tasarlanan meydanların etrafı Hükümet Konağı, Halkevi, Belediye gibi kamusal yapılarla çevrelendirilmiştir (Yeşilkaya, 2003).

Şekil 4.6. 1970, Bucak Belediye Binası (Bucak Belediyesi Arşivi, 1970)

Bucak merkezi de bu planlama doğrultusunda yapılanmaya başlamış ve yaşanan dönem itibarıyla meydan kavramına önem verilmiştir. Bu noktada Cumhuriyet Caddesi'nin başlangıcı ve odak noktasında bulunan yapı gruplarıyla çerçevelenmiş alan “Cumhuriyet Meydanı” olarak tanımlanmıştır (Şekil 4.4.-4.5.). Erken Cumhuriyet Dönemi'nde başkent Ankara'da başlayıp tüm Anadolu kentlerine yayılan modernleşme

ideolojisi ile belli bir plan çerçevesinde şekillenen ve yönetim bölgesinin merkezi olan Cumhuriyet Meydanlarını anlamlı kılan çevresindeki yapılarla birlikte modern yaşamın birer simgesini oluşturmaktadırlar (Ateş Can, 2022). Bu meydanı çevreleyen yapı grupları arasında 1967 yılında inşa edilen Belediye Binası da yer almaktadır (Şekil 4.6.). Söz konusu meydanda meydanı çevreleyen yapıların giriş katları, Belediye Binası'nın giriş katı da dahil olmak üzere, iş yeri olarak tasarlanmıştır.

Cumhuriyet Dönemi kapsamında meydanların etrafının Hükümet Konağı, Halkevi, Belediye gibi kamusal yapılarla çevrenmesinin yanı sıra anıt heykellerin de bir olay ya da kişinin anısının canlı tutulması ve geleceğe aktarılması amacıyla meydanlara simgesel olarak yerleştirilmesi bu dönemin karakteristik özelliklerindendir. Erken dönemde meydanlara yerleştirilen heykeller, devletin siyasal güç ve etkinliğinin simgesi niteliğinde yerleştirilen yapıtlardır. Cumhuriyetle birlikte planlamalara dahil olan anıt heykel kavramı modern şehircilik anlayışının bir göstergesi olarak nitelendirilebilmektedir. Aynı zamanda devlet ideolojisinin bir simgesi olarak da algılanmaktadır (Kıvanç, 1996).

Bucak Meydanı'nda bulunan Atatürk Anıt Heykeli, Cumhuriyet Dönemi modernleşme hareketleri kapsamında görsel algının artması ve toplumun devlete karşı inancının pekişmesi amacıyla 1971-1974 yılları arasında dikilmiştir. Fakat 2014-2016 yılları arasında Atatürk Anıtı Cumhuriyet Meydanı'ndan kaldırılarak Kocaaliler Kasabası'na taşınmış olup yerine yeni bir anıt yapılmıştır. Kültürel bir varlık olarak sahip çıkılması gerekli olan anıtların yerlerinin değiştirilmesi yapıldıkları dönemdeki alanlarının giderek daraltıldığı gerçeğini de gün yüzüne çıkarmaktadır. Dönem içerisinde inşa edilmiş ve döneme ait olan yapıtlar kentsel kimlik olgularıdır. Bu doğrultuda Modern Dönemin ruhunu yansıtan anıtların kültürel bir varlık olarak korunması önem arz etmektedir. Dönemdeki kentsel dokunun ve kentsel kimlik olgularının mekânsal ve görsel olarak yaşatılması, sürdürülebilmesi açısından bu tez kapsamında Bucak'ta 1971-1974 yılları arasında inşa edilen Atatürk Heykeli önem taşımaktadır (Şekil 4.7.).

Atatürk Anıtı'nın bulunduğu meydanın konumu ilçe için önemli bir röper noktasıdır. Anıt Cumhuriyet Meydanı'nı açık alan olarak desteklemektedir. Anıt Heykelin meydanda konumlanması ve geniş bir açık alana sahip olması sebebi ile geçmişten günümüze Anıt Heykel'in etrafında törenler yapılmaktadır. Anıt Heykel bulunduğu konum itibari ile ilçe halkı için bir dinlenme ve nefes alma alanı olarak da kullanılmaktadır. Birçok tören, organizasyon ve programa mekân oluşturmakta ve bu yönü ile ilçede simgesel bir değer kazanmaktadır. Dolayısıyla meydanlar ve anıt heykeller bu özellikleri sayesinde geçmişten günümüze kadar geçen süreçte toplumsal ve sosyal

birçok olaya şahitlik etmiştir. Toplumsal ve sosyal olayları barındırması, geçmişten izler taşıması, ilçe genelinde bir referans noktası olarak gösterilebilmesi gibi değerler bütünü dikkate alındığı zaman anıt heykellerin toplumsal bellek ve kimlik için önemi büyüktür. Anıtlar, Cumhuriyet Dönemi modernleşme hareketi içerisinde yer bulmuştur. Bu kapsam doğrultusunda Cumhuriyet Meydanı'na dikilen Atatürk Heykeli'nin, modernleşme hareketinin toplumsal belleğe aktarılması amacı ile belgelendirilmesi önem arz etmektedir.

Bronz olarak yapılan heykelde, Atatürk, at üzerinde askeri üniformalı olarak ve sol eliyle atının dizginlerini tutarken sağ elini havaya kaldırmış ve işaret parmağı ile ileriye gösterir şekilde tasvir edilmiştir. “Ordular, ilk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!” emrini verdiği anı simgelemektedir.

Günümüz Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Anıt Heykel 2014-2016 yıllarında dikilen Anıt Heykel’dir (Şekil 4.8.). Günümüzde özel törenler, organizasyonlar hala Cumhuriyet Meydanı'nda yapılmaktadır.

Şekil 4.7. 1971-1974 yıllarında Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Anıt Heykel (Konu, 2015)

Cumhuriyet Caddesi ve Cumhuriyet Meydanı ilçede yaşayan toplum için önemli bir rekreasyon alanını oluşturmuştur. Sirkülasyonun yoğun olduğu bu cadde boyunca modern dönem yapıları konumlanmaktadır. Aynı zamanda caddenin etrafında konumlanan mahallelerde de modern dönem konut yapılarına rastlanmaktadır.

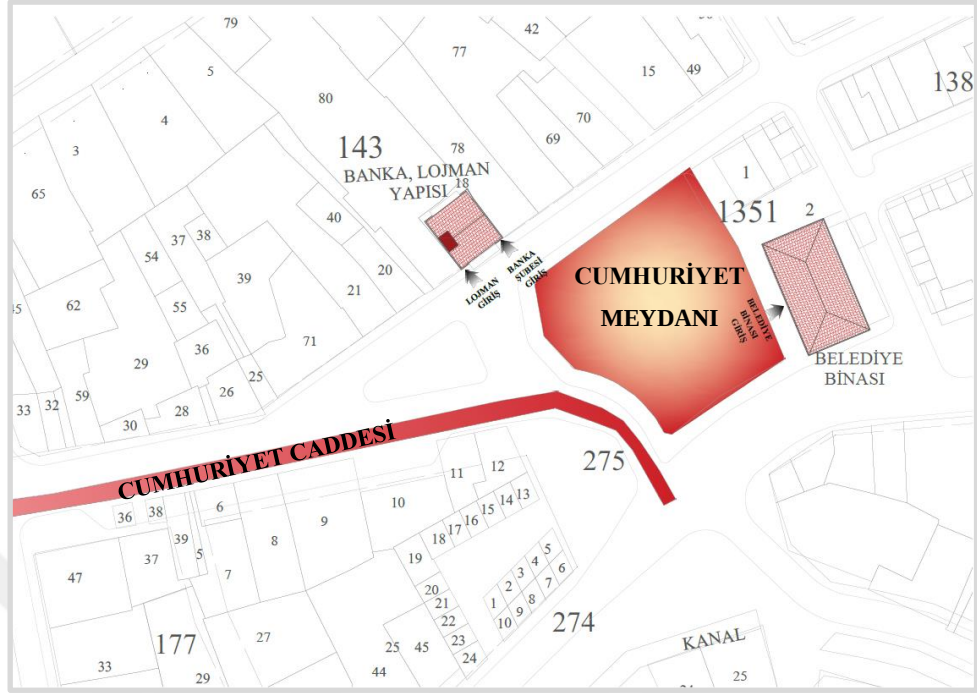

Şekil 4.8. Günümüzde Cumhuriyet Meydanı'nda bulunan Atatürk Heykeli

Bucak'ta bulunan modern dönem konut yapılarının yoğunlaştığı önemli bölgeler, Süleyman Demirel Bulvarı'ndan başlayarak Belediye Binası'nın bulunduğu meydana kadar süren Cumhuriyet Caddesi boyunca devam etmektedir. Cumhuriyet Caddesi, Cumhuriyet Meydanı'na ulaşım sağlayarak meydanla bütünleşmesi sebebiyle halkın yoğun kullandığı önemli bir caddedir. Dolayısıyla modern dönemde inşa edilen kamu binaları, ticaret yapıları, konut yapıları genel anlamda Süleyman Demirel Bulvarı ve Cumhuriyet Caddesi üzerinde konumlandırılmıştır. Tanımlanan bu aks üzerinde Hükümet Konağı, PTT Binası, Belediye Binası, Jandarma Binası, otel yapısı, apartmanlar ve müstakil konutlar gibi modern dönem izlerini taşıyan yapılar bulunmaktadır. Bu aksa ek olarak Hoca Ahmet Yesevi Bulvarı ve Hökez Bulvarı üzerinde de modern dönem yapıları yoğun olarak bulunmaktadır. Fakat burada kamu yapılarından ziyade daha çok sivil yapılar yer almaktadır.

4.3.2.Kamusal Yapılar

4.3.2.1.Belediye Binası

Şekil 4.9. Cumhuriyet Caddesi, Meydan ve Belediye Binası'nın konumu

Şekil 4.10. Cumhuriyet Caddesi, Meydan ve Belediye Binası konumu (Google Maps, t.y.a)

1923 yılı itibariyle cumhuriyetin kurulması sonucu köklü değişimlerin yaşandığı Türkiye Cumhuriyeti'nde çağdaş ve ulusal bir bilinç oluşturulmaya çabalanmıştır. Bu

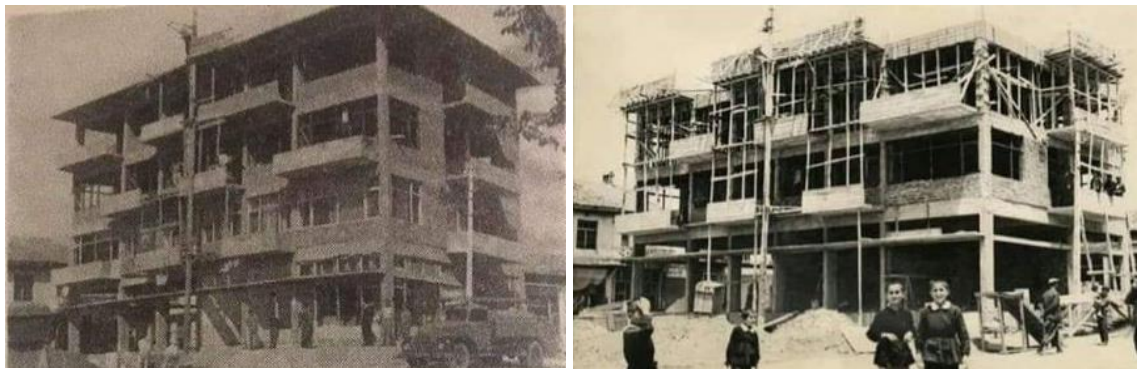
noktada ülke genelinde belediye binaları, halkevleri, okullar, hastaneler, hükümet konakları, fabrikalar gibi resmi yapılar inşa edilmeye başlanmıştır (Babacan Güngör, 2018).

Şekil 4.11. 1970, Bucak Belediye Binası (Bucak Belediyesi Arşivi, 1970)

1967 yılında inşa edilen Belediye Binası Cumhuriyet Meydanı üzerinde konumlanmaktadır (Şekil 4.9.-4.10.). Meydan cephesi oldukça hareketli tasarlanan belediye yapısına bu hareketliliği balkonlar sağlamıştır. Dolayısıyla meydan cephesinde bulunan balkonlar sayesinde cephe dinamik bir görünüme sahip olmuştur (Şekil 4.11.). Ana kütlede dışarı çıkartılarak kurgulanan balkonlarla kütsel anlamda cephede doluluk ve boşluk oranında ritimsel bir denge sağlanmıştır. Bütün mahallerde aydınlık mekânlar oluşturmak amacı ile geniş açıklıklar bırakılmıştır.

Bodrum üzeri dört katlı olan Belediye Binası betonarme karkas sistem olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.12.).

Şekil 4.12. 1967, Bucak Belediye Binası (Bucak Belediyesi Arşivi, 1967)

Belediye Binası, 2007 yılında cam giydirme cephe uygulaması ile değiştirilmiş ve dinamik/hareketli karakterini yitirmiştir (Şekil 4.13.).

Şekil 4.13. 2007, Bucak Belediye Binası cephe kaplaması (Bucak Belediyesi Arşivi, 2007)

Yapıya giriş, cephe simetriği korunarak meydana sağlanmıştır. Zemin katı dükkân olarak kullanılan yapı zemin katla birlikte dört katlı olarak inşa edilmiştir.

383 metrekarelik bir oturma alanına sahip olan yapının yerleşim planı, orta bölümde birimler arası geçişi sağlayan koridor ve koridora bağlanan odalar şeklinde kurgulanmıştır. Zemin katta belediye başkanı odası, belediye meclis salonu, sekreter, danışma, çay ocağı yer almaktadır. Birinci kat ise imar müdürlüğüne ayrılmıştır. İkinci katta da memur odaları yer almaktadır (Şekil 4.14.-4.16.).

Şekil 4.14. Bucak Belediye Binası zemin kat planı

4.3.2.2.Hükümet Konağı

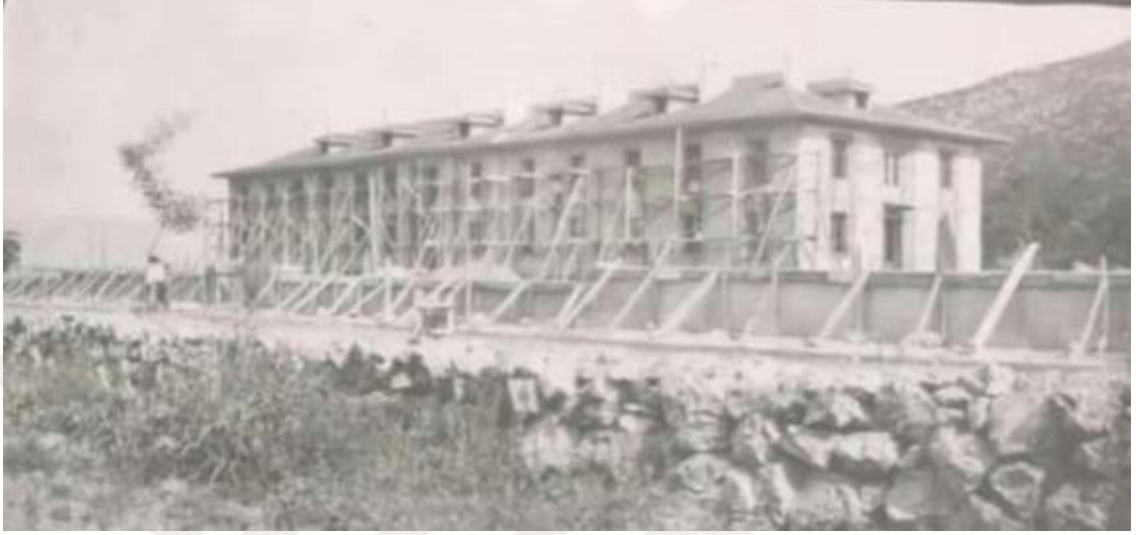
Şekil 4.17. Bucak Hükümet Konağı'nın konumu

Şekil 4.18. Bucak Hükümet Konağı'nın konumu (Google Maps, t.y.a)

Yapı 121 ada, 7 parsel üzerinde 11.385 metrekarelik bir arazide konumlanmaktadır. Yapının bulunduğu parsel giriş Süleyman Demirel Bulvarı üzerinden sağlanmaktadır (Şekil 4.17.-4.18.).

Yapının yoğun kullanılan bir cadde üzerinde olması yani araç trafiğinin ve yaya trafiğinin yoğun olması yapının kamusal alan olarak kullanımını güçlü kılmaktadır. Mimari dokunun da yoğun olduğu merkezi bir konuma sahip olan Hükümet Konağı yapısı 1948 yıllarında inşa edilmiştir (Şekil 4.19.).

Şekil 4.19. Bucak Hükümet Konağı inşaatı-1948 (Konu, 2015)

Yapı, bodrum üzerine iki katlı olarak tasarlanmıştır. Yapının ilk tasarımında doğu, batı ve güney olmak üzere üç cephesinden de giriş verilmiş fakat zaman içerisinde doğu cephesinde bulunan kapı iptal edilmiştir. Bodrum katına giriş kuzey cephesinden verilmiştir.

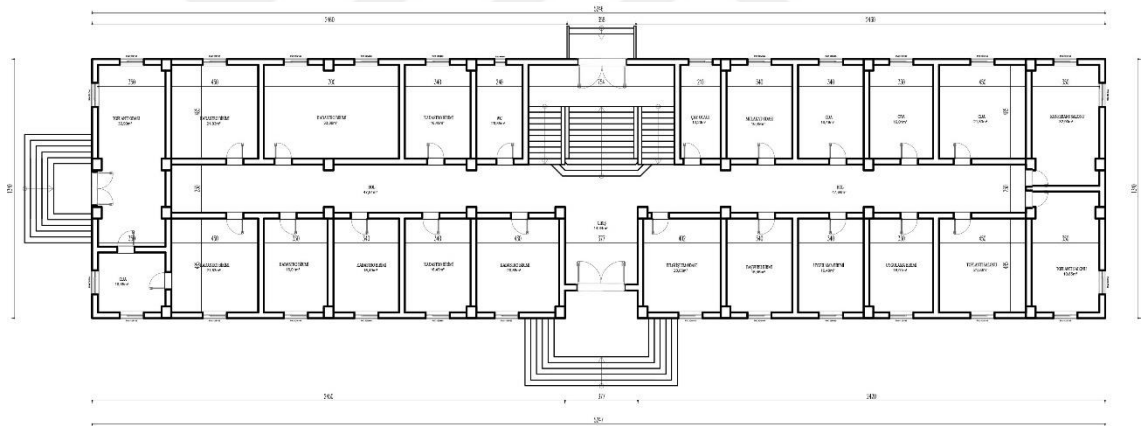
Şekil 4.20. Bucak Hükümet Konağı

Hükümet Konağı'nın cephe tasarımı süslemeden uzak ve genel itibarıyla sade bir mimari dil sergilemektedir (Şekil 4.20.). Yapının kütsel olarak anıtsal bir görünüme sahip olduğu da söylenebilir. Aynı zamanda yapının cephesinde bulunan pencerelerin sık aralıklarla dizilmesinden kaynaklı cephe tasarımında yatay algı oluşturulmuştur. Oluşan bu yatay algının kırılması amacı ile zemin kat ve birinci katta düşey düzlemde üst üste gelen her iki pencere gruplandırılarak içe çekilmiş ve pencerelerin bulundukları bölgelerde kütleyle dikeyde bir hareketlilik kazandırılmıştır (Şekil 4.21.).

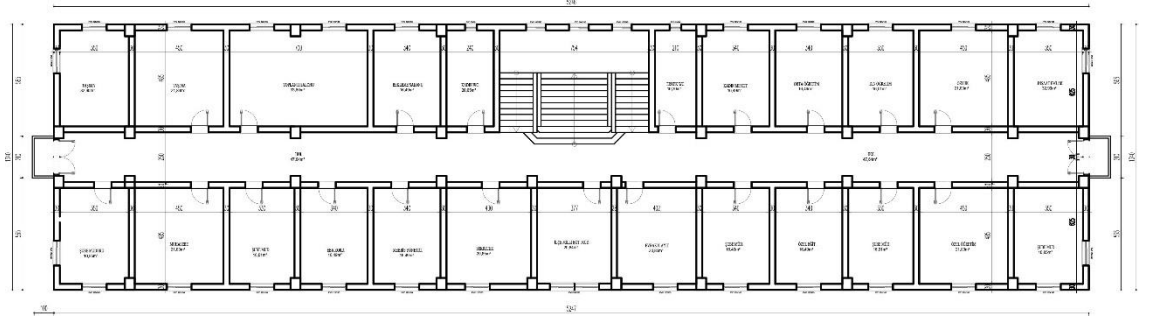
Şekil 4.21. Bucak Hükümet Konağı

Yapının taşıyıcı sistemi yığmadır. Ahşap kırma çatılı ve geniş saçaklı yapı, dönem özelliklerini üzerinde taşıması sebebi ile görsel belge niteliğindedir.

Şekil 4.22. Bucak Hükümet Konağı zemin kat plan şeması

Ana girişin konumlandırıldığı uzun cephe ana caddeye yönlendirilmiş ve yapıya simetrik bir giriş sağlanmıştır (Şekil 4.22.). Zemin katta girişin karşısında ana merdiven konumlandırılmıştır. Yapının ana merdiveni oldukça vurgulu bir tasarıma sahiptir. Merdivenin sahanlığında geniş pencereler yer almaktadır. Bu dikey pencereler 3 metre boyunca uzanmaktadır (Şekil 4.23.).

Şekil 4.23. Bucak Hükümet Konağı birinci kat plan şeması

Zemin katta merdivenin bulunduğu kısımda uzun bir koridor yer almaktadır. Koridorun sağında ve solunda odalar sıralanmış haldedir. Bu tasarım biçimi yapının simetrik bir plan şemasına hâkim olmasını sağlamıştır. İkinci katta da birinci kat gibi koridor etrafında sıralanan odalar ile kurgulanmış simetrik bir yapıya sahiptir. İkinci katta bulunan koridorların sonlarında pencere yerine kapı koyularak Fransız balkon yapılmıştır (Şekil 4.24.). Bu cephedeki tekdüzelik de Fransız balkonlar sayesinde bozulmuştur.

Şekil 4.24. Bucak Hükümet Konağı Fransız balkonu

Birçok şehirde modernleşme kapsamında yeni kamusal yapılar, modern sanayi yerleşkeleri ve eğitim yapıları inşa edilmiştir. Hükümet konakları bu kapsamda şehrin simgesi niteliğinde tasarlanan unsurlar olmuş ve şehirlerin önemli noktalarında

konumlandırılmışlardır. Bucak'ta tasarlanan Hükümet Konağı da bu bağlamda önemli bir konuma sahiptir. Yapı zaman içerisinde ilçenin simgesi haline gelmiştir. Yapıda bazı onarımlar yapılsa da yapının orijinal görünümü korunmuştur.

İlk olarak tekil bir şekilde planlanmış olmasına rağmen zaman içinde ilçenin büyümesiyle yeni birimlere ihtiyaç duyulmuş ve etrafında yeni kamusal yapılar inşa edilmiştir (Şekil 4.17.).

4.3.2.3.Cumhuriyet İlkokulu

Şekil 4.25. Cumhuriyet İlkokulu'nun konumu

Şekil 4.26. Cumhuriyet İlkokulu’nun konumu (Google Maps, t.y.a)

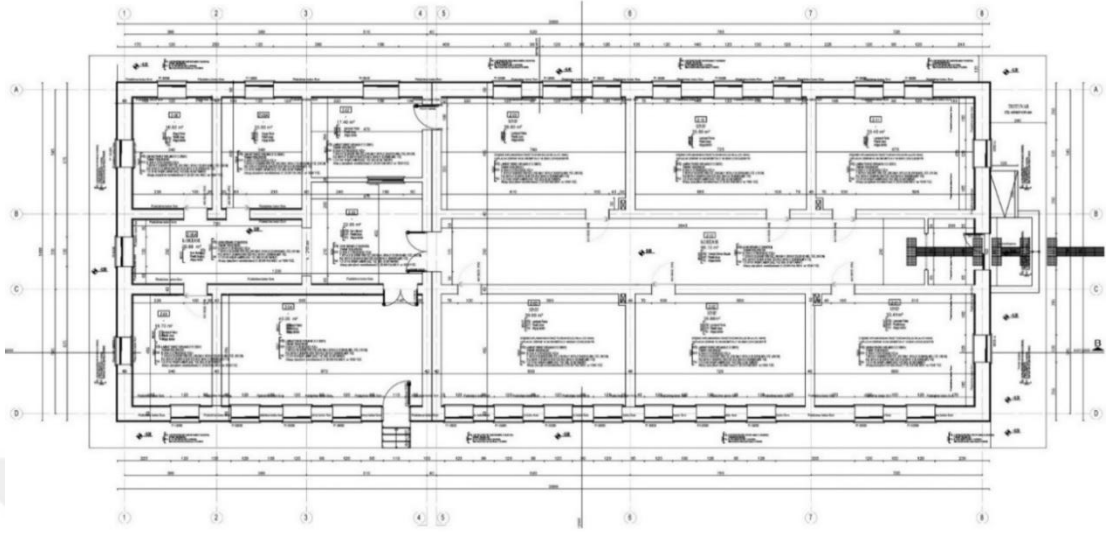
Modernleşme kavramı sosyal ve kültürel yaşam, teknoloji, mimari gibi unsurlarla birlikte eğitimi de etkilemiştir (Alpandiner, 2019). Eğitim alanında meydana gelen değişimler eğitim mekânlarının yeniden yapılanmasına yol açmıştır. Bu bağlamda modern mimari kapsamında Bucak İlçesi’nde ilk yapılmış olan eğitim yapısı Cumhuriyet İlkokulu olmuştur.

Modernleşmenin ilk etkilediği bölgelerin kent merkezleri olması sebebiyle Cumhuriyet İlkokulu’nun konumlandırıldığı yer de Bucak ilçesinin merkezi bir bölgesidir (Şekil 4.25.-4.26.).

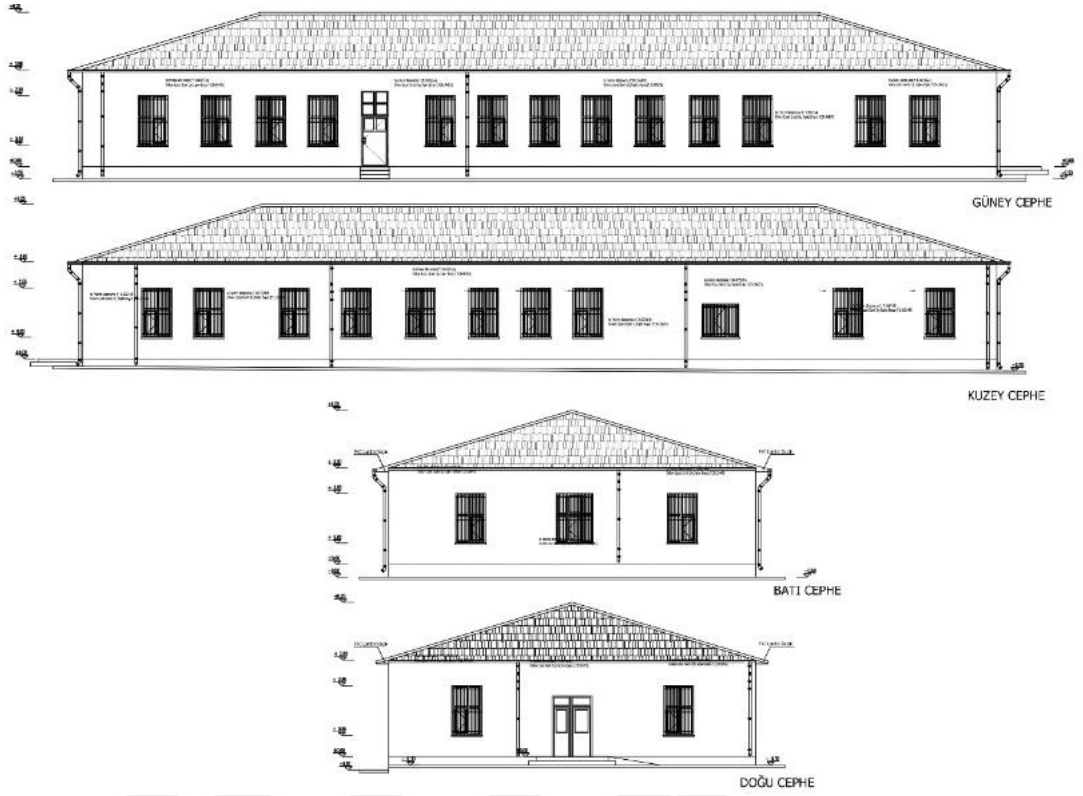
Şekil 4.27. Bucak Cumhuriyet İlkokulu

Cumhuriyet İlkokulu 272 ada 2 parselde yer almaktadır. 385 metrekarelik bir alana konumlandırılan Cumhuriyet İlkokulu 1955 yılında inşa edilmiştir (Şekil 4.27.).

Şekil 4.28. Bucak Cumhuriyet İlkokulu planı (Burdur İl Özel İdare Arşivi, 2015)

Cumhuriyet İlkokulu tek katlı olarak planlanmıştır (Şekil 4.28.). Okulun öğrenci girişi doğu cephesinden verilmiştir. Derslikler ve idari kısım işlevsel olarak ayrı planlanmış, yapının doğu bölümü dersliklere ayrılırken batı bölümü idari kısım olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla burada işlevlerin farklı olması nedeniyle idari ve eğitim kısmının birbirinden ayrılması işlevsel plan kullanımının göstergesidir ve bu kurgu Modernleşme Dönemi mimari yapılarının bir özelliğidir.

Şekil 4.29. Bucak Cumhuriyet İlkokulu görünüşleri (Burdur İl Özel İdare Arşivi, 2015)

Okulun plan tasarımı yalın ve işlevseldir. Net geometrik formlar, ritmik pencereler, süslemeden uzak cephe tasarımı modernleşme kurgusunun sonuçlarıdır (Şekil 4.29.). Yapı kırma kiremit çatı örtüsüyle kaplıdır ve yapının cephesinin dört tarafına yaklaşık 50 cm genişliğinde saçak dönülmüştür (Şekil 4.30.).

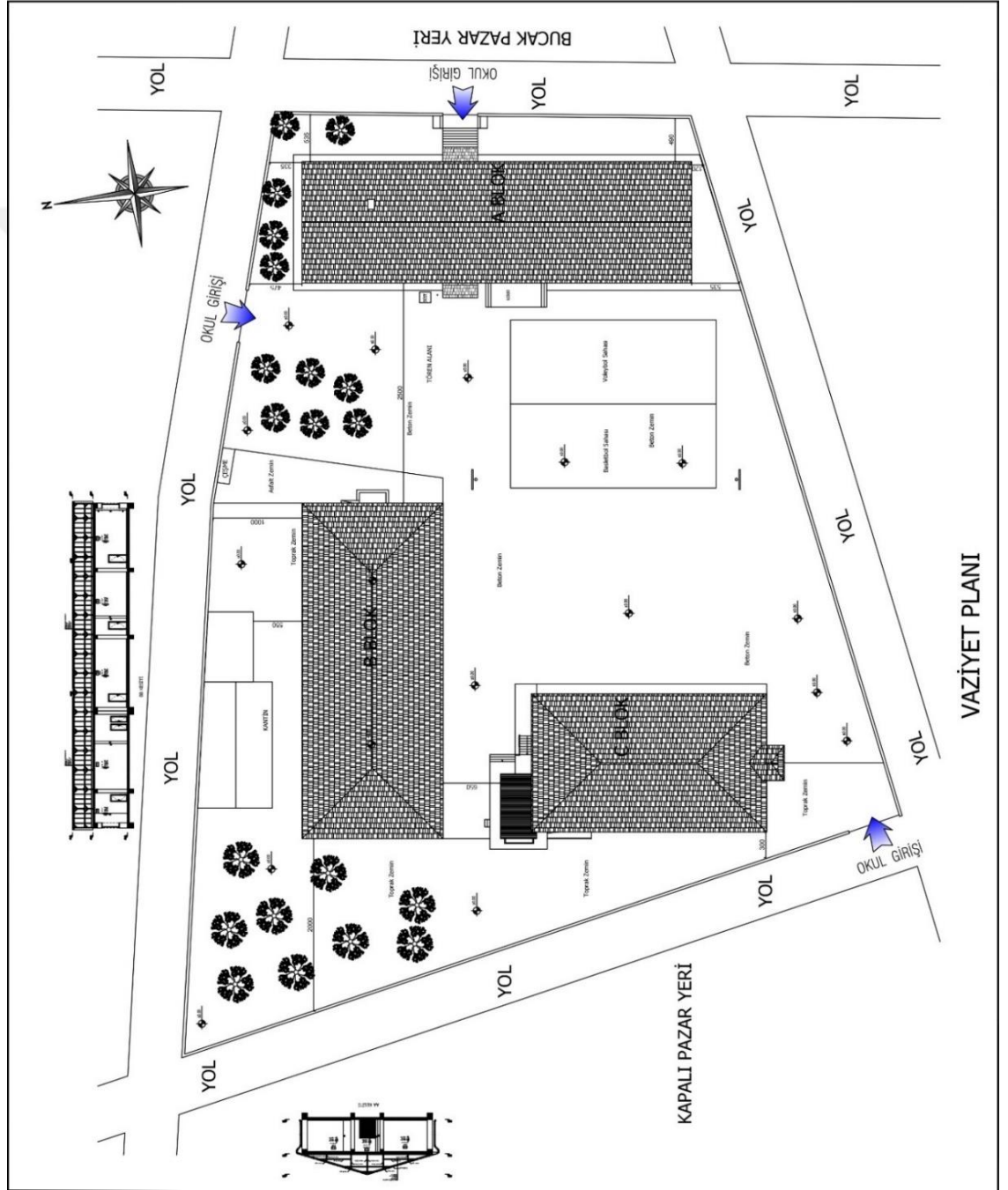

Şekil 4.30. Bucak Cumhuriyet İlkokulu (Burdur İl Özel İdare Arşivi, 2015)

Yapının taşıyıcı sistemi yığmadır. Tüm yapıda dış ve iç duvarlar dolu tuğla ile örülmüştür. Dış duvar kalınlığı 60 cm, iç duvar kalınlığı ise 40 cm'dir. Yapının döşeme sistemi betonarme plaktır. Yapının kat yüksekliği 3.55 m'dir. Kat döşemelerinde yaklaşık 3 cm kalınlıkta şap ve kaplama kalınlığı gözlemlenmiştir. Yapıda 7 sınıf, 2 öğretmen

odası, 2 müdür yardımcısı odası ve 1 depo bulunmaktadır (Burdur İl Özel İdare Arşivi, 2015).

Yapının mevcut durumunun depreme dayanıklılık tespiti için 2015 yılında deprem güvenliği kapsamında ön inceleme yapılmış olup yapılan incelemeler sonucu yapıya deprem güçlendirme yapılması gerektiği belirtilmiştir. Bu doğrultuda yapıya 2016 yılında deprem güçlendirme ve bakım onarım yapılmıştır.

Şekil 4.31. Bucak Cumhuriyet İlkokulu vaziyet planı (Burdur İl Özel İdare Arşivi, 2015)

Bucak Orman İşletme Müdürlük Binası ve Lojman binaları Bucak merkezde 123 ada 1-8 parsel üzerinde bulunmaktadır. Müdürlük yapısı ve Lojman yapıları 1966/1968 yıllarında, yaklaşık 3.000 metrekarelik alanda inşa edilmiştir (Şekil 4.32.-4.33.). Dönem kapsamında inşa edilen yapılar, ihtiyaçlar doğrultusunda kurumsal ve sosyal yapıların bir arada toplandığı bir yerleşke olarak inşa edilmiştir.

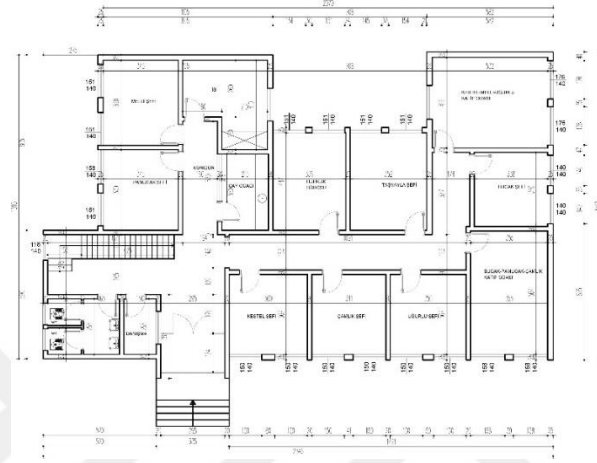
Vaziyet planının mevcut durumunda müdürlük binası, memur lojmanı, şef lojmanları ve yemekhane yer almaktadır. Lojman yapıları birbirinden farklı planlanmış, dolayısıyla 4 farklı tipte tasarlanmış lojman planı mevcuttur. Vaziyet planında lojmanlar parsel sınırına yakın yerleştirilmiş ve bu yerleşim şekli iç kısımda bir iç avlu oluşumunu desteklemiştir. Lojman kullanıcıları için vaziyet planının batı bölümüne yemekhane yerleştirilmiştir. Bu yapıların bağlantıları yaya yolları ile sağlanmıştır.

4.3.2.5.Orman İşletme Müdürlüğü Yapısı

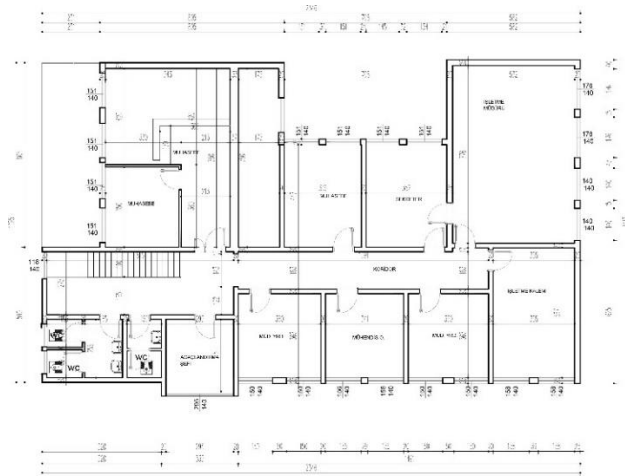
Şekil 4.34. Bucak Orman İşletme Müdürlük Binası

Orman İşletme yapılarının içerisinde bulunan Müdürlük Binası, 1967 yılında 350 metrekarelik bir alana bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.34.). Yapıya giriş, yol cephesinden verilmiştir. Merdivenle yükseltile girişin soluna danışma birimi yerleştirilmiştir. İdari birimler genel olarak sağ tarafta toplanmıştır (Şekil 4.35.). Bu bölümdeki ince uzun koridorun etrafına odalar sıralı bir şekilde dizilmiştir. Merdiven ve tuvaletler girişin sol tarafına yerleştirilmiştir.

Şekil 4.35. Bucak Orman İşletme Müdürlük Binası zemin kat planı (Isparta İl Özel İdare Arşivi, 2018)

Birinci kat merdiveni ince uzun bir hole açılır ve bütün birimlere bu hol üzerinden ulaşılır. Birinci kat planı zemin kat planı ile paralellikler gösterir (Şekil 4.36.). Zaman içerisinde yapının kuzey cephesine yapıyı genişletmek amacı ile ek olarak bitişik bir kütle daha yapılmıştır.

Şekil 4.36. Bucak Orman İşletme Müdürlük Binası birinci kat planı (Isparta İl Özel İdare Arşivi, 2018)

Kütlerde hareket arka cepheden verilmiştir. Arka cephenin orta bölümü kademeli bir şekilde geri çekilerek daha dinamik bir görünüm kazandırılmıştır. Ön cephe daha yalın bir tasarıma sahiptir. Aynı zamanda cephede geniş açıklıklar oluşturularak yapının bol ışık alması sağlanmıştır. Bu bağlamda idari bölümdeki her odaya ikişer pencere yerleştirilmiş ve aydınlık mekânlar tasarlanmıştır.

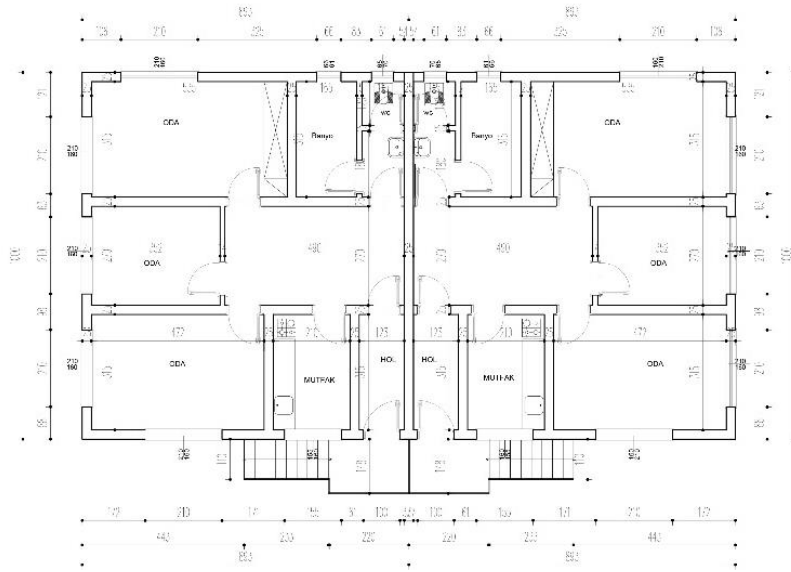
4.3.2.5.1. Tip 1 Şeflik Lojmanı

Şekil 4.37. Bucak Orman İşletme Lojman Binası

Tip 1 Şef Lojmanı tek katlı olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.37.). Çift daire olarak tasarlanmıştır. Daireler birbirine simetrik konumlandırılmıştır. Zeminden dokuz basamak yükseltilen Tip 1 Lojman Yapısı bahçe dokusuyla, yani yeşil doku ile uyum içerisinde. Orijinal daire girişleri birleşik olup daha sonradan bir paravan ile ayrılmıştır. Giriş kapısı ilk olarak ince uzun bir hole açılmaktadır. Bu hol de bütün mekânlara ulaşım sağlayan bir alana açılmaktadır.

Tip 1 Lojmanı 2+1 şeklinde tasarlanmış bir konuttur. Mekânlar arası geçiş sağlayan alanın karşısında bulunan banyo ve tuvalet için ortak lavabo kullanım alanı oluşturulmuştur. Salon ve mutfak ön cepheye konumlandırılırken, yatak odası arka cepheye konumlandırılmıştır. Mutfak, yemek yeme eylemi düşünülerek tasarlanmadığı için oldukça küçük tutulmuştur (Şekil 4.38.).

Şekil 4.38. Bucak Orman İşletme Lojmanı zemin kat planı (Isparta İl Özel İdare Arşivi, 2018)

4.3.2.5.2. Memur Lojmanı

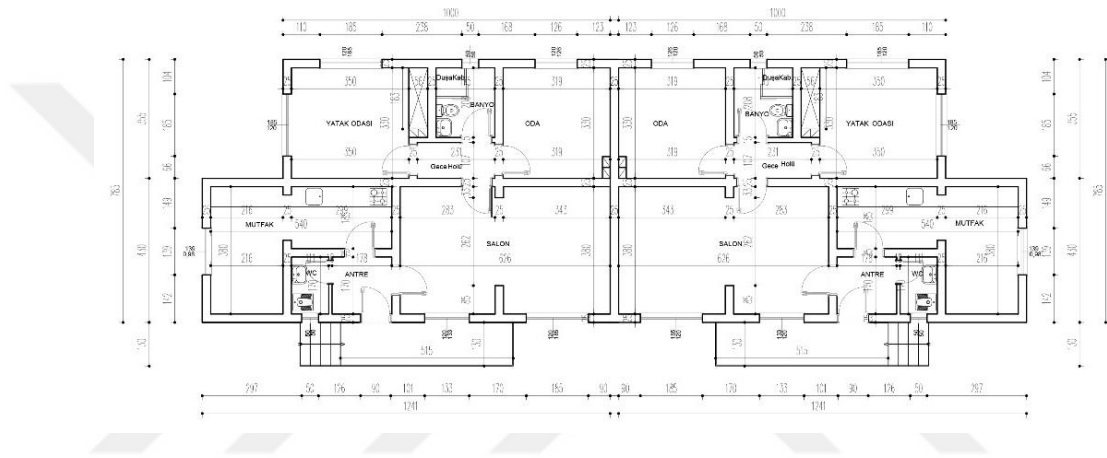

Şekil 4.39. Bucak Orman İşletme Memur Lojmanı

Memur Lojmanı'nın girişi ortada kurgulanan bahçeden verilmiştir. Memur Lojmanı iki simetrik daireden oluşmuştur (Şekil 4.39.). Girişi beş basamaklı merdivenle yükseltilmiştir. Yapının girişi antreye açılmaktadır. Bu antreden WC, mutfak ve salona geçilmekte olup yaşama mekânlarına ve ortak kullanım alanlarına geçiş antre üzerinden sağlanmaktadır. Yatma birimleri ise daha izole olarak tasarlanmıştır. Mekânlar arası geçişi sağlayan salon gece holüne açılmaktadır. Yatma birimlerine bu gece holü

üzerinden geçiş sağlanmaktadır. Bu yapıda yatma ve yaşama birimleri işlevsel olarak birbirinden ayrılmaya çalışılmıştır. Ön cepheye yaşama alanları konumlandırılırken arka cepheye yatma birimleri konumlandırılmıştır.

İşlevsel kurgunun ön planda tutulduğu görülen plan şemasında, mutfak mahalli yemek hazırlama ve yemek yeme eylemleri düşünülerek L biçiminde tasarlanmıştır. Yemek yeme bölümü ve yemek hazırlama bölümü aynı mekân içerisinde farklı alanları işaret etmektedir. Dolayısıyla, modern dönem konut yapılarının kurgulanmasında önem verilen işlevsellik, bu lojman yapılarının planları üzerinden net bir şekilde okunmaktadır. (Şekil 4.40.).

Şekil 4.40. Bucak Orman İşletme Memur Lojmanı zemin kat planı (Isparta İl Özel İdare Arşivi, 2018)

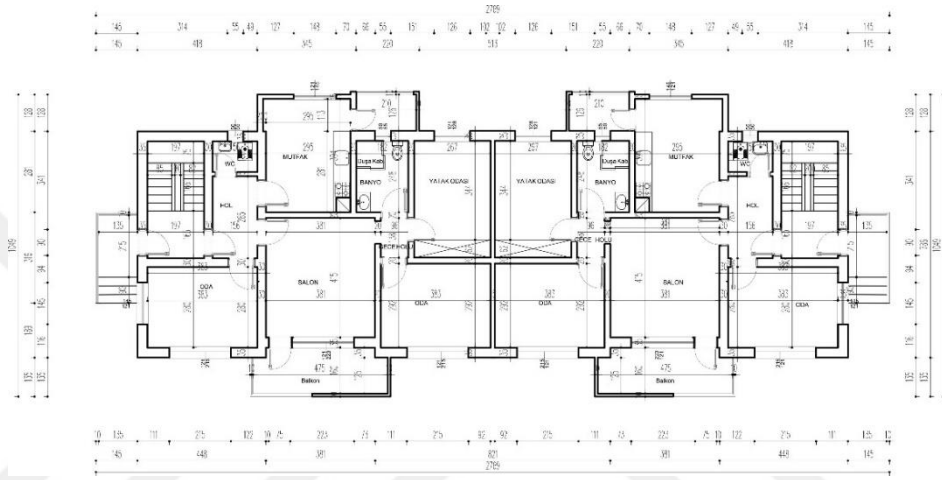
4.3.2.5.3. Tip 2 Şeflik Lojmanı

Şekil 4.41. Bucak Orman İşletme Şef Lojmanı

Tip 2 Şef Lojmanı 1968 yılında 230 metrekarelik bir alana, bodrum üzeri iki kat olarak inşa edilmiştir (Şekil 4.41.). Bu Lojman yapısı da simetrik ve dikdörtgen plan

şemasına sahiptir. Kat planları birbirinin aynısıdır. Karşılıklı dairelerin girişleri ayrı merdivenlerden verilmiştir. Yapının üst örtüsü kiremit örtülü kırma çatıdır. Yapıya girişler, orta bahçeden sağlanmaktadır. Dairelere giriş dört basamak ile yükseltilmiş bir sahanlıktan verilmiştir. Dairelerin girişi küçük bir hole açılmaktadır. Bu hol de ortak kullanım alanlarına ve yaşama mekânlarına (mutfak, WC, salon) açılmaktadır. Yatma mekânları ise gece holü yardımı ile yaşama mekânlarından ayrılmıştır (Şekil 4.42.). Tip 2 Şef Lojmanı, plan tipolojisi olarak memur lojmanlarına benzemektedir. Her iki yapı da aynı kurgu ile tasarlanmıştır.

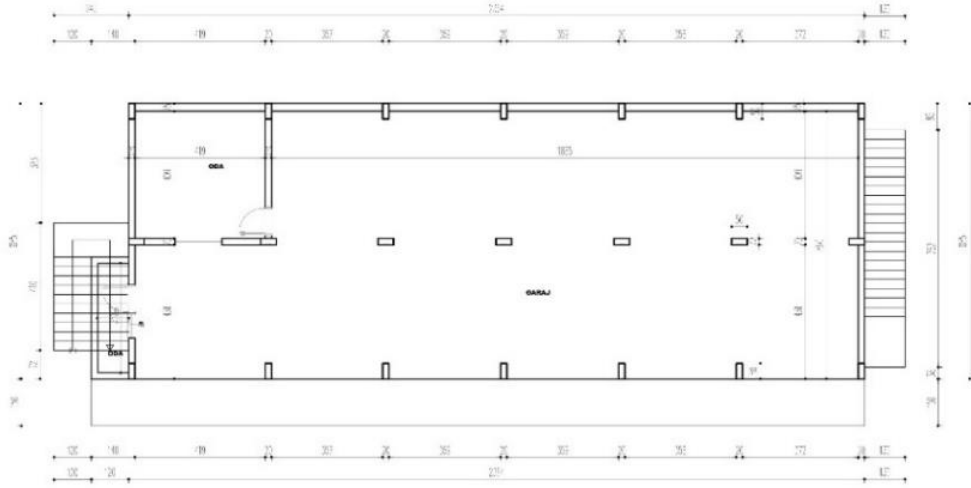
Şekil 4.42. Bucak Orman İşletme Şef Lojmanı zemin kat planı (Isparta İl Özel İdare Arşivi, 2018)

4.3.2.5.4.Yemekhane ve toplantı salonu

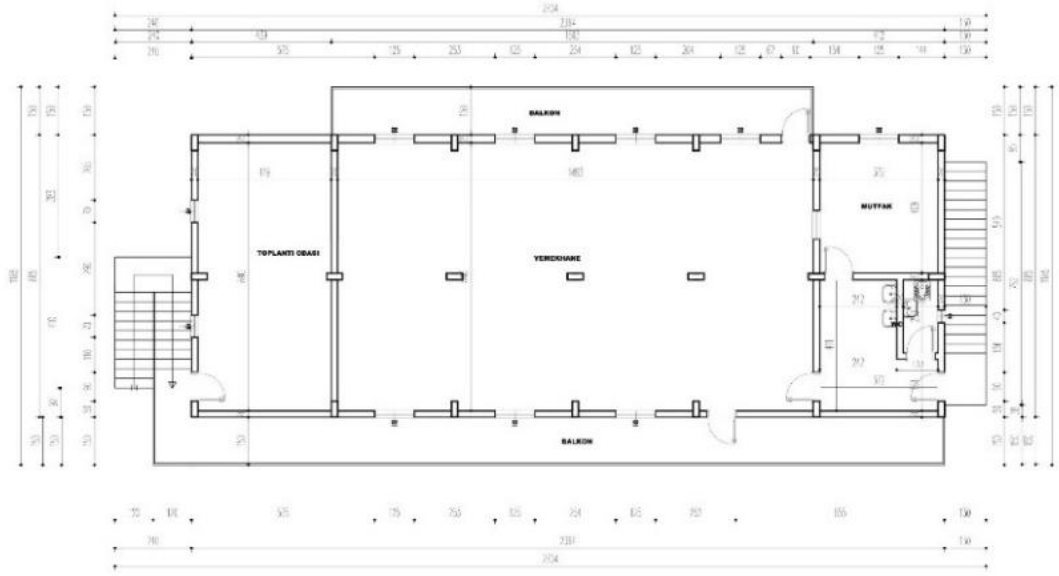
Şekil 4.43. Bucak Orman İşletme Yemekhane Binası

Lojman kullanıcıları için tasarlanan yemekhane ve toplantı salonunun bulunduğu yapı iki katlıdır (Şekil 4.43.). Zemin kotu garaj olarak düzenlenmiş bir vaziyettir ve kolonlar bahçeden görülebilmektedir. Zemin kotunda depo amaçlı iki tane oda bulunmaktadır (Şekil 4.44.).

Şekil 4.44. Bucak Orman İşletme Yemekhane Binası zemin kat planı (Isparta İl Özel İdare Arşivi, 2018)

Birinci kata ulaşım kuzey ve güney cephelerinden olmak üzere iki adet merdivenle sağlanmaktadır. Kuzeyde bulunan merdiven doğrudan toplantı odasına ulaşım sağlarken güneyde bulunan merdiven ise yemekhane birimine ulaşım sağlamaktadır. Güney merdiveninin sahanlığı birinci katta koridora açılmaktadır. Mutfak, yemekhane ve WC birimlerine bu koridordan geçiş verilmiştir. Birinci katta bulunan yemekhane birimi 125 metrekarelik bir alan kaplamaktadır. Aynı zamanda birinci katta doğu ve batı cephesini saran iki adet balkon konumlandırılmıştır. Doğuda bulunan balkona hem yemekhaneden hem de toplantı salonundan çıkış verilmiştir. Batıda bulunan balkon ise yalnızca yemekhane kullanıcılarına ayrılmıştır (Şekil 4.45.).

Şekil 4.45. Bucak Orman İşletme Yemekhane Binası birinci kat planı (Isparta İl Özel İdare Arşivi, 2018)

Yemekhane kütesinde bulunan pencere tasarımları lojman yapılarından farklı bir biçimde tasarlanmıştır. Cephe karakteristiğini farklılaştıran pencere tasarımları aynı zamanda cephe kompozisyonunda da farklılık oluşmasını sağlamıştır. Pencere modüllerinin üst kısımları pahlanmıştır. Açıklıklarda kurgulanan bu farklılaşma sayesinde toplu lojman yapılarının içinde yemekhanenin farklı bir birim olarak okunması ve diğer lojman yapılarından ayrılması sağlanmıştır.

4.3.2.6.Orman İşletme Lokali

Şekil 4.46. Bucak Orman İşletme Lokali'nin konumu

Şekil 4.47. Bucak Orman İşletme Lokali'nin konumu (Google Maps, t.y.a)

Orman İşletme'nin Müdürlük Binası ve Lojman Yapıları aynı konumda yer alırken, Orman İşletme Lokali, Orman İşletme Lojmanlarından ayrılarak başka bir konuma yerleştirilmiştir (Şekil 4.46.-4.47.).

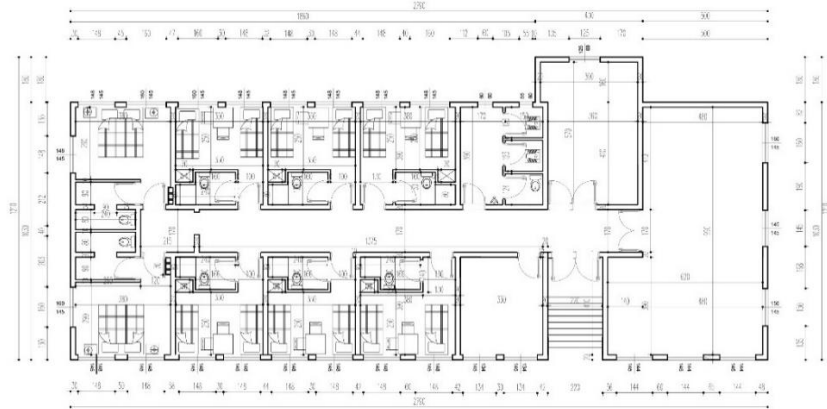

Şekil 4.48. Bucak Orman İşletme Lokali

1968 yılında inşa edilen lokal yapısı, 295 metrekarelik bir alana konumlandırılmıştır. Lokal tek katlı olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.48.). Lokalin pencerelerinin sık aralıklarla yerleştirilmesi ve tek katlı olmasından kaynaklı cephede yatay algı oluşmaktadır.

Lokal binası dokuz basamakla zeminden yükseltilmiş olup girişi içe çekilmiş ve kolonlarla girişe hareket katılarak giriş cephesi biçimlendirilmiştir.

Lokal binasında 8 adet oda, otel odası niteliğinde içerisinde banyo bulunacak şekilde tasarlanmıştır. Odalar giriş koridorunun soluna sıralandırılmıştır (Şekil 4.49.). Odaların aydınlık olması amacı ile en az ikişer adet pencere yerleştirilmiştir. Giriş koridorunun sağına ise 52 metrekarelik geniş bir toplanma mekânı yerleştirilmiştir.

Şekil 4.49. Bucak Orman İşletme Lokali zemin kat planı

Lojman yapıları toplumsal bellekte bulundukları dönem içerisinde simgesel anlam ifade eder duruma gelmişlerdir. Bucak içinde Orman İşletme Lojmanları simgesel bir niteliktedir. Bucak Orman İşletme yapıları genel olarak 1967-1968 yıllarında inşa edilmiş yapılardır. Lojman yapıları yeşil alanın geniş yer kapladığı, açık alan kullanımını destekleyen, doğa ile yapıların uyum içinde bulunduğu, kullanıcı odaklı plan tipolojisine sahip, balkon ve teras kullanımını destekleyen bir tasarım kurgusuna sahiptir.

Modern dönem lojman yapılarının plan tiplerinde, Geleneksel Türk Evi plan şemasında bulunan sofaların yerine antre ile giriş yapılmaktadır. Bucak Lojman Yapıları da bu özellikte planlanmıştır. Başka bir deyişle, lojman yapılarında sofa kadar geniş olmayan hol yardımı ile odalara dağılım sağlanmaktadır. Aynı zamanda yatma ve yaşama alanları birbirinden ayrı tasarlanmış çok katlı olmayan yapılardır.

Bucak'ta inşa edilen modern dönem lojman yapıları işlevsel ve yalın bir tasarıma sahiptir. Cephe tasarımlarında da yalınlık anlayışı sürdürülmüştür.

Bu yapılar mevcut durumunda da özgün işlevi ile, lojman olarak kullanılmaktadır.

4.3.2.7. Bucak Devlet Hastanesi

Şekil 4.50. Bucak Devlet Hastanesi'nin konumu

Şekil 4.51. Bucak Devlet Hastanesi'nin konumu (Google Maps, t.y.a)

Bucak Devlet Hastanesi, Cumhuriyet Dönemi'nin önemli yapılarının barındığı Hökeç Bulvarı'nda yer almaktadır (Şekil 4.50.-4.51.). Yapı uzun bir süre hastane olarak kullanılmış, günümüzde de sağlık yapısı olarak hizmet vermektedir. Sağlık yapısına duyulan ihtiyaç arttıkça kapasitesi artırılan Hastane'nin kütle cephe plastiği günümüze kadar önemli ölçüde korunmuştur (Şekil 4.52.).

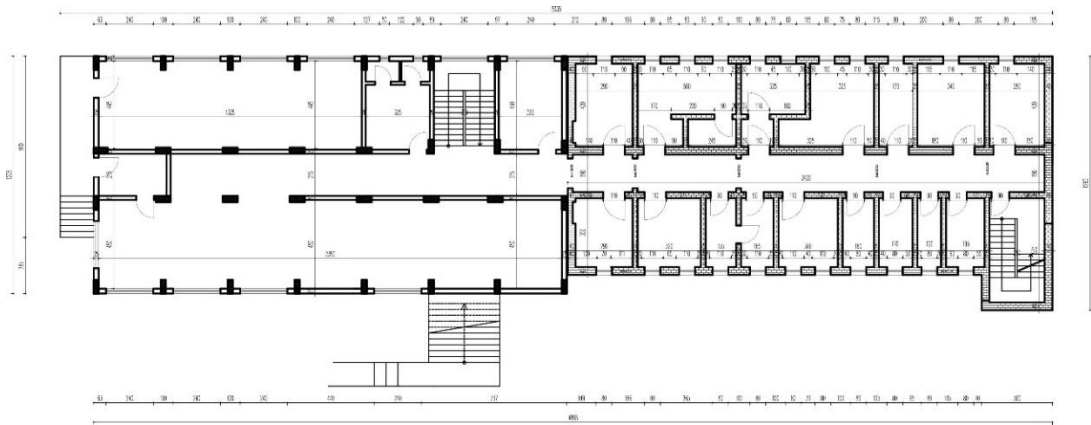
Şekil 4.52. Bucak Devlet Hastanesi

Bucak Devlet Hastanesi 1953 yılında 10 yataklı bir sağlık yapısı olarak hizmete açılmıştır. 280 metrekarelik bir taban alanına sahip olan sağlık yapısı bodrum, zemin kat ve birinci kattan oluşmaktadır. İlk olarak on yatak kapasiteli olarak inşa edilmiş, daha sonra yetersiz gelmesi sebebiyle 1985 yılında 50 yatak kapasiteli bir hastaneye çevrilmiştir (Şekil 4.53.). Bir yıl içerisinde kapasitesi tekrar arttırılarak 100 yatak kapasitesine çıkarılmıştır. Sağlık yapısının beş yıl içerisinde yine yetersiz kalması sebebiyle yeni bir hastane yapısı inşa edilmiştir.

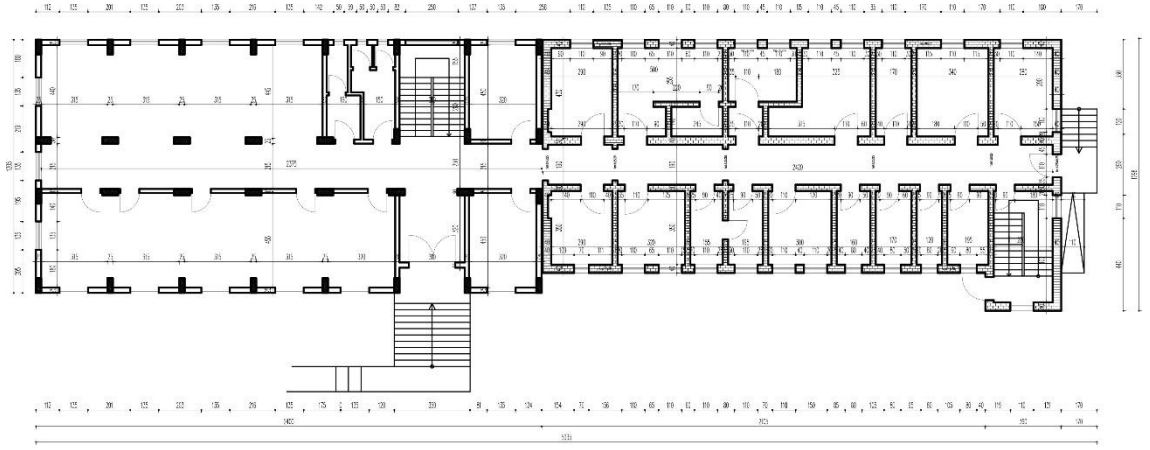

Şekil 4.53. Bucak Devlet Hastanesi

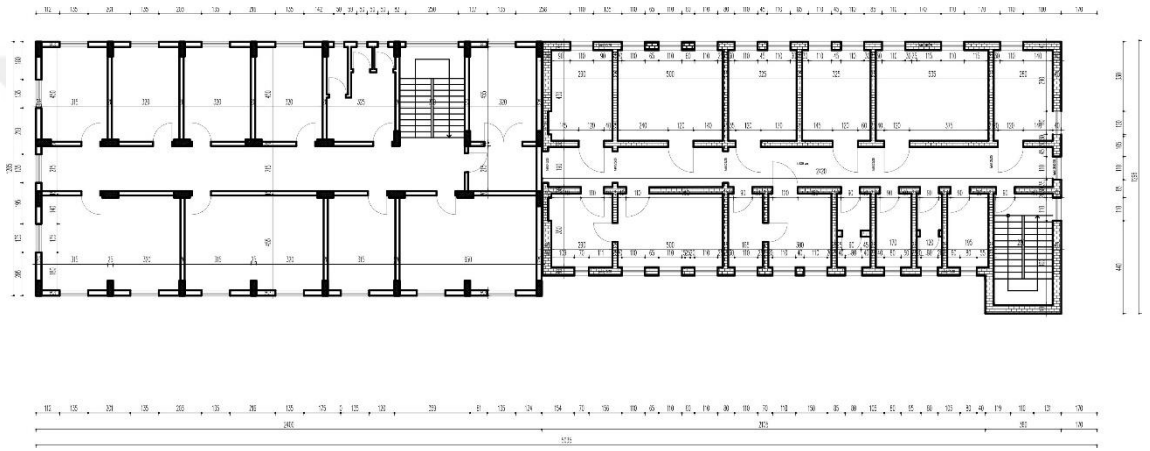
Hastane için 1953 yılında inşa edilen yapının kuzey ve batı cephelerinde olmak üzere iki girişi vardır. Kuzey cephesinde tasarlanan giriş, yapıdan kütleli olarak dışarı taşırılarak farklılaştırılmıştır. Bu kütleye aynı zamanda merdiven de yerleştirilerek merdivenin cepheden okunur hale gelmesi sağlanmıştır. Yapının girişleri ince uzun bir koridora açılmaktadır. Koridorun her iki tarafına muayene odaları yerleştirilmiştir (Şekil 4.54.-4.57.).

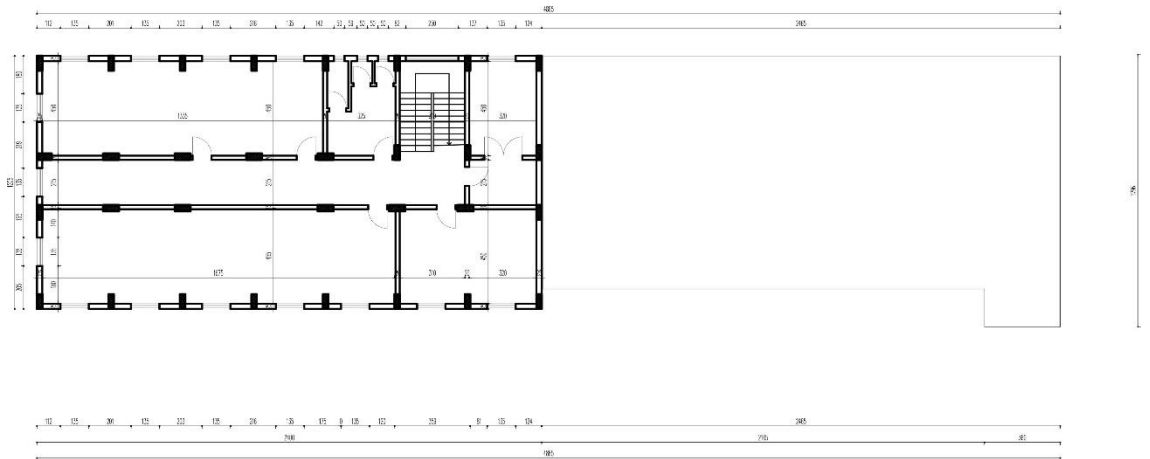
Şekil 4.54. Bucak Devlet Hastanesi bodrum kat planı

Şekil 4.55. Bucak Devlet Hastanesi zemin kat planı

Şekil 4.56. Bucak Devlet Hastanesi birinci kat planı

Şekil 4.57. Bucak Devlet Hastanesi ikinci kat planı

1985 yılında inşa edilen sağlık yapısı betonarme karkastır. 1953 yılında inşa edilen sağlık yapısı ise yığmadır. Yığma yapının su basman kotuna kadar taş duvar kaplaması yapılmıştır. Yığma yapının plan şemasının, ince uzun koridor etrafına muayene odalarının

yerleştirilmesi şeklinde oluşması yapının yatay düzlem doğrultusunda uzamasına yol açmıştır. Dolayısıyla yapının cephesinde yatay bir vurgu oluşmuştur. Bu noktada cephe karakterinde yatayda oluşan vurgunun kırılması için yapının pencere kenarlarında dikey uzantılar yerleştirilmiştir.

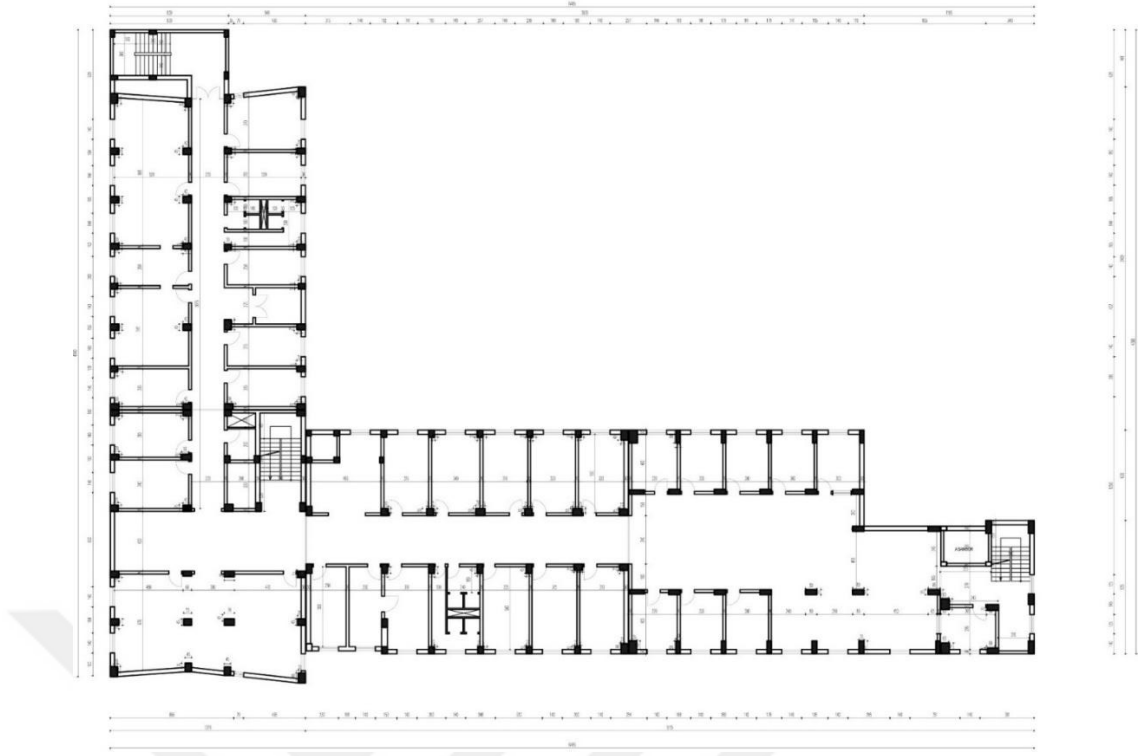
Şekil 4.58. 1994, Bucak Devlet Hastanesi

100 yatak kapasiteli hastane yapılarının beş yıl içerisinde yetersiz kalması sebebiyle yapımına başlanan yeni bina 1994 yılında tamamlanmıştır (Şekil 4.58.).

1994 yılında inşa edilmiş olan hastane binasının bulunduğu arazinin eğimli olması planlamayı etkilemiştir. Bodrum ve zemin kat dahil olmak üzere yedi kattan oluşan yapının formu “L” şeklindedir (Şekil 4.59.-4.60.). Bu noktada üç dikdörtgen blok birleştirilerek yapıya L formu verilmiştir. Dolayısıyla yapı asimetrik bir forma sahip olmuştur. Yapının cephe tasarımında ise hiçbir motif ve süsleme ögesi kullanılmamıştır. Pencereleler dikdörtgen formdadır.

Zemin kat acil olarak tasarlanmıştır. Yapının eğimli bir yüzeye oturmasından dolayı zemin katın bir kısmı toprak altında bırakılmış ve bu bölüm radyoloji bölümlerine ayrılmıştır. Yapının birinci ve ikinci katları poliklinik olarak kullanılmıştır.

Şekil 4.60. 1994 Bucak Devlet Hastanesi kat planları

Bucak Devlet Hastaneleri uzun yıllar boyunca hastane yapısı olarak kullanılmış ve hala günümüzde sağlık yapıları olarak hizmet vermektedir. Yapıları büyütmek amacı ile ekler yapılmış olsa da ilk inşa edilen yapı varlığını sürdürmektedir ve kütleli plastikliğini büyük ölçüde korumuştur.

4.3.2.8.Jandarma Komutanlık Binası

Şekil 4.61. Jandarma Komutanlık Binası'nın konumu

Şekil 4.62. Jandarma Komutanlık Binası'nın konumu (Google Maps, t.y.a)

Jandarma Komutanlık Binası, sirkülasyonun ve modern dönem yapılarının oldukça yoğun bulunduğu Cumhuriyet Caddesi üzerinde 273 ada 12 parsel içerisinde, 1376 metrekairelik bir arazide yer almaktadır (Şekil 4.61.-4.62.). Jandarma Komutanlık Binası, modern dönem kapsamında yapılmış olan PTT Binası gibi özellikli yapıların yer aldığı bir alanda konumlanmaktadır. Jandarma Komutanlık Binası'nın arka sokağında ise dönemin eğitim yapılarından olan Cumhuriyet İlkokulu yer almaktadır.

Şekil 4.63. Jandarma Komutanlık Binası

Bodrum ile birlikte zemin üzeri tek kat şeklinde inşa edilen Jandarma Komutanlık Binası'nın girişi dört adet merdiven ile yükseltilmiştir. Yapının girişi binanın kuzey cephesinin orta noktasından alınmış ve markizle tanımlı hale getirilmiştir. Oldukça sade bir cephe tasarımına sahip olan bina, yalnızca işleve yönelik olarak tasarlanmıştır. Konum olarak köşe parselde yer alan binanın, doğu cephesine balkon yerleştirilmiştir. Özellikle binanın ortasından giriş verildiği zaman, yapının planlanması da koridorun her iki tarafına dengeli dağılım gösteren odaların dizilimi şeklinde gerçekleştirilmektedir. İnce uzun bir koridor etrafında sıralanan odalar cephede de yatay ve uzun bir kütlenin oluşumunu desteklemiştir. Kütlenin uzun cephesi caddeye hakimdir (Şekil 4.63.). Cephe karakteri ve yalın dili ile modern dönem yapılarına örnek teşkil etmektedir (Şekil 4.64.).

Birinci kata ulaşım sağlayan merdivenler yapıya giriş bölümünün tam karşısındadır. Birinci kat planı da tıpkı zemin kat planında olduğu gibi odaların ince uzun koridor etrafında sıralanması ile oluşmuştur.

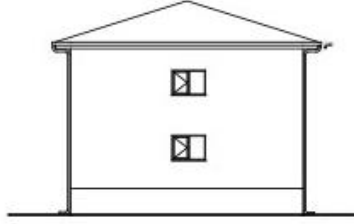
Dış sınır çizgisi bahçe duvarının üzerine korkuluk yapılarak belirlenmiştir. Yapının çatısı kırma çatı olup, kiremit kaplı ve geniş saçaklıdır. Yapı betonarme karkastır. Yapı günümüzde özgün işlevini hala korumaktadır.

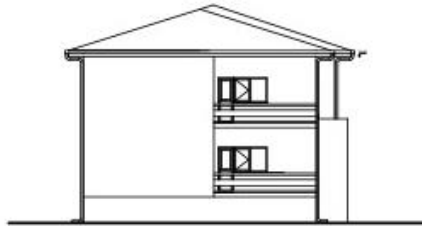
Jandarma Komutanlık Binası Ön Cephe Görünüş

Jandarma Komutanlık Binası Arka Cephe Görünüş

Jandarma Komutanlık Binası Sağ Yan Cephe Görünüş

Jandarma Komutanlık Binası Sol Yan Cephe Görünüş

Şekil 4.64. Jandarma Komutanlık Binası

4.3.2.9.PTT Binası

Şekil 4.65. Bucak Postane Binası'nın konumu

Şekil 4.66. Bucak Postane Binası'nın konumu (Google Maps, t.y.a)

PTT Binası, sirkülasyonun ve modern dönem yapılarının oldukça yoğun bulunduğu Cumhuriyet Caddesi üzerinde 273 ada 24 parsel içerisinde 565 metrekarelik bir arazide yer almaktadır (Şekil 4.65.-4.66.).

Şekil 4.67. Bucak Postane Binası (Google Maps, t.y.b)

Yapı, zemin ve birinci kat olmak üzere iki katlı olarak planlanmıştır. Yalın, geometrik düzene ve işleve dayalı bir biçimde inşa edilmiştir (Şekil 4.67.). Zemin katında vezneler, güvenlik, müdür odası bulunurken, birinci katta posta memurlarının çalışma alanları bulunmaktadır.

Günümüzde de PTT Binası olarak kullanılan yapının özgün işlevi ve plan şeması korunmuştur.

4.3.3.Sivil Yapılar

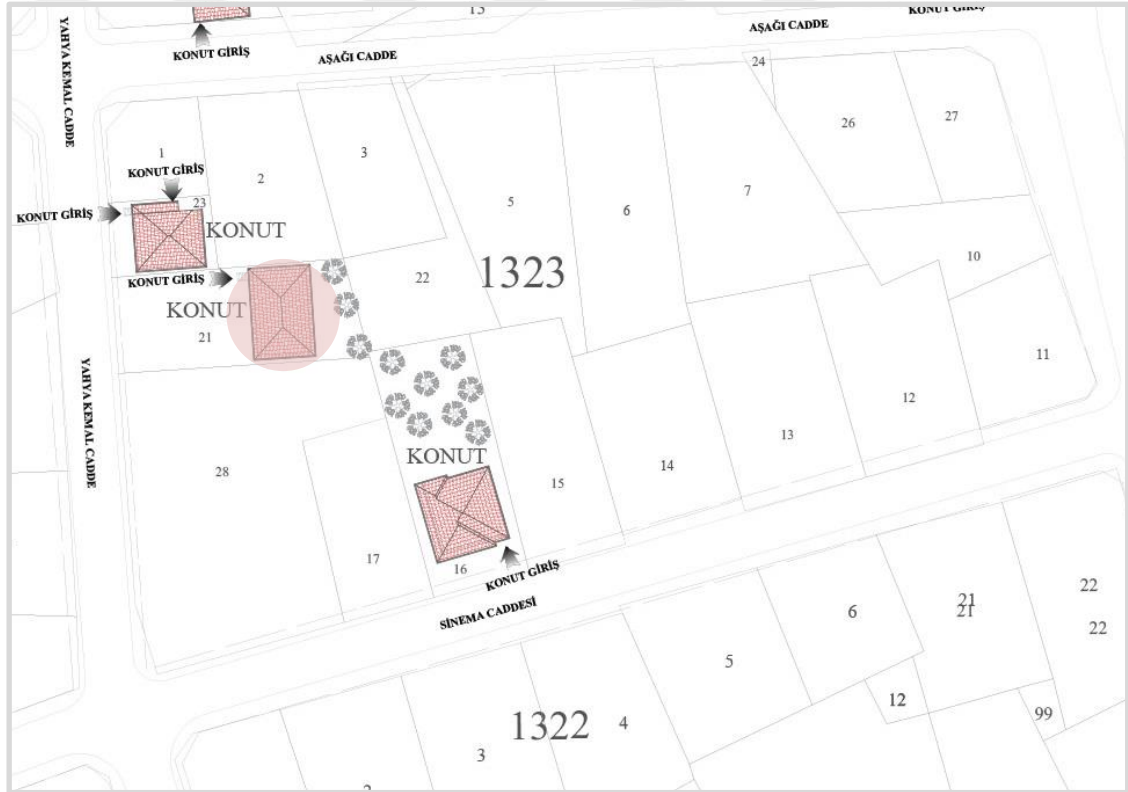
Geleneksel Türk Evleri'nden betonarme yapılara geçiş yaşanan dönem yapılarının plan şemalarının geleneksel Türk Evleri ile benzerlikler gösterdiği görülmüştür. Geleneksel Türk Evleri'nin odaları ve odalarının açılmış olduğu sofalarından oluşan plan şeması modern dönemi kapsayan konut yapılarında da kullanılmıştır. Genel olarak dönem yapılarında bir mekândan diğer bir mekâna geçiş, ana mekân olarak kullanılan salonun etrafında toplanma, tüm mekânların salona açılması, iç içe kullanım şeklinde planlanma görülmektedir. Dönem örneklerinin erken tarihli olanlarında salon, cephe veya odalar arası bir konumda yer almazken geç tarihli olan örneklerde salon cepheye bakar bir konumda, cepheye bakan yüzeyinde pencere, balkon gibi öğelerle desteklenmiş bir şekilde planlanmaya başlamıştır. Dönem yapılarında başlarda antre yer almazken, dönemin sonlarına doğru antreler yer almaya başlamış olup

yatak odası ve banyoya bir hol yardımıyla ulaşım sağlanmaya başlamıştır. Aynı zamanda ıslak hacimler de bir arada çözümlenmeye çalışılmıştır.

Dönem yapılarında yığma yapım teknikleri de görülmektedir. Erken dönem örneklerinde duvar kalınlığı 50 cm olanlar mevcuttur. Geç dönem örneklerinde duvar kalınlıkları değişmiştir.

Modern dönem yapılarında genel olarak simetri kullanılmış olup özellikle merkezden giriş alınan konutlarda merdiven boşluğunun karşılıklı iki tarafında bu simetrik kurgudan söz etmek mümkündür. Konut yapılarında işlevsel plan kurgusu oluşturulmaya çalışılmıştır. Cephe tasarımında ise süslemenin çok az kullanıldığı veya hiç kullanılmadığı, yalnızca mekân ve cephe ögesinin birlikteliği ile bir kompozisyon oluşturma anlayışının egemen olduğu gözlenmektedir.

4.3.3.1.1323 ada 21 parselde bulunan konut

Şekil 4.68. Konutun konumu

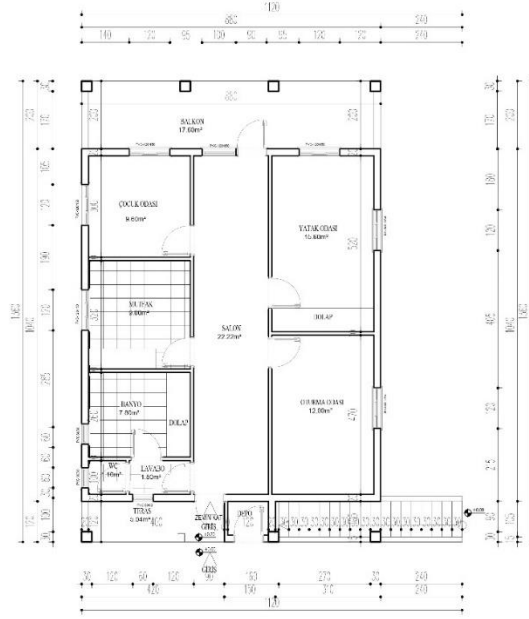

Şekil 4.69. Konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

Konut yapısı Bucak merkezde 1323 ada 21 parsel üzerinde bulunmaktadır. Yapı 1956 yıllarında inşa edilmiştir (Şekil 4.68.-4.69.). Girişi Yahya Kemal Caddesi'nden olan yapı, zemin üzeri tek kat olarak tasarlanmıştır (Şekil 4.70.).

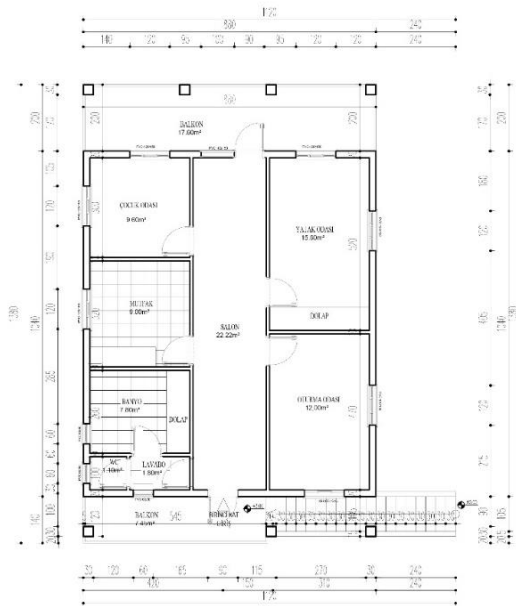

Şekil 4.70. Bulut Konutu

Şekil 4.71. Bulut Konutu zemin kat planı

Zemin ve birinci kata giriş birbirinden bağımsız olarak kendi bulundukları kotlardan sağlanmaktadır. Zemin kata giriş teras bölümünden sağlanırken, birinci kata giriş doğu cephesindeki merdivenlerden verilmiştir. Ana kapılar direkt olarak ortada bulunan lineer hole açılmaktadır ve diğer mekânlar bu hol etrafında organize edilmiştir (Şekil 4.71.). Her katta yatak odası, mutfak, ıslak hacimler, çocuk odası ve oturma odası salon etrafında konumlandırılmıştır. Islak hacimler ortak bir alanda toplanarak tesisat birliği sağlanmıştır (Şekil 4.72.).

Şekil 4.72. Bulut Konutu birinci kat planı

Şekil 4.73. Bulut Konutu balkon tasarımı ve çevre ilişkisi

Bu yapıda da olduğu gibi dönemin birçok yapısında, mahalle sokak bahçe gibi ögeler yapı ile uyum içerisinde tasarlanmıştır. Dönem yapılarının bir diğer önemli özelliği ise balkonlardır (Şekil 4.73.). Modern dönemde tasarlanan yapılarda balkon, ince uzun şekilde tasarlanarak tüm cepheyi kaplamaktadır. Dönemin bazı yapılarında balkonlar zemin kottan saçağa kadar kolonlar ile desteklenmektedir (Şekil 4.74.). Bulut Konutu’nda da bu özellikler oldukça net bir şekilde yansıtılmıştır. Balkon yatayda cephe boyunca uzatılmıştır. Aynı zamanda dikeyde uzanan kolonlar zemin kottan saçak kotuna ulaşım sağlamaktadır.

Şekil 4.74. Bulut Konutu giriş

Yapının cephe tasarımında süslemeden uzak sade bir anlayış sergilenmiştir. Aynı zamanda dönem yapılarında görülen geniş açıklıklar burada da kendini göstermiş, her odada ayrı geniş pencereler kullanılmış, aydınlık mekânlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

4.3.3.2.1323 ada 23 parselde bulunan konut

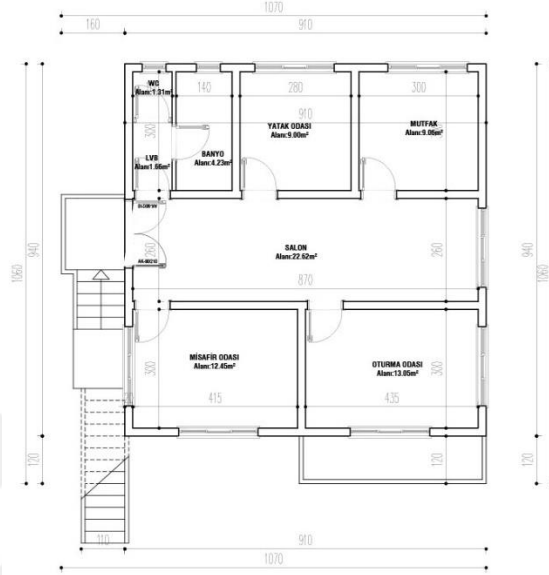
Şekil 4.75. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun konumu

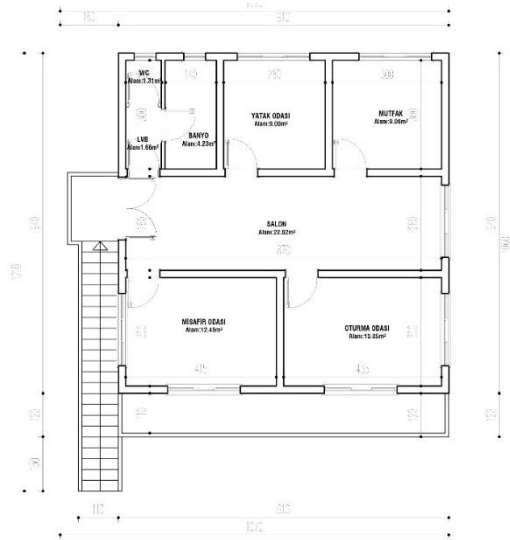
Şekil 4.76. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

Yapı 1323 ada, 23 parsel üzerinde, 202 metrekarelik bir arazide konumlanmaktadır. Yapının bulunduğu parselde giriş, Yahya Kemal Caddesi üzerinden sağlanmaktadır (Şekil 4.75.-4.76.).

Kare forma sahip yapı, yarı gömülü bir bodrum kat, zemin kat ve 1. kattan oluşmaktadır. 1323 ada 21 parsel üzerinde bulunan Bulut Konutu ile benzer yapısal özelliklere sahip olmaları, aynı dönemlerde inşa edilmiş olduklarının bir göstergesidir. Aynı zamanda yapının birinci kat balkonunda ve bina giriş merdiveninde yer alan ince demir korkuluklar modern dönem yapılarında sıkça görülen motiflerle bezelidir.

Şekil 4.77. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun zemin kat planı

Şekil 4.78. 1323 ada 23 parselde bulunan konutun birinci kat planı

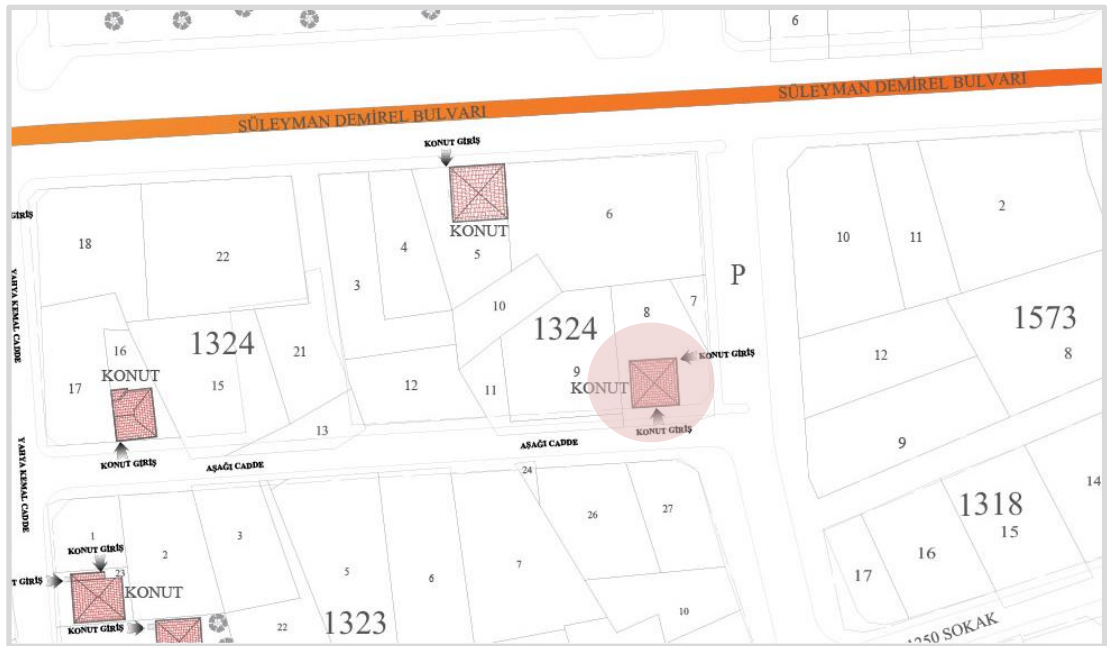
Yapının merkezine lineer olarak yerleştirilen bir holün etrafında konumlandırılan mahaller, yapının tasarımı hakkında erken dönem örnekleri arasında sayılabilecek olduğu fikrini vermektedir (Şekil 4.77.-4.78.). Yapı, erken dönem konutlarının karakteristik

özellikleri arasında bulunan her daire için ayrı bir giriş oluşturulması, geniş ahşap saçak, cephe boyunca uzanan balkon şeklindeki tasarım kriterlerine sahiptir (Şekil 4.79.).

Şekil 4.79. 1323 ada 23 parselde bulunan konut

4.3.3.3.1324 ada 8 parselde bulunan konut

Şekil 4.80. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun konumu

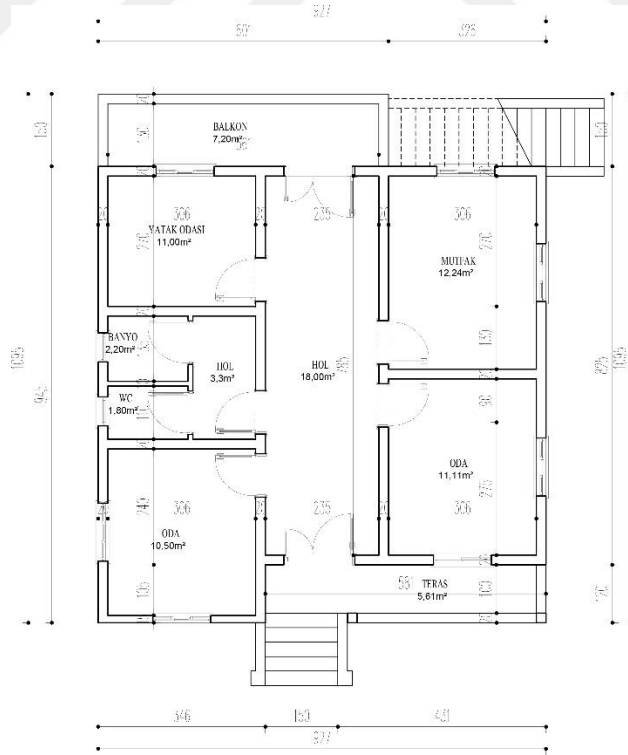
Şekil 4.81. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

1324 ada 8 parselde bulunan konut, 583 metrekairelik bir arazide konumlanmaktadır. Yapının bulunduğu parsel giriş 1257 Sokak ve Aşağı Cadde olmak üzere iki ayrı noktadan sağlanmaktadır (Şekil 4.80.-4.81.). Dolayısıyla yapının iki farklı cephesinden giriş verilmiştir. Zemin kata giriş Aşağı Cadde üzerinden sağlanırken, birinci kata giriş 1257 Sokak üzerinden sağlanmaktadır. Zemin kat girişi merdivenle yükselerek yapıya giriş sağlayan verandayı oluşturur (Şekil 4.82.). Verandadan yapıya giriş, karşılama holüne açılır. Geleneksel konutlardaki sofayı anımsatan bu ince ve uzun holden arka cephede yer alan balkona da ulaşım sağlanmaktadır. Holün sağ tarafında mutfak ve bir oda yer alırken sol tarafında yatak odası, bir oda ve ortak kullanım alanları olan WC mahali ile banyo mahalline ulaşım sağlayan hol yer almaktadır (Şekil 4.83.). Yapının plan şemasında oluşturulan orta bölüme ince uzun hol yerleştirilmesi ve bütün mekânlara bu hol üzerinden geçiş sağlanması yapının erken dönemde inşa edilmiş olduğunu kanıtlar niteliktedir.

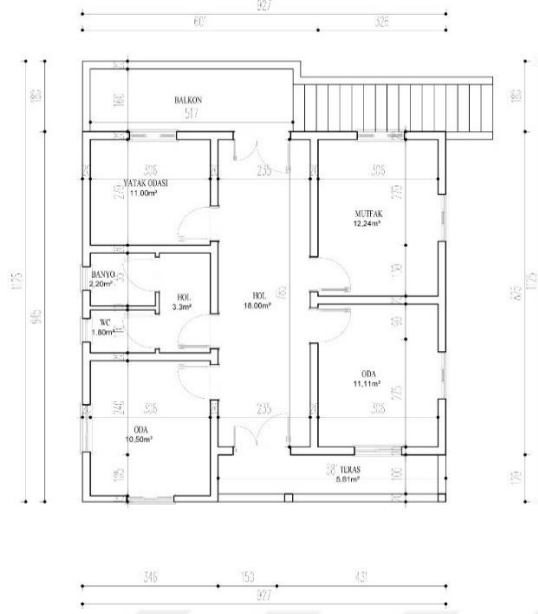

Şekil 4.82. 1324 ada 8 parselde bulunan konut

Yapının birinci katına doğu cephesinden 18 basamaklı bir merdiven ile ulaşım sağlanmaktadır (Şekil 4.84.). Merdiven yapının kuzey cephesinde bulunan balkona ulaşım sağlar ve yapıya giriş bu balkon üzerinden verilmiştir. Birinci kat plan şeması ile zemin kat plan şeması paralellik göstermektedir.

Şekil 4.83. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun zemin kat planı

Şekil 4.84. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun birinci kat planı

Yapının ana giriş cephesi yalın fakat hareketli bir görünüme sahiptir. Özellikle yapının önde ve geride kalan bölümleri, veranda tipi girişe sahip olması, kolonların saçağa kadar uzanması, açık çıkmalardaki beton parapetlerin sade süslemesi bu etkiyi sağlamaktadır. Kiremit kaplı kırma çatı ile örtülü olan konut, yığma yapı sistemine sahiptir. Yapının bazı pencereleri değişikliklere maruz kalsa da yapının kapı, pencere, özgün cephe karakteri ve işlevi genel olarak korunmuş ve günümüze kadar ulaşmıştır (Şekil 4.85.).

Şekil 4.85. 1324 ada 8 parselde bulunan konutun özgün giriş kapısı ve pencere doğramaları

4.3.3.4.1324 ada 5 parselde bulunan konut

Şekil 4.86. 1324 ada 5 parselde bulunan konutun konumu

Şekil 4.87. 1324 ada 5 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

1324 ada 5 parselde bulunan konut, 491 metrekairelik bir arazide konumlanmaktadır. Yapının bulunduğu parselde giriş Süleyman Demirel Bulvarı üzerinden sağlanmaktadır (Şekil 4.86.-4.87.). Yapı, konum olarak yoğun kullanılan bir

bölgede yer almaktadır. Bu bölgede sirkülasyon ve popülasyonun yoğun olması sebebi ile zemin kat ticari amaçlı kullanılması için dükkân olarak tasarlanmıştır. Dükkân katının üzeri konut olarak tasarlanmıştır.

1324 ada 5 parselde bulunan konutta cephe süsleme elemanı olarak pencerelerin etrafında söveler kullanılmıştır. Ön cephede yer alan balkonda bulunan kolon üzerine alçı sıva ile yapılan dekor, balkonun köşelerine de yapılmış ve balkonda kemer görünümü sağlanmaya çalışılmıştır. Yapı ve saçak birleşimine alçı sıvadan dekoratif öğeler yapılarak süslenmiş ve yapının dört cephesinde bu süsleme devam ettirilmiştir. Yapıda kullanılan cephesel öğeler Birinci Ulusal Mimari akım anlayışında kullanılan kolon, kemer, motif gibi cephe düzenlemelerine atıfta bulunur niteliktedir. Yapının balkonunda tasarlanmış olan betonarme parapet ve harpuşa yapı ile uyum içerisinde tasarlanmıştır (Şekil 4.88.). Dönem yapılarında yakalanmaya çalışılan uyum yakalanmış ve hiçbir cephe elemanı diğerinin kimliğini yok etmeden uyum içerisinde sergilenmiştir.

Şekil 4.88. 1324 ada 5 parselde bulunan konut

Dönem yapılarının cephesinde dinginlik ve uyum içerisinde olmasını sağlama düşüncesi ile cephe elemanlarının seçiminde birlikten söz etmek mümkündür. Söve, kapı, pencere, balkon, parapet vb. detaylar birbiri ile uyum oluşturmuş ve hiçbir cephe elemanı diğerlerinin kimliğini yok edecek özellik taşımamıştır.

Erken dönemde inşa edilen yapıların bazılarında modern mimarlık etkileri ile birlikte birinci ulusal mimarlık akımı etkileri de görülmüştür. Yapılan incelemelerde her ne kadar Cumhuriyet'in yeni ideolojisini aksettirecek biçim arayışları içerisinde olduğu gözlenmiş olsa da Erken Cumhuriyet Dönemi'nde "yeni" kavramı oluşturulurken "eski" den tamamen uzaklaşmadığı görülmüştür. Burdur İli Bucak İlçesi'nde inşa edilen modern dönem yapılarında görülen sofa, cumba, sıvalardan yapılmış dekoratif öğeler gibi değerlerin varlığı, "yeni" kavramı oluşturulurken "eski" den tamamen uzaklaşmadığını destekler niteliktedir.

4.3.3.5.1307 ada 11, 12 parselde bulunan konut/Sezen Villa

Şekil 4.89. Sezen Villa'nın konumu

Şekil 4.90. Sezen Villa'nın konumu (Google Maps, t.y.a)

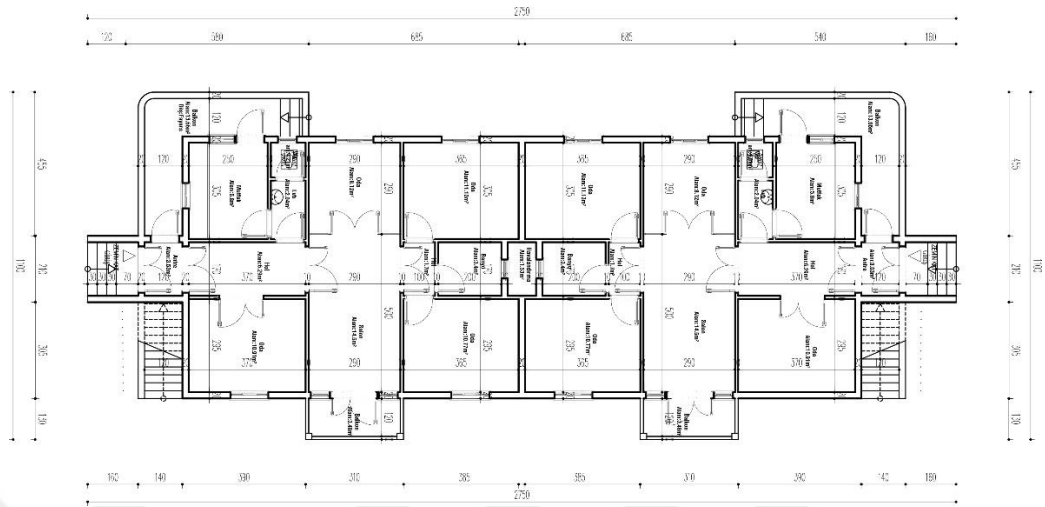
Yapı 1307 ada 11, 12 parsel üzerinde 608 metrekarelik bir arazide konumlanmaktadır (Şekil 4.89.-4.90.). İkiz villa olarak tasarlanan yapının inşası 1956 yılında tamamlanmıştır. Yapı bulunduğu arazi üzerinde caddeye yakın konumlandırılmış olup, arka bölümü bahçe olarak bırakılmıştır.

Şekil 4.91. Sezen Villa

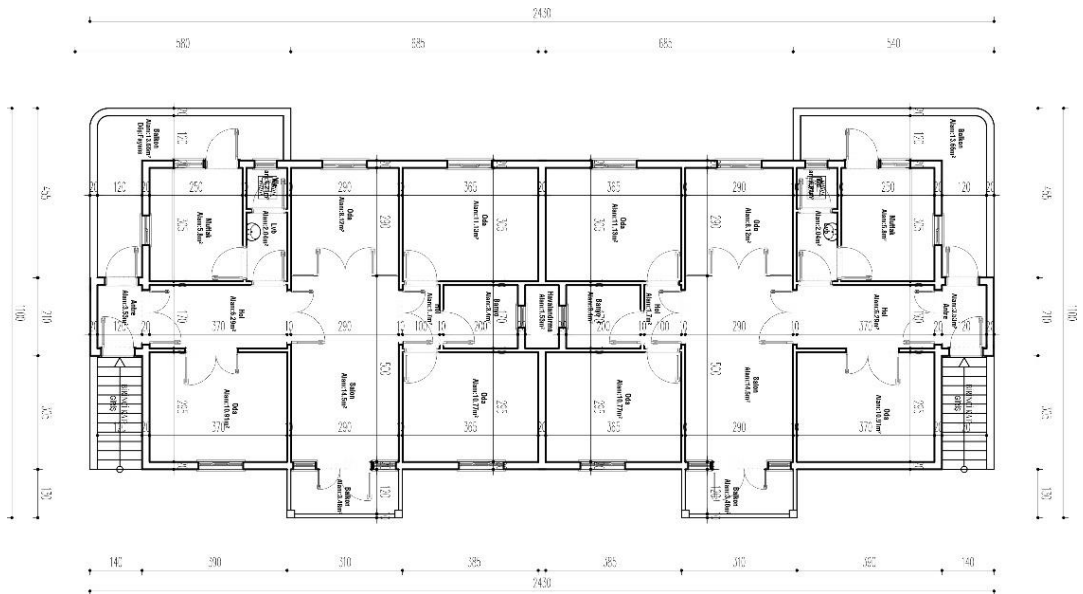
Süleyman Demirel Bulvarı üzerinde bulunan yapı Cumhuriyet Caddesi'nin başlangıcı niteliğinde olan bir konuma sahiptir. Konut yoğunluğunun arttığı bir bölgede bulunan yapının Modernizm'in etkisinde kalınarak tasarlandığı görülmektedir. Modern dönem yapılarının cephelerinde genel olarak süsleme elemanı olarak yatay ve düşey söveler kullanılmıştır (Şekil 4.91). Bu yapının cephesinde de pencerelerin etrafına

yatayda ve düşeyde söveler yapılmıştır. Balkon parapetlerinde bir takım süsleme öğeleri görölse de cephe tasarımında genel itibarı ile sade bir dil kullanılmıştır.

Şekil 4.92. Sezen Villa zemin kat planı

Yapı, kırma çatıdır ve saçak vurgulu yapılmıştır. Simetrik ve saf geometrik şekillerle tasarlanmış olan yapıda her katta iki olmak üzere dört daire mevcuttur. Karşılıklı daireler birbirinin simetriği şeklinde planlanmıştır. Her dairenin ayrı bir girişi vardır. Dönem yapılarının özellikleri arasında bulunan bu planlama şekli daire sahiplerine birbirleri ile karşılaşmadan daha özgür bir kullanım alanı sağlamaktadır.

Şekil 4.93. Sezen Villa birinci kat planı

Zemin katlara giriş doğu ve batı cephelerinden sağlanırken, birinci katlar için girişler caddeye bakan cepheden sağlanmaktadır. Zemin kat ve birinci kat planları paralellik göstermektedir (Şekil 4.92.-4.93.). Dairelerin girişleri antreye, antre ise yaşama mekânlarına ulaşım sağlayan bir hole açılmaktadır. Yaşama mekânları ve yatma mekânları birbirinden bir gece holü ile ayrılmıştır. Dönem yapılarındaki plan kurgularında odadan odaya yapılan geçişler, yemek servislerinde kolaylık sağlamak amacı ile veya gerektiği durumlarda mekânları genişletmek amacı ile kullanılmaktadır (Şekil 4.94.). Bu sayede mekânlar daha esnek bir kullanıma sahip olmuşlardır. Mekânlar arası esneklik, ilk şekline geri dönebilme, değişim ile uyum yakalayabilme, şekil değiştirebilme olarak ifade edilebilir. Söz konusu tasarım anlayışı dönemin konutlarında görülen yaygın tasarımlardır (Yürekli, 1983). Sezen Villa da bu tasarım kurgusuna sahiptir. Salon, gerek görüldüğü durumlarda mekânı genişletmek için açılıp kapanan bir camekan ile bölünmüş ve bu sayede mekân kullanımına esneklik kazandırılmıştır. Her dairede iki balkon bulunmaktadır. Balkonlardan biri caddeye yönlendirilirken, diğeri yapının köşe kısmında “L” biçiminde kütleyi sarmaktadır.

Şekil 4.94. Sezen Villa iç mekân camekanı

4.3.3.6.273 ada 9 parselde bulunan konut

Şekil 4.95. 273 ada 9 parselde bulunan konutun konumu

Şekil 4.96. 273 ada 9 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

273 ada 9 parselde bulunan konut, Cumhuriyet Caddesi üzerinde modern dönem yapıları olan PTT Binası ve Jandarma Komutanlık Binası yanında yer almaktadır (Şekil 4.95.-4.96.). Konutun arka sokağında modern dönemde inşa edilmiş olan Cumhuriyet İlkokulu yer almaktadır. Dolayısıyla konut Bucak modern mimarlık örneklerinin yoğun olduğu bir doku içerisinde. Bu bölgede yan yana dizilmiş ve korunmuş olan dönem yapıları, ilçede yaşayan insanların hafızalarında ilçeye ait oluşan bellek ve kimliğin bir parçası olarak varlığını sürdüren önemli bir kültürel mirası oluşturmuştur.

Şekil 4.97. 273 ada 9 parselde bulunan konut

Kent silüetlerinin bir parçası niteliğinde olan cepheler kentlerin imgesi haline bürünmektedir. Cephelerde kurgulanan biçimsel tasarım parametreleri yapıya ve kente dokusal bir kimlik kazandırmaktadır. Aynı zamanda kentsel belleğin bir parçası olan cepheler, tasarlanmış oldukları dönemin niteliklerini de üzerlerinde taşımaktadır. Dönem niteliklerini üzerlerinde taşımaları sebebi ile cepheler, tasarlandıkları dönem hakkında önemli veriler içermektedir. Bucak Cumhuriyet Caddesi üzerinde 273 ada 9 parselde yer alan konutun, PTT Binası'nın ve Jandarma Komutanlık Binası'nın yan yana bulunmaları cadde görselini zenginleştirmiş ve aynı zamanda döneme ışık tutan bir silüet oluşturmuştur.

273 ada 9 parselde yer alan yapının Cumhuriyet Caddesi'ne bakan kuzey cephesi en karakteristik cephesidir. Kuzey cephesinde yapı girişini vurgulayan düşey elemanlar, pencerelerin etrafını dönen yatay ve düşey söveler, orijinalliği korunmuş doğramalar, beton balkon parapetlerindeki süslemeden uzak modern dönemi yansıtan basit hareketler, saçak etrafındaki sade dekoratif hareketler vb. tasarım kararları cephede modern dönem algısını arttıran öğelerdir (Şekil 4.97.).

Şekil 4.98. 273 ada 9 parselde bulunan konutun girişi

273 ada 9 parselde bulunan konut 500 metrekarelik bir arazide konumlanmaktadır. Bölgede yer alan yapıların zemin katlarının dükkân olarak tasarlandığı görülmektedir. 273 ada 9 parselde bulunan konutun zemin katı da dükkân olarak tasarlanmıştır.

Yapının giriş bölümü özgün bir tasarıma sahiptir. Basamaklarla yükseltilmiş olan bu bölüm, saçağa kadar uzanan kolonlar, balkon ve parapet ile daha vurgulu hale getirilmiştir. Bu tasarım günümüzde de özgünlüğünü korumaktadır (Şekil 4.98.).

4.3.3.7.273 ada 16 parselde bulunan konut

Şekil 4.99. 273 ada 16 parselde bulunan konutun konumu

Şekil 4.100. 273 ada 16 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

273 ada 16 parselde bulunan konut, 436 metrekarelik bir arazide konumlanmaktadır. Yapının bulunduğu parsel giriş Sümer Ezgü Caddesi'nden sağlanmaktadır (Şekil 4.99.-4.100.). Konut, modern dönem yapılarının yoğun olduğu bir konumda bulunmaktadır. Konutun karşı parselinde Cumhuriyet Dönemi'nde inşa edilmiş olan eğitim yapıları yer alırken, arka parselinde ise dönemin özelliklerini yansıtan konut yapısı ile PTT ve Jandarma Komutanlık binaları yer almaktadır.

Şekil 4.101. 273 ada 16 parselde bulunan konut

Günümüze kadar işlevini ve karakteristiğini koruyarak gelmiş olan yapı üç katlıdır (Şekil 4.101.). Yapıya giriş doğu ve batı cephesi olmak üzere iki cepheden sağlanmaktadır. Simetrik görünümüne sahip olan yapının cephesinde modernist bir dil kullanılmıştır. Cephede tasarlanan balkon çıkmaları ve parapetleri ile pencere söveleri cepheye hareket katan kompozisyonlardır.

Yapının birinci ve ikinci katına girişleri, 273 ada 9 parselde bulunan konut yapısı ile aynı kurguda tasarlanmıştır. Söz konusu tasarım biçimi yapıların aynı dönemde inşa edilmiş olduklarını kanıtlar niteliktedir (Şekil 4.102.).

Şekil 4.102. 273 ada 16 parselde bulunan konut girişi

Yapının cephe tasarımında kullanılan malzeme seçimi, cephe düzeni, taşıyıcı sistem kuruluşu gibi parametreler, çevrenin mekân kalitesine ve kompozisyonuna katkıda bulunmuştur. Özgün tasarıma sahip olan yapı, karakteristik mimari dili ile ön plana çıkmaktadır. Yapı, sahip olduğu cephesel karakteristiği ile mimari doku içerisinde kimliğini özgün bir biçimde sergilemekte ve fiziksel olarak çevresine zengin bir mekân kalitesi sunmaktadır.

4.3.3.8.1825 ada 4 parselde bulunan konut

Şekil 4.103. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun konumu

Şekil 4.104. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

Cumhuriyet'in ilan edilmesi sonucu yapı üretimi ve mimari faaliyetler nitelikli bir hale gelerek hız kazanmıştır. Bu dönem savaş sonrasına denk gelmesi sebebi ile imar yönetimi merkezi otoritenin elinde olmuş ve yüksek katlı konutlardan daha çok kamusal yapılar, lojman yapıları, özelleşmiş villa tipi konutlar inşa edilmiştir. 1937 yılından sonra

konut üretim biçimi farklı bir boyuta taşınmaya çalışılmış ve apartman tipi konut üretiminin ilk örnekleri verilmeye başlanmıştır. Dönem içinde inşa edilen yüksek katlı yapılar modernliğin ve çağdaşlığın simgesi olarak görülmeye başlanmıştır. Apartman tipi konutlara ilginin artması modernleşme ideolojisinin bir parçası olarak görülmesinden dolayı bu tür konutlar teşvik edilmiştir (Vural, 2022).

Apartman tipi konut üretiminin artması sonucunda da modernizmin temel plan şeması, cephesel özellikleri gibi modernizmin mimari dili görülmeye devam etmektedir. Zaman içerisinde malzeme ve mekân kullanımında kısıtlama söz konusu olmuş ve bu nedenle plan tasarımlarında değişikliğe gidilmeye başlanmıştır. Evin merkezi ve orta mekânı hol olarak adlandırılmaya başlanmıştır. Yatak odası ve banyonun bulunduğu alanlar daha mahrem olması nedeniyle küçük bir hol ile diğer mekânlardan ayrılmıştır. Mahremiyeti sağlayan küçük hole geçiş orta holden sağlanır. Ayrıca geleneksel konut tipinde bulunmayan misafir odası olarak adlandırılan oda modern dönem içerisinde var olmaya başlamıştır. Misafir odası dışında daha çok günlük kullanım için ayrılan oturma odası da dönemin plan şemalarında yer almaktadır.

Bucak'ta modern dönem kapsamında inşa edilen yapıların erken dönem örneklerinde yüksek katlı konutlardan daha çok kamusal yapılar, lojman yapıları, müstakil konutlar inşa edilmiştir. Geç dönem örnekleri incelendiği zaman, imar planlarının yönlendirdiği yapılaşma oranındaki artışlar ve bunun sonucunda yap-sat düzeninin ortaya çıkışı sebebi ile müstakil konut yapılarının yerini apartmanlara bıraktığı görülmüştür

Şekil 4.105. 1825 ada 4 parselde bulunan konut

Yapı 1825 ada 4 parsel üzerinde 1330 metrekarelik bir arazide konumlanmaktadır (Şekil 4.103.-4.104.). Yapının inşası 1956 yılında tamamlanmıştır (Şekil 4.105.). Yapı

bulunduğu konum itibarıyla caddeye yakın olarak konumlandırılmış, arazinin arka bölümü bahçe olarak bırakılmıştır.

Şekil 4.106. 1825 ada 4 parselde bulunan konut

Yapı bodrum, zemin ve iki kattan oluşmaktadır. Dikdörtgen plan şemasına sahip olan yapının ön cephesi üç kademeli olarak tasarlanmış ve bu sayede kütleyle hareket verilmiştir. Yapının zemin kat girişi yola bakan cephesinden verilmiştir. İkinci ve üçüncü katlara erişim yapının doğu cephesinde bulunan ayrı bir merdivenle sağlanmıştır. Doğru cephesinde tasarlanan merdiven yapıdan farklılaşarak dış cephede kendi mimari dilini oluşturan bir tasarıma sahiptir (Şekil 4.106.). Burada yapı kütlesi dışarı doğru taşarak farklılaşmış ve bu kütlede ince uzun şerit pencereler ile ritimsel doluluk boşluk kurgulanmıştır. Bu kurgu sayesinde yapının 2. ve 3. kata çıkan merdiveni cepheden okunur hale gelmiştir. Aynı ritimsel kurgu zemin kat giriş kapısının olduğu bölümde de yapılmıştır.

Şekil 4.107. 1825 ada 4 parselde bulunan konut

Yapının zemin kata giriş kısmı merdivenler aracılığı ile yükseltilmiştir. Zemin kotunda merdiven olan kısım üst katlarda dairelerin içine alınarak geniş bir sofa oluşumunu desteklemiştir. Aynı zamanda bu tasarım, cephe karakterinde cumbaya atıfta bulunarak kapalı çıkma oluşturmuştur. Bu kapalı çıkma yapıya hareketlilik kazandıran mimari bir unsur niteliğindedir.

Şekil 4.108. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun zemin kat planı

Yapının güneybatı cephesinde L şeklinde kütleyi saran balkonlar planlanmıştır (Şekil 4.107.). Yapı genel anlamda asimetrik cephe anlayışı ile tasarlanmıştır. Pencere etrafına ince bordürler uygulanmıştır.

Şekil 4.109. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun birinci, ikinci kat planları

Yapının girişi geniş bir hole açılmaktadır (Şekil 4.108.). Yaşama mekânları bu hol etrafında kurgulanmıştır. Ön cepheye oturma odası ve salon konumlandırılırken arka bahçeye yönelen cephede daha çok yatma birimleri yerleştirilmiştir. Mutfak güney cephesine yerleştirilmiştir. Zemin katta bulunan mutfak için terastan bahçeye ayrı bir erişim sağlanmıştır.

Yapının zemin kat, birinci kat ve ikinci kat planları paralellik göstermektedir (Şekil 4.109.). Yapının giriş bölümünde lineer çizgilerden oluşturulan kompozisyon düzeninde tasarlanan açıklıklarla mekânın doğal ışık kaynağı ile aydınlatılması amaçlanmıştır, aynı zamanda tasarımın sağlamış olduğu farklı derinliklerde oluşan gölgelerle mekân zengin bir görünüme sahip olmuştur (Şekil 4. 110.).

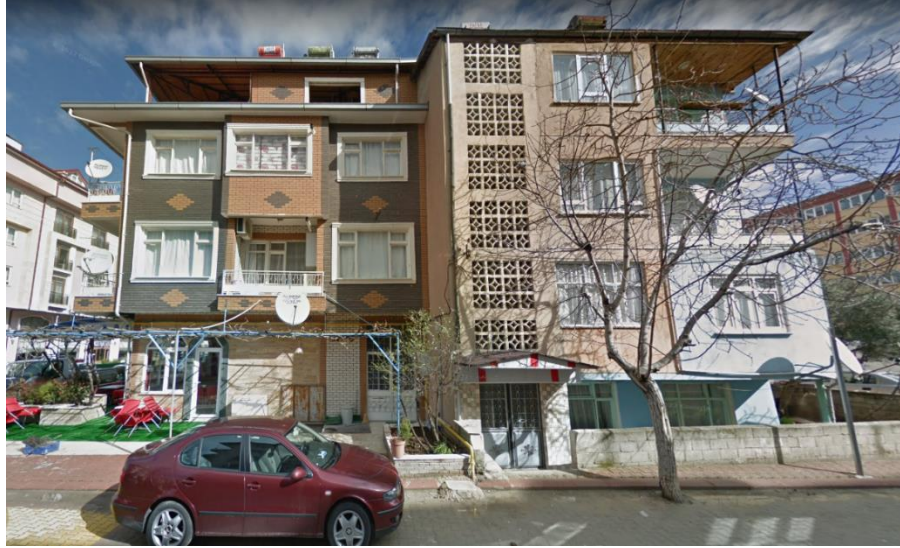
Şekil 4.110. 1825 ada 4 parselde bulunan konutun girişi

4.3.3.9.1324 ada 16 parselde bulunan konut

Şekil 4.111. 1324 ada 16 parselde bulunan konutun konumu

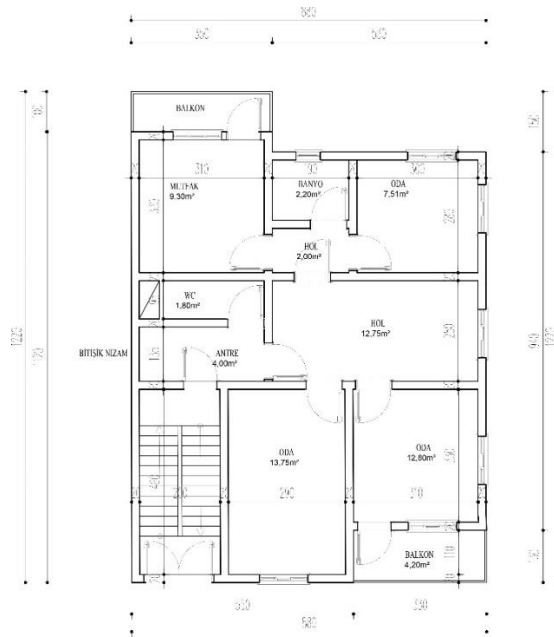

Şekil 4.113. 1324 ada 16 parselde bulunan konut

Yapının yola bakan ön cephesinde kapalı ve açık çıkmalar kurgulanmıştır. Genellikle ön cephede kurgulanan kapalı çıkmalar cepheyi tanımlayan önemli bir karakteristik unsurdur. Cephe kompozisyonunda kurgulanan balkon, çıkma, giriş aksı yalnızca cepheye ait değil aynı zamanda iç mekân kurgusunu da etkileyen parametrelerdir. Dolayısıyla biçim işlevi takip etmektedir.

Zemin üzeri üç kat olan yapının birinci katında bulunan balkon sonradan kapatılmış olup sağ köşede bulunan oda büyütülmüştür. Zaman içerisinde ufak değişiklikler yapılmış olsa da genel anlamda yapı orijinal halini korumaktadır.

Şekil 4.114. 1324 ada 16 parselde bulunan konutun birinci, ikinci, üçüncü kat planları

Konutun girişı antreye açılmaktadır (Şekil 4.114.). Antre, ortak kullanım alanı olan WC mahalline ve tüm mekânlara ulaşım sağlayan orta hole açılmaktadır. Mahremiyeti sağlamak amacı ile yatma birimi bir hol yardımı ile tüm mekânlara ulaşım sağlayan ana holden ayrılmıştır. Dönem yapılarından farklı olarak yatma birimlerine ulaşım sağlayan küçük hol aynı zamanda mutfak mahaline de ulaşım sağlamaktadır. Bunun sebebi ise tesisat birliğini sağlamak amacı ile ıslak hacimlerin bir arada tasarlanmasıdır. Islak hacimlerin bir hat üzerinde toplanması tesisat açısından maliyeti düşürmekte ve yapım aşamasında kolaylık sağlamaktadır.

4.3.3.10.1323 ada 16 parselde bulunan konut

Şekil 4.115. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun konumu

Şekil 4.116. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

Yapı 1323 ada, 16 parsel üzerinde, 242 metrekaresel bir arazide konumlanmaktadır. Yapının bulunduğu parselde giriş Sinema Caddesi üzerinden sağlanmaktadır (Şekil 4.115.-4.116.). Yapı, kısmi gömülü bodrum kat, zemin kat, 1.kat ve 2. kat olmak üzere 4 katlı olarak inşa edilmiştir. Yapının girişi yola bakan güney cephesinden sağlanmıştır. Yapının giriş cephesi, dikey sirkülasyonun olduğu bölüm, kütlede farklılaştırılmış olup cepheye hareketlilik kazandırmak amacı ile motifli bir cephe tasarımı yapılmıştır. Bu tasarım şekli sirkülasyon alanının dışarıdan anlaşılabilir olmasını sağlamıştır.

Yapının arka kısmı bahçe olarak ayrılmıştır. Bahçenin etrafı duvarla çevrilmiştir.

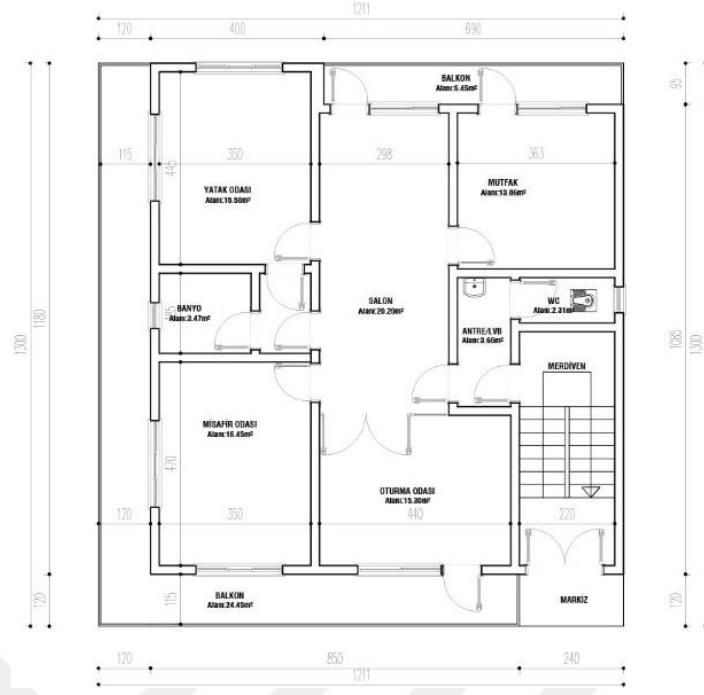
Dönem örneklerinde görülen geniş saçaklar tipik cephe biçimlenmesine örnek oluşturmakta olup bu yapıda da geniş ahşap lambri saçak kullanılmıştır (Şekil 4.117.).

Yapının bütün bir cephe boyunca uzanmakta olan balkonu bir cepheden diğer cepheye dönüş yapmaktadır. Birçok dönem yapısında da cephe boyunca uzanan balkonlara rastlanmakta olup, yapı köşe başında inşa edilmiş ise balkonların bir cepheden diğer cepheye dönen örneklerine rastlanmaktadır.

Şekil 4.117. 1323 ada 16 parselde bulunan konut

Normal kat plan şemasına bakılacak olursa dairelere giriş küçük bir antreden sağlanmaktadır (Şekil 4.118.). Antre yaşama mekânlarına ulaşım sağlayan hole ve ortak kullanım alanı olan WC'ye açılmaktadır. WC'nin burada tasarlanmasından dolayı lavabo antreye yerleştirilmiştir. Yaşama mekânlarına ulaşım sağlayan ortak kullanım alanı olan holün sonunda da ince uzun bir balkon bulunmaktadır. Dönem yapılarının özelliklerinden olan orta holün dış cepheye yani balkona açılması geç dönem yapılarında görülmektedir. Genel örneklerde orta hol ve mutfak mahali de aynı balkona açılmaktadır. Fakat bazı yapılarda farklı işlevdeki mekânları kapsayacak şekilde balkon mahaline çıkış verilebilmektedir (Öçal, 2008).

Şekil 4.118. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun birinci, ikinci, üçüncü kat planları

Hol ve oturma odası arasında bulunan katlanır kapılardan oluşan camekan, hol ve oturma odasının birbiri ile ilişki içerisinde planlandığını göstermektedir. Gerekli durumlarda mekânın genişlemesini sağlayan katlanır kapılar mekâna esneklik kazandırmak amacı ile kullanılmıştır (Şekil 4.119.). Dönem yapılarında görülen bu özellik işlevsel plan şemasının bir sonucudur. İşlevselliğin ön plana çıktığı bu konutta yatma mekânları da bir gece holü yardımıyla yaşama mekânlarından ayrılmıştır. Banyo mahalline de bu gece holü yardımıyla ulaşım sağlanmaktadır. Bu konutta yaşama, yatma ve ortak kullanım mekânları net ve işlevsel bir şekilde birbirinden ayrılmıştır.

Şekil 4.119. 1323 ada 16 parselde bulunan konutun iç mekânı

Yapının yola bakan güney cephesinde, gün ışığından faydalanmak amacı ile oturma ve misafir odası planlanmıştır. Kuzey cephesine ise gün ışığına daha az ihtiyaç duyulan mekânlar olan yatak odası ve mutfak konumlandırılmıştır.

4.3.3.11.123 ada 9 parselde bulunan konut

Şekil 4.120. 123 ada 9 parselde bulunan konutun konumu

Şekil 4.121. 123 ada 9 parselde bulunan konutun konumu (Google Maps, t.y.a)

123 ada 9 parselde bulunan konut 842 metrekarelik bir arazide konumlanmaktadır. Yapı Süleyman Demirel Bulvarı, Cumhuriyet Caddesi ve Hoca Ahmet Yesevi Caddesi'nin kesişim noktası olan bir konuma sahiptir (Şekil 4.120.-4.121.). Yapı, bulunduğu konum itibari ile en yoğun kullanılan caddelerin kesişiminde bulunmaktadır. Popülasyon ve sirkülasyonun yoğunluğu düşünülerek bu konumda yer alan konutların zemin katları ticari işlevlere ayrılmıştır. Ticari amaç için kullanılan zemin katlar da çevre ile olan iletişimi arttırmıştır. Dolayısıyla yoğun kullanım alanında bulunan konutların zemin katları ticari amaç güdülerek dükkân şeklinde tasarlanmıştır. Ticari işlev için ayrılan zemin katta dairelere girişi tanımlı hale getirmek amacı ile kütlede dikey cephe elemanları kullanılmıştır. Dolayısıyla kütlede giriş dışarıdan algılanır hale gelmiştir (Şekil 4.122.). Dikey elemanların bulunduğu bölüm olan sirkülasyon alanının iki yanına her katta iki daire yerleştirilmiştir.

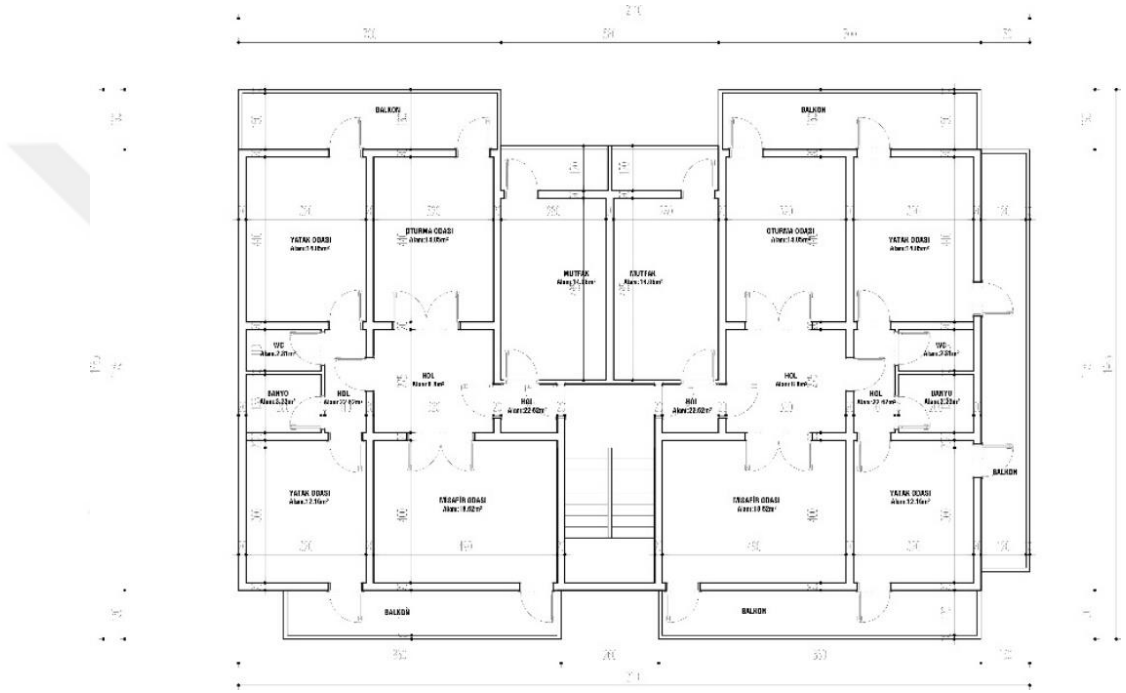

Şekil 4.122. 123 ada 9 parselde bulunan konut

İç mekân kurgusu incelendiğinde, yapıya giriş küçük bir hol üzerinden sağlanmaktadır. Bu hol mutfığa ve ortak kullanım alanlarına ulaşım sağlayan salona açılmaktadır. Dönem plan şemalarında görülen günlük yaşama mekânı olarak kullanılan oturma odası ve daha özelleşmiş bir mahal olan misafir odası, birbiri ile ilişkili bir biçimde ve ayrı odalar şeklinde konumlandırılmıştır. Oturma odasından misafir odasını, misafir odasından caddenin izlenebilmesini sağlayacak bir tasarımla, yaşama mekânlarının geçişirgen ve birbiri ile ilişkili olması amaçlanmıştır. Dolayısıyla plan şeması

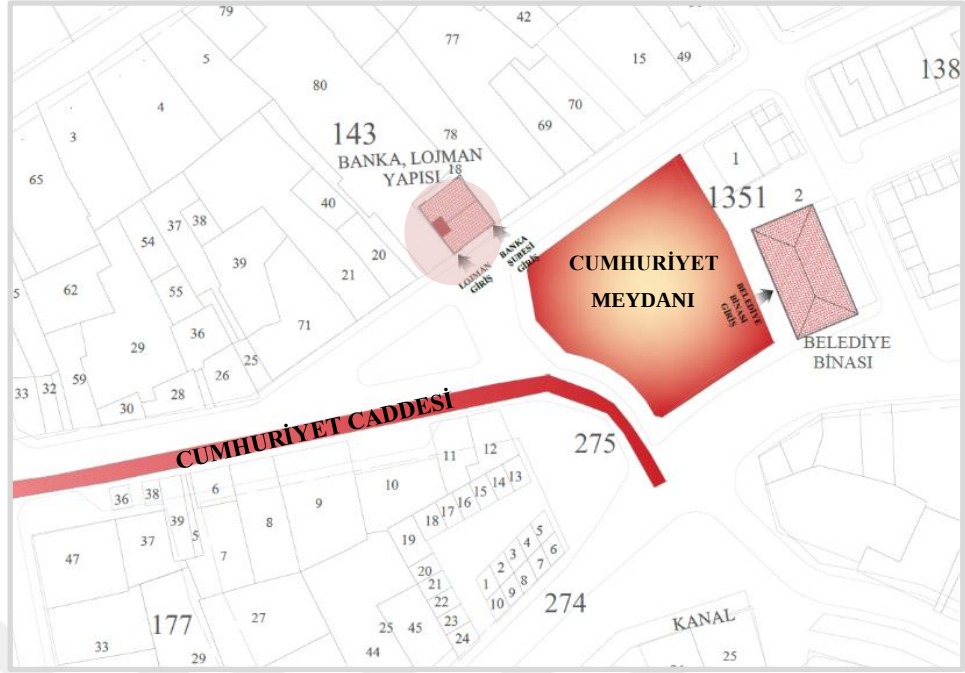
akışkan mekân tasarım anlayışına sahiptir. Modern mimari yaklaşımın getirmiş olduğu yatma birimleri ve ıslak hacim gibi özel mekânlar ile ortak kullanıma ait yaşama mekânlarının fonksiyonel bir şekilde birbirinden ayrılması ve iyi bir biçimde organize edilmiş tasarım anlayışı bu yapıda net bir şekilde gözlemlenmektedir (Şekil 4.123.).

Külte plastiği ve cephe dili incelendiğinde modern mimarlık anlayışının birikimini kullanan bir tasarım anlayışı söz konusudur. Cephe boyunca uzanan balkonlar ve dolu kütleyle şeffaflık ve hafiflik getiren çok sayıdaki pencere elemanları modern mimari dilin bir yansımasıdır.

Şekil 4.123. 123 ada 9 parselde bulunan konutun 1., 2., 3. kat planı

4.3.3.12.143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı

Şekil 4.124. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısının konumu

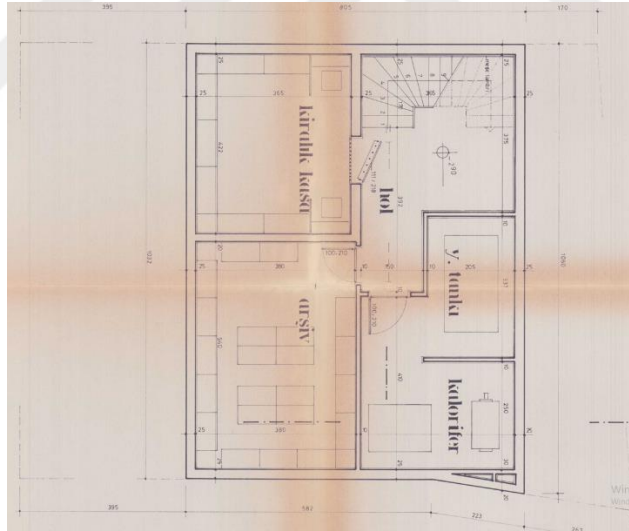

Şekil 4.125. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısının konumu (Google Maps, t.y.a)

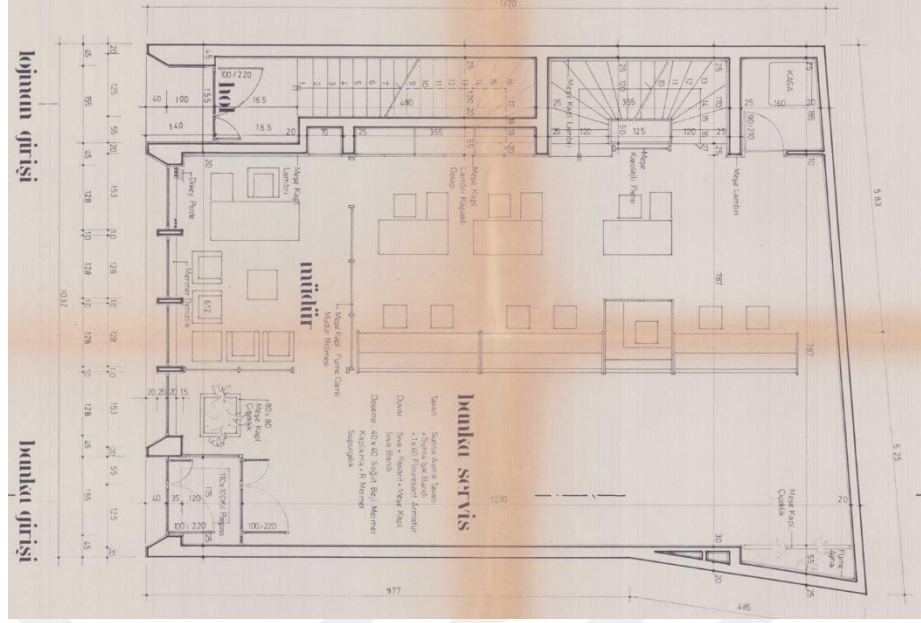
Şekil 4.126. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı

Cumhuriyet'in ilan edilmesi sonucu bankacılık faaliyetleri hız kazanmış ve bu doğrultuda banka şubeleri açılmaya başlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde açılan şubeler doğrultusunda il ve ilçelerdeki banka sayıları artmaya başlamıştır. Dolayısıyla inşa edilen banka yapıları da dönem hakkında bilgi vermekte olup mimarinin dönem bazındaki eğilimlerini de ifade eder niteliktedir. Sahip oldukları mimari ve kültürel değerler kapsamında korunması gerekli olan yapısal gruplar arasındadırlar.

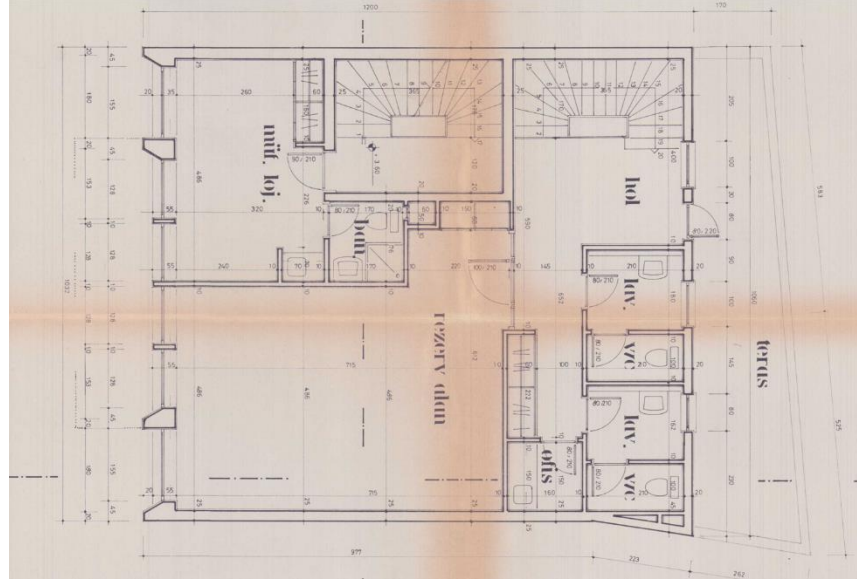
Şekil 4.127. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı bodrum kat planı
(Bucak Belediyesi Arşivi, 1986)

Burdur İli Bucak İlçesi'nde Belediye Binası'nın da içinde bulunduğu Cumhuriyet Meydanı'nda konumlanan banka binası 1986 yılında inşa edilmiştir (Şekil 4.124.-4.126.). Günümüzde, bodrum üzerinde üç katlı beyaz bir kütle şeklinde yükselen yapının planları incelendiği zaman bodrum üzeri dört katlı bir şekilde çözümlenmiş olduğu görülmektedir (Şekil 4.127.-4.130.). Fakat yerinde üç katlı olarak inşa edilmiştir.

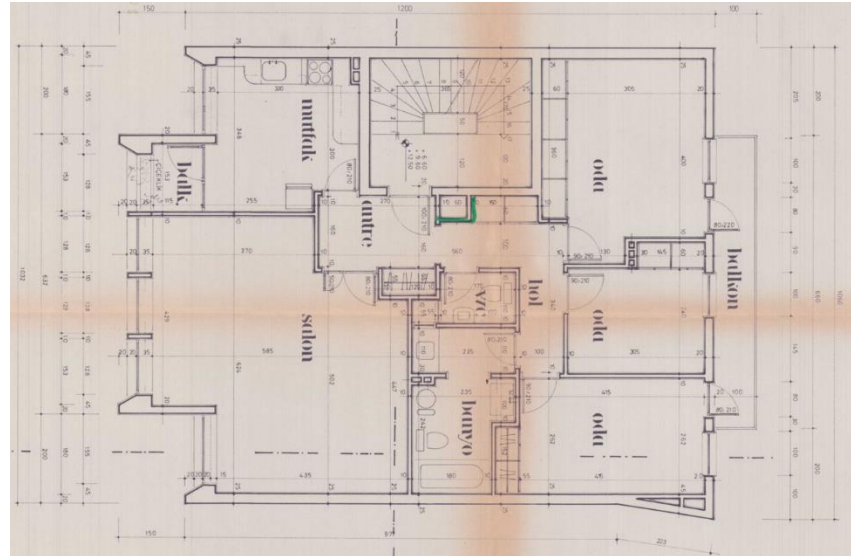
Şekil 4.128. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı zemin kat planı
(Bucak Belediyesi Arşivi, 1986)

Yapının kuzey ve güney cephelerinin yönünde geleneksel yapılar bulunduğu ve kuzey, güney cephesinin bitişik nizam olduğu görülmektedir. Dolayısıyla yapının kuzey ve güney cephesi sağır cephelerdir. Cephe tasarımında doğu cephesi olan ön cephe karakteristik olarak ön plana çıkmaktadır (Şekil 4.131.). Ön cephe diğer cephelere oranla daha hareketli, dinamik bir görünüme sahiptir. Yapının bu cephesinde geleneksel Türk Evleri'nde görülen cumbaya atıfta bulunan bir çıkma tasarlanmış olup bu çıkma yapıya hareketlilik kazandıran mimari bir unsur niteliğindedir. Yapının çatı çözümlemesi ise kırma çatı olup yağmur oluğunun olumsuz görüntüsünü ortadan kaldırmak amacı ile gizli dere yapılmıştır (Şekil 4.132.).

Şekil 4.129. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısının birinci kat planı
(Bucak Belediyesi Arşivi, 1986)

Geleneksel Türk Evleri'nin karakteristik özelliği olan cumba cephelerdeki doluluk boşluk oranlarını oluşturarak ışık gölge oyunları kurgulanmasını sağlar ve sokakların daha dinamik bir görünüm kazanmasına olanak tanır. Cumhuriyet Meydanı'nda cumbaya atıfta bulunan banka binası ve binanın yanında geleneksel yapıların konumlanması meydan silüetinin hibrit bir karakter kazanmasına yol açmıştır.

Şekil 4.130. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı ikinci kat planı
(Bucak Belediyesi Arşivi, 1986)

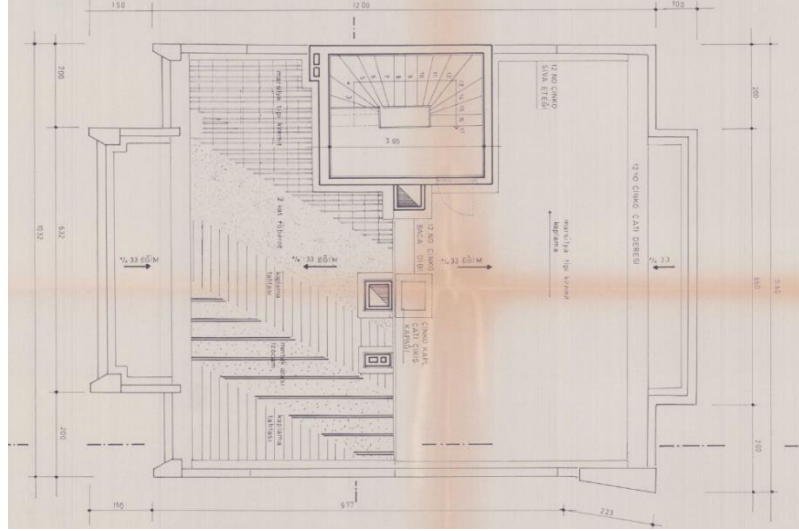
Doğu cephesi yapıya girişin verildiği cephe olması sebebi ile anıtsal bir biçimde vurgulanmıştır. Cephenin konturlarında ve pencere kenarlarında tasarlanan ince uzun dikey şeritler, pencereler arasındaki bölümlenmeyi sağlarken aynı zamanda yapıda dikey vurgunun ön plana çıkmasını da sağlamıştır. Dikey şeritler cephe düzeninde ritmik olarak hareketlilik sağlarken, modern bir anlayışın çizgileri olduğunu da göstermektedir.

Şekil 4.131. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı ön ve arka görüşleri
(Bucak Belediyesi Arşivi, 1986)

Bina içerisinde lojman yapısının da bulunması sebebi ile binaya çift giriş verilmiştir. Doğu cephesinin en sağından lojmana en solundan ise banka binasına girilmektedir.

Yapının zemin ve birinci katı banka şubesinin birimleri için planlanırken yapının birinci ve ikinci katı lojman için tasarlanmıştır.

Şekil 4.132. 143 ada 18 parselde bulunan banka ve lojman yapısı çatı kat planı (Bucak Belediyesi Arşivi, 1986)

Yapının zemin kat planı incelendiğinde banka servis birimlerinin ve müdürün kullanacağı mekânların bölücü paneller sayesinde birbirinden ayrıldığı gözlemlenmektedir. Banka şubesinin ofisleri ve ortak kullanım alanı olan WC mahallerine ulaşım yapının arka köşesinde bulunan kasa mahallinin yanından balansmanlı bir merdiven aracılığı ile sağlanmaktadır. Yapının zemin katında lojman kullanımı için herhangi bölüm ayrılmamış olup zemin katta sadece lojmana ulaşım sağlayan merdiven bulunmaktadır.

Birinci kat lojman bölümüne ofis ve banyo birimi yerleştirilmiştir. İkinci kat planı incelendiği zaman, kat koridorunun ortak kullanım alanlarına ulaşım sağlayan antreye açıldığı görülmektedir. Lojman yapısının meydana bakan ön cephesine misafir odası ve mutfak yerleştirilmiştir. Arka cephesine ise oturma odası ve yatma birimleri yerleştirilmiş olup yatma birimleri ve banyo mahremiyetin sağlanması amacı ile antreden bir koridor yardımıyla ayrılmıştır.

4.3.4.Sosyal ve Kültürel Yapılar

4.3.4.1.1573 ada 5 parselde otel yapısı

Şekil 4.133. 1323 ada 5 parselde bulunan otelin konumu

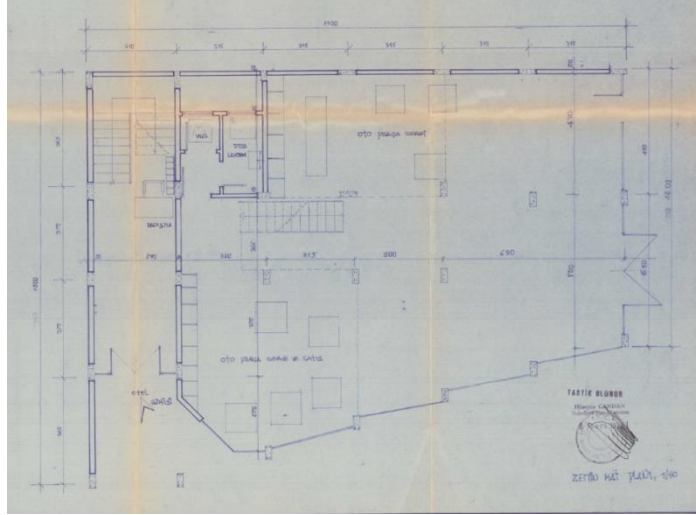
Şekil 4.134. 1323 ada 5 parselde bulunan otelin konumu (Google Maps, t.y.a)

Oteller bulundukları konum itibari ile yoğun yapılaşmanın olduğu kent merkezlerinde veya daha geniş alanların bulunduğu sayfiye bölgelerinde konumlanmıştır. Konumlandıkları yer bağlamında otellerin dış mekânla bağlantısı doğrudan etkilenmektedir. Merkezde konumlanan otellerin geneli komşu parsellerle ve yollarla çevrilmiş sınırlı bölgelerde inşa edilmiştir. Dolayısıyla merkezde konumlanan otellerin dış mekânla bağlantılarının az olduğu, kendi içinde daha kapalı plan şemalarına sahip oldukları görülmektedir. Konaklama ve geriye kalan tüm fonksiyonel olan mekânlar otel yapısının içerisinde çözümlenmeye çalışılmıştır.

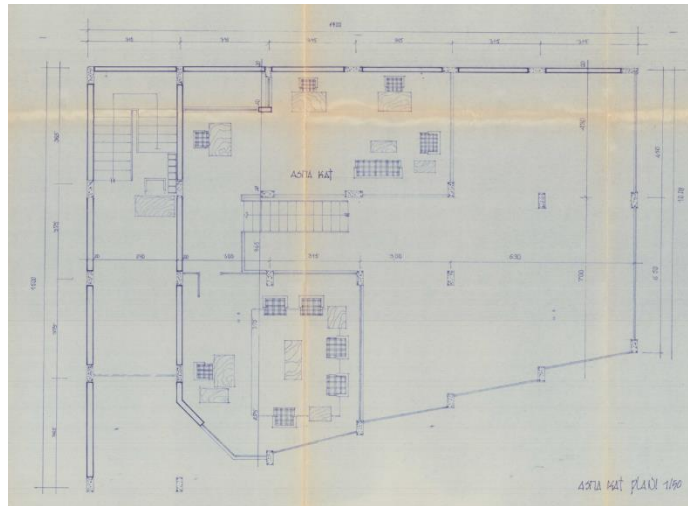
Şekil 4.135. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı

Dönem otellerinin planlanmasındaki temel prensip günümüzde inşa edilmiş olan otellerin genel prensibi ile çakışmaktadır. Genel ve servis mekânları zemin katta çözümlenirken konaklama birimleri üst katta çözümlenmiştir. Dönem otellerinde planlamadaki en büyük fark genel olarak odaların içerisinde banyoların çözümlenmeyip her kat için tüm odaların kullanımına yönelik ortak banyoların çözümlenmesidir (Yakartepe ve Binan, 2011).

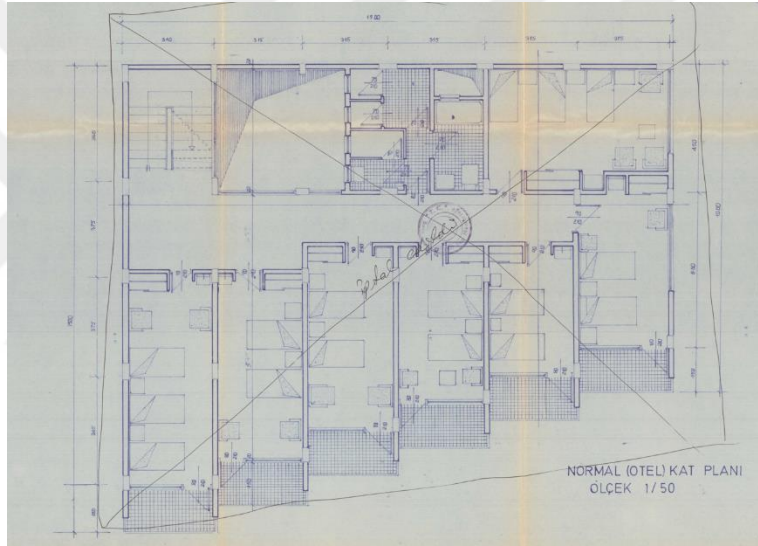
Şekil 4.136. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı zemin kat planı (Bucak Belediyesi Arşivi, 1987)

Bucak'ta 1987 yılında inşa edilen otel yapısı Bucak'ın en işlek noktası olan bir konumda Cumhuriyet Caddesi, Süleyman Demirel Bulvarı ve Hoca Ahmet Yesevi Bulvarı'nın kesişim noktasında, 2 tarafı yol ile çevrili bir parselde yer almaktadır (Şekil 4.133.-4.135.). Yapının yoğun sirkülasyon alanına sahip bir konumda bulunması sebebi ile zemin katı ve asma katı dükkân olarak çözümlenmiştir (Şekil 4.136.-4.137.). Dükkân katına giriş yapının kuzey cephesinden verilmiştir. Otel yapısına giriş ise yapının doğu cephesinin köşesine yakın bir noktadan verilmiştir. Zemin üzeri 4 kat yükselen yapıda dükkân katının ön cephesi tamamen cam yüzeylerden oluşmaktadır.

Şekil 4.137. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı asma kat planı (Bucak Belediyesi Arşivi, 1987)

Parsel alanının düzgün bir formunun olmaması ve açılı bir cadde çizgisinin olması nedeniyle ön cephe kademeli şekilde tasarlanmıştır (Şekil 4. 138.). Bu yerleşim düzeni birinci ve ikinci katlarda konaklama alanı olarak kullanılacak mekânlara da yansımış ve konaklama mekânları da kademeli yerleşmiştir. Bu kademeli ve sıralı yerleşim cepheye ritmik bir düzen olarak yansımıştır. Konaklama mahallerinin plan kurgusunun bu yerleşim stiline izin vermesi sonucu cephe düzeni ve plan kurgusu birbiri ile örtüşmüş ve biçim işlevi izler yaklaşımının bir göstergesi olarak özündeki modernist tavrı yansıtmıştır. Konaklama mahallerinin cepheleri boydan camla kaplanmış olup ritmik girintilerin arasından odalara doğal ışık alınmıştır. Konaklama mahallerinin içerisinde banyolar çözümlenmemiş olup her kat için tüm odaların kullanımına yönelik ortak banyo mahalleri tüm odaların açıldığı koridorun orta bölümüne yerleştirilmiştir.

Şekil 4.138. 1573 ada 5 parselde bulunan otel yapısı konaklama bölümü planları (Bucak Belediyesi Arşivi, 1987)

Yapı kitlesinin işlevsel plan şemasına sahip olması, cephe karakteristiğinde ritmik hareketlerle geometrik biçimler meydana getirmesi modernist dilin bir yansımasıdır.

Dostoğlu'nun tanımlamasıyla modern mimarlıkta 'biçim işlevi izler' ilkesi referans alınmaktadır. Biçim işlevi izler fikri doğrultusunda modern mimarlık hareketi her türlü süsten ve tarihsel referanslardan uzak, soyut formlara sahip, teknolojik ve işlevseldir (Dostoğlu, 1984).

Burdur'un Bucak İlçesi modern dönem konutlarını barındırması ve bu konuda emsal oluşturacak mimari dokuya sahip olması sebebi ile tez kapsamında değerlendirilmiştir. Dönem konutlarının mimari hafızaya kaydedilmesi ve belgelenmesi

amacı ile yapılan bu araştırma doğrultusunda erken ve geç dönem yapılarının tipolojileri incelenmiştir. Geçiş dönemi olarak değerlendirilebilecek olan erken dönem konutlarının geleneksel konutları referans alan tipolojik özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda geleneksel konutlarda görülen yığma yapım teknikleri de görülmektedir. Geç dönem yapıları ise yalın, geometrik düzene ve işleve dayalı bir biçimde inşa edilmiştir. Modern döneme paralel şekilde ilerleyen, “farklı işlevlere sahip yeni mahallerin planlanması, antre kavramının görülmeye başlanması, salon olarak adlandırılan mekânın hareket merkezi olması, WC, banyo ve yatak odası ilişkisi ile mahremiyeti sağlamak amacı ile banyo-yatak odası holü oluşturulması ve ıslak hacimlerin bir arada çözümlenmesi” şeklinde belirtilebilecek olan tipolojik veriler, yerinde yapılan incelemeler doğrultusunda ilçenin mimari envanteri hakkında edinilen bilgilerdir. Bu konu kapsamında mimari envanterler hakkında edinilen bilgilerin yansıtılacağı düşünülen bir çizelge hazırlanmıştır. Hazırlanan çizelge EK 1 - Çizelge 4.1’de verilmektedir.

Bucak İlçesi’nde yapılan araştırma doğrultusunda, modernleşme sürecinde geleneksel konut yapılarındaki tüm ihtiyaçları karşılayan “oda” kavramı yerini, işlevsel plan şeması doğrultusunda “oturma odası”, “yemek odası”, “yatak odası”, “salon” gibi mahallere bırakmıştır. Böylece yapıyı oluşturan mahaller işlevsel kullanıma özgü olarak tasarlanmış ve isimlerini de işlevlerinden almışlardır. Günlük oturma ve yemek yeme eylemi için ayrı ayrı kurgulanan alanlar arasında geniş camlı kapılar ya da hafif bölücü yarım duvar yardımı ile doğrudan ilişki kurulmuştur. Bu modern dönem konutlarında görülen cam bölmeler sayesinde mekân esnek ve akışkan bir tasarım biçimine sahip olmuştur. Gerekliğinde açılan gerektiğinde mekânları birbirinden ayıran bu bölücü paneller veya kapılar döngünün yanı sıra mekân sayısının artışına olanak sağlamaktadır.

Geniş aile olarak nitelendirilen kökleşmiş aile tipinin yerini zamanla çekirdek ailelerin alması neticesinde geleneksel konutlardaki toplanma ve oturma alanı olarak kullanılan “sofa” mahalli gelişen ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda değişmiş ve yerini bütün mahallere ulaşım sağlayan “hol” kavramına bırakmıştır. Erken dönem örneklerinde kurgulanan hole bütün mekânlar açılırken, geç dönem örneklerinde hol kavramı daha nitelikli hale gelmeye başlamış ve yatma mekânları bir gece holü yardımıyla bu ortak alanlara ulaşım sağlayan holden ayrılmış, bu sayede mahremiyet ön planda tutulmuştur. Dolayısıyla geç dönem konutlarında ana sirkülasyon mekânına ek olarak iki veya üç ayrı sirkülasyon mekânı daha eklenmektedir. Geç dönem yapılarına eklenen bir diğer mahal de misafir odası olarak geçen mahaldir. Misafir odası ve oturma odası olarak ayrılan mahaller işlevsel plan şemasının bir örneğidir. Oturma odası daha çok günlük

kullanım için tasarlanırken, misafir odası ise daha özel bir kullanım amacı gütmektedir. Bilgiler ışığında zaman içerisinde geleneksel yapı planlarının ve geleneksel yapım tekniklerinin terk edildiği ve yapıların tipolojilerinin değişim gösterdiği görülmüştür.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Şehirlerin yapısal kimlik sahibi olmalarında mimari dönemler büyük önem taşımaktadır. Dönemler arasındaki sosyo-kültürel ve teknolojik farklılıklar ve yaşam biçimindeki değişimler çeşitlilik ve zenginleşmeyle birlikte insanlığa yeni fikirler ve bakış açıları getirerek mimarinin karakteristik özelliklerini dönemsel olarak ortaya çıkarmıştır. Bireylerin mimariyi fikir ve düşüncelerini yansıtmada bir araç olarak görmesi sonucu modernleşme süreci başlamıştır.

Türkiye’de modernleşme süreci Cumhuriyet ideolojisine paralel bir şekilde gelişme göstermiştir. Modernleşme süreci ile birlikte mimari bakış açısı ve yapım teknikleri değişmiştir. Dolayısıyla bu dönem kapsamında Türkiye’de, geleneksel süreçten modern sürece doğru evrilme gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Mimari kapsamda meydana gelen bu değişimler şehirleri etkilemiş ve şehirlerin yapı taşları olan ilçe ve mahallelerde bu kapsam doğrultusunda şekillenmeye başlamıştır.

Sosyal bir varlık olan insanların kültürel etkileşimlerinin şehirlerin planlamalarına yansması doğrultusunda modernleşme süreci şehirler arasında yayılma eğilimi göstermiştir. Bu noktada da modern mimarlık olgusu daha net okunabilir bir kavram olmaya başlamıştır. Modern mimarlık anlayışının, 20. yüzyıl başlarında oldukça etkili olması ve hızla yaygınlaşması, kentsel gelişme pratiklerinin yaşanmasına ve birçok yapı grubu içerisinde modern dönemin plan ve cephe karakteristiğini yansıtan ortak mimari dilin oluşmasına olanak sağlamıştır. Dönem kapsamında oluşan ortak mimari dil “Modern Mimarlık Etkilerinin Burdur İli Bucak İlçesi’nin Mimari Dokusundaki Yansımaları Üzerine Bir Araştırma” adlı tez çalışmasında incelenmiş olup, farklı zaman dilimlerinde farklı coğrafyalarda etkisini gösteren modern dönem mimarisinin, Bucak İlçesi’nde göstermiş olduğu gelişimi ve mimari dokuya yansımaları ele alınmıştır.

Modern dönemde kent dokusunda yer bulan yapılar ve kentsel donatılar kentin kimliğini ve mimari belleğini oluşturmaktadır. Buradan yola çıkılarak, tez çalışmasında; 1940-1990 dönemleri arasında Bucak İlçesi’nde inşa edilen modern döneme ait yapıların önemli bir kesitine ışık tutulması ile modern dönemin özelliklerini yansıtan kent kimliği ve mimari belleğin belgelenmesi hedeflenmiştir. Hedefe yönelik olarak gerçekleştirilen alan çalışmasında; Orman İşletme Lojmanları (1967), Hükümet Konağı (1948), Belediye Binası (1967), Hastane Binası (1953), PTT Binası, Jandarma Komutanlık Binası, eğitim yapıları, otel yapısı, banka binası ve dönemin konut yapıları ele alınmıştır. Bucak’ın önemli mimari öğelerini oluşturan bu yapılar, gerek ölçek olarak büyük olmaları gerekse

işlevleri bakımından inşa edildikleri dönemden günümüze kadar kendi kimliklerini koruyarak bulundukları bölgenin de yeni bir kimlik kazanmasına yardım etmişlerdir.

Modern dönemde yapılanmaya başlayan bölgeler günümüzde de merkezi bir konuma sahip ve insan sirkülasyon yoğunluğunun oldukça fazla olduğu bölgelerdir. Kamusal yapıların bu bölgede yoğunlaşması insan popülasyonunu da bu bölgeye çekmiş ve yerleşim alanları da bu alanlara paralel şekilde gelişim göstermiştir. Toplumumuzda yerleşim alanlarının, kamusal yapıların etrafında toplanması eğiliminin günümüzde de güncelliğini korumakta olduğu dikkate alındığında, artan nüfus sonucu konut ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çok katlı yapılara olan yönelim, dönemin sivil yapılarının zaman içerisinde yok edilmesiyle birlikte kent kimliği ve mimari belleğin yok olmasına sebep olmaktadır. Dolayısıyla bu durum kent kimliğinde ve mimari dokuda ağır hasarlara yol açmaktadır. Bu noktada nitelikli dönem yapılarının zaman içerisinde yok edilmesi kent kimliğinin sürdürülebilirliğini olumsuz etkilemektedir. Nitelikli yapıların yerini çok katlı yapılara bırakması, kent silüetine de zarar vermektedir. Ülke genelinde bilinçli bir koruma yaklaşımının olmaması çok sayıda modern dönem yapısının kaybına ve kaybın devam etmesine yol açmaktadır. Modern dönem yapılarının birer kültür mirası olarak görülmemesi bu kaybın ana nedenlerindendir. Modern dönem yapıları bir kültür mirası olarak dönemin yaşam şeklini belgeleyen somut örnekler olarak nitelendirilebilir. Dolayısıyla modern dönemin ruhunu yansıtan yapıların “kültürel bir varlık olarak” kent belleğinde varlıklarını sürdürmeleri ve gelecek kuşaklara aktarılması doğru bir yaklaşım olacaktır. Bu noktada da dönemdeki kentsel dokunun ve kentsel kimlik olgularının mekânsal ve görsel olarak yaşatılması, sürdürülebilmesi, gelecek nesillere aktarılması açısından bu tez kapsamında dönem yapılarının kayıt altına alınması hedeflenmiştir.

Tez çalışması ile Bucak İlçesi’nin kent mimarisinde ve kent kimliğinde önem teşkil eden yapıların korunması ve gelecek dönemlere aktarılması için hak ettikleri değerin bilimsel tabanda ortaya konulması amaçlanmıştır. Bucak İlçesi’nin mimari dokusunda önem arz eden, dönem etkisinde kalınarak yapılmış konutlar tarihi, mimari ve toplumsal bağlamda özgün ve döneme ışık tutar niteliktedir. Bucak İlçesi’nin modern dönem yapılarını barındırması ve bu konuda emsal oluşturacak mimari dokuya sahip olması dikkate alındığında, tez çalışması zengin bir kaynaktan beslenmiştir. Bucak İlçesi’nin modern mimari yapılara ilişkin zenginliğine rağmen söz konusu yapılara gerekli önem gösterilmemiş ve konuyla ilgili daha önce herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Bu noktada tez çalışması özgün bir nitelik taşımaktadır.

Tez çalışmasında incelenen dönem yapılarının önemi dikkate alındığında, tez çalışmasının halen kurtarılması ve gelecek nesillere aktarılması mümkün olan dönem yapılarının korunmasına yönelik yürütülecek çalışmalara ışık tutacağı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, hazırlanan bu tez çalışması, küçük bir Anadolu ilçesinde günümüze kadar ulaşabilmiş yapı türleri ile ülkemiz modern mimari birikimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- Akdağ, G. (2019). *Ankara'da 1. Ulusal Mimarlık Dönemi banka binalarında cephe düzeni ve süsleme (1926-1929)*, (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Akdoğan, S. (2019). *Turgut Cansever düşüncesinde yapı-yapım kavramları ve Türk Tarih Kurumu Binası'nda mimari detay*, (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Alpandiner, A. (2019). *İzmir'de Cumhuriyet Dönemi'nde ve öncesinde yapılan eğitim yapılarının incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Aslanoğlu, İ. (1988). *Modernizmin tanımı, sınırları, Erken Yirminci Yüzyıl Mimarlığında farklı tavırlar*. Erişim adresi: http://jfa.arch.metu.edu.tr/archive/0258-5316/1988/cilt08/sayi_1/59-66.pdf.
- Aşit Büyükkırcalı, E. (2021). *Şanlıurfa I. Ulusal Mimarlık Dönemi kamu yapılarının mimari tasarım öğeleri bağlamında incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep, Türkiye.
- Ateş Can, S. (2022). Mimarlık, planlama ve tasarım alanında gelişmeler. M. Dal (Ed.), *Geleneksel ve modernin yorumu: Burdur alan pazarı (Alaca pazarı) ve Cumhuriyet Meydanı*. İzmir: Duvar Yayınları.
- Avşan, D. (2015). *1960-1980 yılları arasında Denizli'de yapılan apartmanların tasarım, uygulama ve kullanım aşamalarının değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Babacan Güngör, E.E. (2018). *Muğla kentinde Erken Cumhuriyet Dönemi modernleşme sürecinin kent ve mimarlık ölçeğinde araştırılması*, (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye.
- Bağeri, H. (2019). *The Robie House* [Resim]. Erişim adresi: <https://archeyes.com/the-robie-house-a-masterpiece-of-frank-lloyd-wright-architecture/>
- Banerjee, J. (2009). *Red House* [Resim]. Erişim adresi: <https://victorianweb.org/art/architecture/webb/1.html>.
- Baran, M. (2020). *Erken Cumhuriyet Dönemi modernleşme sürecinde mimarlığın etkileri: Sivas Cer Atölyesi (1939)*, (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, Türkiye.
- Bartels, O. (2004). *Almanya'da ikamet etmek: 80'li yıllardan bu yana Alman konut kültüründeki değişimler üzerine, gelenek, işlev ve moda arasında günümüz konut kültürü*, TMMOB Mimarlar Odası, Alman Kültür Merkezi, Ankara.

- Berman, M. (2004). *Katı olan her şey buharlaşıyor*. (Ü. Altuğ, B. Peker, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınevi.
- Bernardin, F. (2008). *Hôtel Tassel, built by Victor Horta, in Bruxelles* [Resim]. Erişim adresi: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:BE_Bruxelles_Horta_Tassel.JPG
- Bilgin, İ. (1996). *Anadolu'da modernleşme sürecinde konut ve yerleşme*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Bilir, M. B. (2019). *Modernizmin revizyonu bağlamında geleneğin ihyası*, (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Birol, G. (2006). *Modern mimarlığın ortaya çıkışı ve gelişimi*. Erişim adresi: <http://Www.Restoraturk.Com/Index.Php/Mimarlik/312-Modern-Mimarligin> Ortaya-Cikisi-Ve-Gelisimi
- Bozdoğan, S. (2002). *Modernizm ve Ulusun İnşası*. Erişim adresi: <https://docplayer.biz.tr/48201012-Modernizm-ulusun-insasi.html>
- Bucak Belediyesi Arşivi, (1967). Fotoğraf ve çizim arşivi
- Bucak Belediyesi Arşivi, (1970). Fotoğraf ve çizim arşivi
- Bucak Belediyesi Arşivi, (1986). Fotoğraf ve çizim arşivi
- Bucak Belediyesi Arşivi, (1987). Fotoğraf ve çizim arşivi
- Bucak Belediyesi Arşivi, (2007). Fotoğraf ve çizim arşivi
- Burdur İl Özel İdare Arşivi, (2015). Fotoğraf ve çizim arşivi
- Burkut, E.B. (2014). *Osmanlı/Türk Evi mekân kurgusunu modern konut mimarisinde okumak (Wright, Corbusier, Eldem ve Cansever'in Konutları)*, (Yüksek Lisans Tezi). Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Cansever, T. (1981). *Thoughts and architecture*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Cansever, T. (1992). *Şehir ve mimari üzerine düşünceler*. İstanbul: Ağaç Yayıncılık.
- Chang, J. G., (2015). *Fallingwater, Mill Run* [Resim]. Erişim adresi: https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Fallingwater,_Mill_Run,_PA.jpg
- Cordan, Ö. (2002). *Mimari formun kavramsal analizi*, (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.
- Conrads, U. (1991). *20. yüzyıl mimarisinde program ve manifestolar*. (S. Yavuz, Çev.) Ankara: Şevki Vanlı Mimarlık Vakfı Yayınları.

- Çetin, H. (2003). *Modernleşme ve Türkiye’de modernleştirme krizleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çolak, S. (2021). *Birinci Ulusal Mimarlık üslubunun İstanbul’daki çağdaş uygulamaları*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Çorakçı, E. (2008). *Modern ve Postmodern kimlikler bağlamında yeni toplumsal hareketler*, (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Demirgüç, U. (2006). *Mimarlıkta eleştirel bölgeselcilik ve Turgut Cansever*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Dostoğlu, N. (1995). *Modern sonrası mimarlık anlayışları*. Erişim adresi: <http://dergi.mo.org.tr/dergiler/4/443/6432.pdf>
- Dostoğlu, S. (1984). Sunuş: Modern mimarlığın ötesi. *Mimarlık Dergisi*, (204), 17- 21.
- Düzenli, H. (2009). *İdrak ve inşa: Turgut Cansever mimarlığının iki düzlemi*. İstanbul: Klasik Yayınları.
- Eldem, S. H. (1950). Arkitekt’in 1950 yılı Sıralağı. *Arkitekt Dergisi*, (11-12), 227- 228.
- Eldem, S. H. (1969). *Köşkler ve kasırlar*. İstanbul: 151. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını.
- Eldem, S. H. (1984). *Osmanlı dönemi Türk Evi*. İstanbul: Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayınları.
- Erkol, İ. (2016). *Türkiye Mimarlığı’nda modernizmin revizyonları (1960-1980)*, (Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Eyüce, A. (2012). *Modernlik ve Türkiye’de modern mimarlık*. Erişim adresi: <http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=375&RecID=2843>
- Giddens, A. (1994). *Modernliğin sonuçları*. (E. Kuşdil, Çev.) İstanbul: Ayrıntı Yayınları (Orijinal adı: The Consequences of Modernity).
- Thielemans, T. (2011). *Glasgow Scholl of Art [Resim]*. Erişim Adresi: <https://web.archive.org/web/20161102180519/http://www.panoramio.com/photo/82411835>
- Google Maps, (t.y.a). *Google Maps driving directions from Bucak [Harita]*. Erişim adresi: <https://goo.gl/maps/L7mavJsbwxPmTurU7>

- Google Maps, (t.y.b). *Google Maps driving directions from Bucak* [Harita]. Erişim adresi: <https://goo.gl/maps/Gq11kGKjUztVKExp7>
- Günaşlan, M. (2021). *Adolf Loos iç mekânları özelinde Müller Evi ve Josephine Baker Evi üzerinden bir karşılaştırma*, (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Günel, E. (2019). *Bucak geleneksel konut dokusunun kültürel miras bağlamında incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye.
- Gürkan, Ü. Ç. (2019). Erken Cumhuriyet Döneminde kamusal mekânda modernliğin temsili: Isparta kenti örneği. *Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi*, (19), 145-158.
- Harvey, D. (2014). *Postmodernliğin durumu*. Erişim adresi: https://www.academia.edu/31739852/David_Harvey_Postmodernli%C4%9Fin_Durumu
- Heynen, H. (2011). *Mimarlık ve modernite bir eleştiri*. (N. Bahçekapılı, R. Ögdül, Çev.) İstanbul: Versus Yayınevi.
- Hızlı, N. (2013). *Cumhuriyet Dönemi modernleşmesi: Türkiye’de mimarlık eğitimi reformu bağlamında Ernst Arnold Eğli*, (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Huduser. (2017). Sydney Opera Binası. Erişim adresi: <https://www.huduser.gov/portal/pdredge/pdr-edge-trending-060517.html>.
- Isparta İl Özel İdare Arşivi, (2018). Fotoğraf ve çizim arşivi
- İlkhan, D. (2003). *İstanbul Nişantaşı ve Teşvikiye semtlerindeki cephe dekorasyonunda Art Nouveau*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Kahraman, H. B. (2007). *Postmodernite ile Modernite arasında Türkiye*. Erişim tarihi: 11.06.2022, <https://docplayer.biz.tr/23864004-Postmodernite-ile-modernite-arasinda-turkiye-1980-sonrasi-zihinsel-toplumsal-siyasal-donusum-hasan-bulent-kahraman.html>
- Kahya, K. (2017). *Modernizm bağlamında günümüz Türk iç mekân tasarımına bir yaklaşım*, (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Karabaş, P. A., Güdür, A. (2016). *Neo Plastisizm akımı kapsamında De Stijl hareketi ve Piet Mondrian*, (Makale). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, Türkiye.

- Karaibrahimoğlu, S. (2014). *Modernizm bağlamında 2000'li yıllarda Türkiye Mimarlığı; Ulusal Mimarlık Sergileri üzerinden bir değerlendirme*, (Doktora Tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon, Türkiye.
- Kaya, B. (2005). *Hareket kavramının modern mimarlığa etkileri üzerine bir araştırma*, (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Keskinalemdar, H. (2011). *Ekspresyonizm kavramı ve mimarlıkta Ekspresyonizmin Frank Gehry bağlamında incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Kıran, G. (2017). *Modern mimaride fotoğraf kullanımının yayıncı mimarlar Le Corbusier ve Zeki Sayar üzerinden değerlendirilmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta, Türkiye.
- Kıvanç, O. (1996). Cumhuriyet Dönemi (1923-1946) anıt heykellerinin heykel sanatımızın gelişimine katkısı, *Anadolu Sanat Dergisi*, (5), 129-138
- Koç Ünlüsoy, A. (2010). *Yozgat İli 1.Ulusal Mimarlık Dönemi yapılarının analizi ve üslup değerlendirmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- Kolsal, F. (2015). *Cumhuriyet Dönemi modernleşmesinin bir sanayi yapısı üzerinden kentsel ve mekânsal olarak okunması*, (Yüksek Lisans Tezi). Aydın Tekstil Yerleşkesi Anadolu Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye.
- Konu, H. (2015). *Yüreğim yaz dedi*. İstanbul: Selge Yayınları.
- Kortan, E. (1996). *Mimari akımlar*. İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi.
- Kurtuluş, M. (2021). *Endüstri Devrimi sonrası mimari akımlarda malzeme ve teknoloji kullanımlarının incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Murtinho, V. (2017). A revolutionary monument: The Tatlin Tower, *Metálica International Dergisi*, (2), 18-24.
- Rijksmuseum, (1870). *Crystal Place, Sydenhamcrystal Palace* [Resim]. Erişim adresi: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Crystal_Palace,_Sydenham_Crystal_Palace_\(titel_op_object\),_RP-F-F16365.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Crystal_Palace,_Sydenham_Crystal_Palace_(titel_op_object),_RP-F-F16365.jpg)
- Ozan, M. (2009). *Bauhaus Okulu ve Erken Cumhuriyet Dönemi mimarisi-iç mimarisine etkileri*, (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Öçal, H. (2008). *Isparta kent kimliğinde modernizmin yansımaları ve modernizm etkisindeki konut mimarisi*, (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.

- Özmen, P. (2010). *20. yüzyıl başlarından 1980'lere kadar uzanan süreçte modern mimarlıkta doğal ışık kullanımının irdelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Özyalvaç, A. (2013). Mimarlıkta modernite kavramı ve Türkiye. *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, (1), 1-13.
- Panzini, F. (2011). *Rietveld's universe* [Resim]. Erişim adresi: <https://www.domusweb.it/en/news/2011/04/27/rietveld-s-universe.html>
- Ragon, M. (1986). *Modern mimarlık ve şehircilik tarihi*. (M. A. Erginöz, Çev.) İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Richards, J.M. (1953). *An introduction to modern architecture*. Penguin Books.
- Sacı, A. (2018). *Gaziantep'te Cumhuriyet Dönemi (1940-1965) kamu yapılarının dönemin mimari özellikleri bağlamında incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep, Türkiye.
- Sadatlou, A. (2014). *19. yüzyıldan günümüze sanayi yapılarının modernleşme süreci bağlamında irdelenmesi: otomobil yerleşkeleri*, (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Sarıgül, A.İ. (2008). *Mimarlıkta gelecekçilik*, (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Sey, Y. (1998). *75 yılda değişen kent ve mimarlık*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Sönmez, E. (2007). *Temsil üzerinden mimarlığa bakış*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Suluova, B. (2019). *1950-1980 yılları arasında İzmir mimarlığında Mimar Fahri Nişli*, (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şimsek, Y. (2019). *Endüstri Devrimi sonrası ortaya çıkan üsluplar ve Valensiya Modernizmasının bu bağlamda incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Tanyeli, U. (1997). *Modernizmin sınırları ve mimarlık*. İstanbul: Sel Yayınları.
- Tanyeli, U. (2003). *Erken Cumhuriyet'te mimarlık ve modernite projesi veya Türkler ile yabancılar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tanyeli, U. (2005). *Ulusal Mimarlık Sergisi ve ödülleri: Anonim dünyasında düzen arayışı, Ulusal Mimarlık Sergisi ve ödülleri*. İstanbul: Mimarlar Odası Yayını.
- Tekeli, İ. (2009). *Modernizm, modernite ve Türkiye'nin kent planlama tarihi*. İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

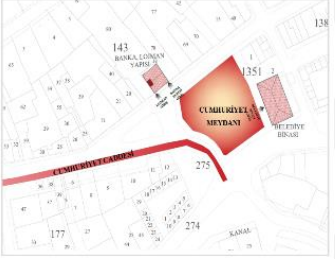
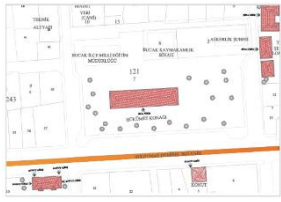
- Timothy, L. C. (2009). *Hegel's critique of modernity-reconciling individual freedom and the community*. Lexington Books. Rowman & Littlefield Publishing.
- Tk420. (2019). *The east side of the Iron Bridge, Shropshire in February 2019 showing the dark red paint added in the 2018 restoration* [Resim]. Erişim adresi: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Iron_Bridge_east_side_in_February_2019_\(cropped\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Iron_Bridge_east_side_in_February_2019_(cropped).jpg)
- Topay, H. M. (2011). *Bucak İlçesi'nin beşerî ve ekonomik coğrafya özellikleri*, (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.
- Torrence, A. (2022). *Robie House* [Resim]. Erişim adresi: <https://pin.it/7FD6ZBj>.
- Tunç, B. (2018). Tek parti iktidarında Burdur'da idari alanda yapılan düzenlemeler (1923-1950). *Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, (1), 1-16.
- Uzun, S. (2015). *Modern mimarlığın gelişim süreci ve Organik Mimarlığın Modern mimarlıktaki yeri*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Ünlü, İ. B. (2015). *De Stijl Hareketi ve çağdaş iç mekân tasarım yaklaşımlarına etkileri*, (Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Edirne, Türkiye.
- Vellut, G. (2016). *Façade, no 25 bis rue Benjamin-Franklin, Paris, France* [Resim]. Erişim adresi: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:25bis_rue_Benjamin-Franklin_\(25437741212\).jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:25bis_rue_Benjamin-Franklin_(25437741212).jpg)
- Vural, Z.B. (2022). Modern Mimarlık mirası bağlamında konut mimarisi ve Türkiye'deki yüksek katlı konut örnekleri üzerine bir değerlendirme. *Mimarlık ve Yaşam Dergisi (Journal of Architecture and Life)*, (1), 1-22.
- Yabancı, O. (2012). *Çanakkale ve Balıkesir yöresinde I. Ulusal Mimarlık Akımı*, (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye.
- Yakartepe, E. Ç., Binan C., (2011). İstanbul'un Modernleşme dönemi otelleri (1840-1914). *Megaron Dergisi*, (6), 1-2.
- Yakupoğlu, B. (2017). *Erken Cumhuriyet Döneminde Modern mimarlık ve sinemadaki temsili: Türkiye'nin kalbi Ankara (1934) filmi*, (Yüksek Lisans Tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Yalçın, B. S. (2007). 50 yaşında bir Sedat Hakkı Eldem tasarımı: Rıza Derviş Villası. *Mimar İstanbul Dergisi*, (26), 87-91.
- Yaldız, E., Sayar, G. (2016). Modernizmin mimariye yansıması ve 20. yüzyıl Konya modern mimarlığı, *Online Journal of art design Dergisi*, (4), 63-89.

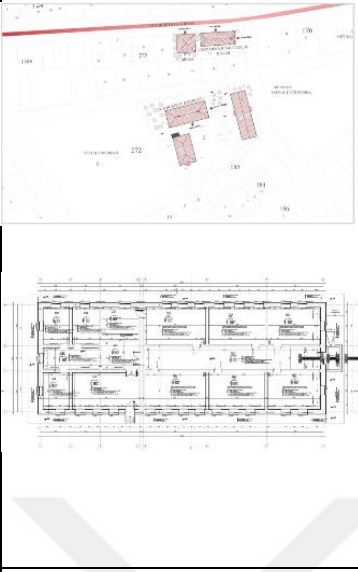
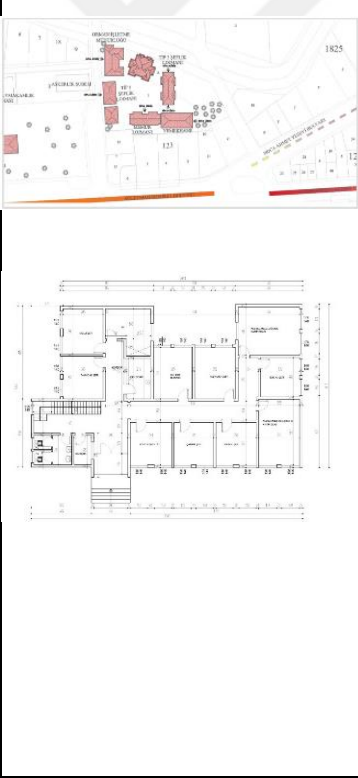
- Yatağan, N. (2013). *Cumhuriyet D6nemi endüstri yapıları ve modernleşme ilişkileri üzerine bir inceleme: Eskişehir Tölomsaş yerleşkesi*, (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir, Türkiye.
- Yıldırım, B. (2007). *Mimarlıkta modernite ve süreklilik*, (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, Türkiye.
- Yıldızkan, E. (2018). *Erken Cumhuriyet D6nemi Türk mimarlığında modernlik algısı üzerine bir araştırma: Seyfi Arkan'ın Belediyeler Bankası Binası*, (Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Kayseri, Türkiye.

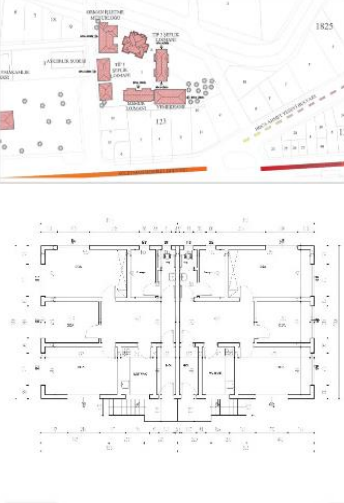

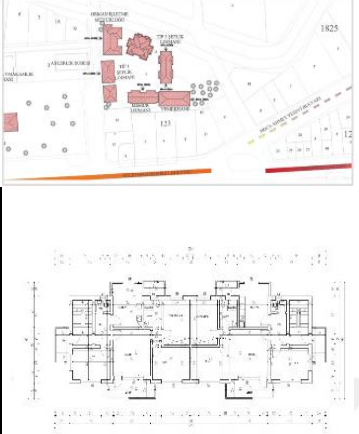
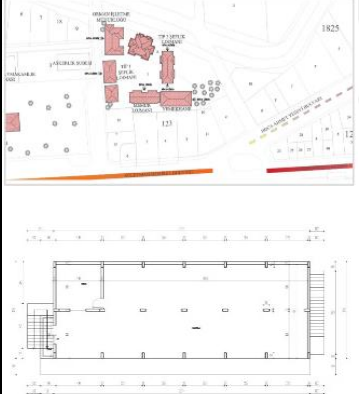
EKLER

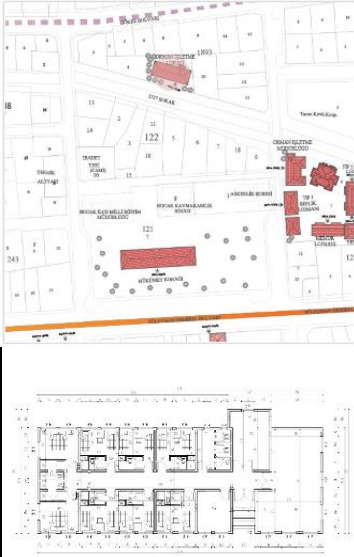
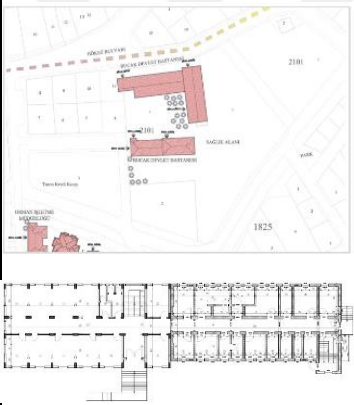
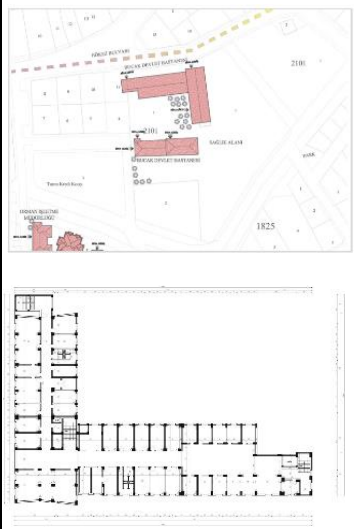
EK 1 - Çizelge 4.1 Burdur'un Bucak İlçesi'nde modernleşme sürecinde inşa edilen yapıların mimari özellikleri

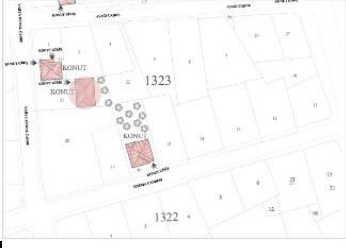
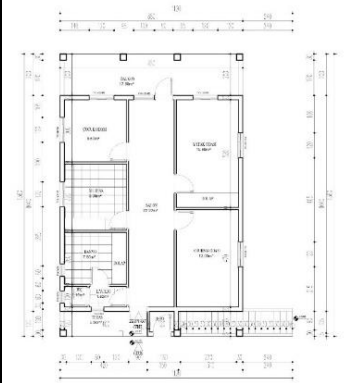
Kültürel Varlık Olarak Korunması Gereken Yapılar ve Mimari Özellikleri			
Kamusal Yapılar			
	Yapının Konumu ve Yapının Planı	Yapının Görünüşü	Yapının Mimari Özellikleri
1			• Bodrum üzeri dört kat • Temel geometrik biçimler • Ritmik dikdörtgen pencereler • Ritimsel, dinamik cephe görünümü • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı
2			
			• Bodrum üzeri iki kat • Temel geometrik biçimler • Simetrik cephe • Simetrik plan şeması • Anıtsal görünüm • Yatay yönelim • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı

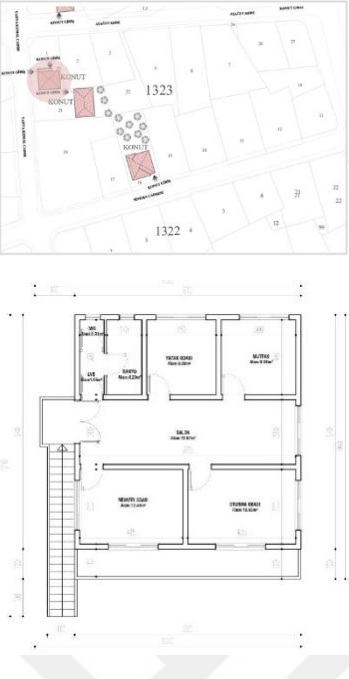
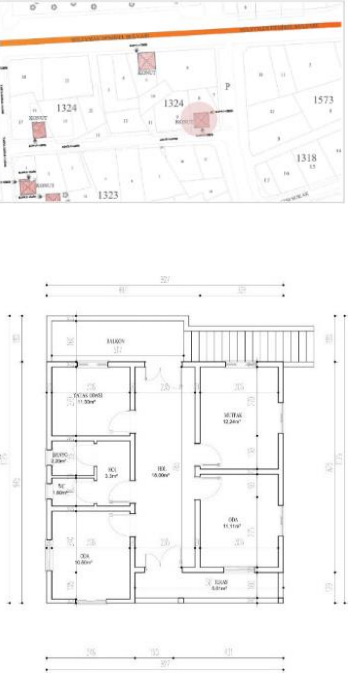
3			• Tek kat
Cumhuriyet İlkokulu			• Yalın ve işlevsel plan şeması • Ritmik dikdörtgen pencereler • Süslemeden uzak cephe tasarımı • Temel geometrik biçimler • Yatay yönelim • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı
4			• Yükseltilmiş bodrum üzeri iki kat
Orman İşletme Müdürlük Yapısı			• Girişin öne çekilip basamaklarla yükseltilmesi ile tanımlı hale getirilmesi • Ritmik dikdörtgen pencereler • Süslemeden uzak cephe tasarımı • Temel geometrik biçimler • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı

5			• Tek kat
Orman İşletme / Tip 1 Şeflik Lojmanı			• Simetrik plan şeması • Salon olarak adlandırılan mekânın hareket merkezi olması • Süslemeden uzak cephe tasarımı • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı
6			• Tek kat
Orman İşletme / Memur Lojmanı			• Simetrik plan şeması • Salon olarak adlandırılan mekânın hareket merkezi olması • Süslemeden uzak cephe tasarımı • Girişin antreden sağlanması • Banyo-yatak odası holü oluşturulması • Alaturka kiremit kaplı çatı

7	Orman İşletme / Tip 2 Şeflik Lojmanı		• Tek kat • Simetrik plan şeması • Salon olarak adlandırılan mekânın hareket merkezi olması • Süslemeden uzak cephe tasarımı • Banyo-yatak odası holü oluşturulması • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı
8	Yemekhane ve Toplantı		• Zemin üzeri tek kat • Cephe boyunca uzanan balkon • Modüler pencerelerin ritmik tekrarı • Geniş ahşap lambri saçak

9	Orman İşletme Lokali			• Yükseltilmiş bodrum üzeri tek kat • Yükseltile girişin sütun ile vurgulanması • Ritmik dikdörtgen pencereler • Temel geometrik biçimler • Yatay yönelim • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı
10	Bucak Devlet Hastanesi			• Ritmik dikdörtgen pencereler • Temel geometrik biçimler • Yatay yönelim • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı
11	Bucak Devlet Hastanesi			• Bodrum ve zemin kat dahil olmak üzere yedi katlı • Kütle plastiği “L” formda • Ritmik dikdörtgen pencereler • Süslemeden uzak cephe tasarımı

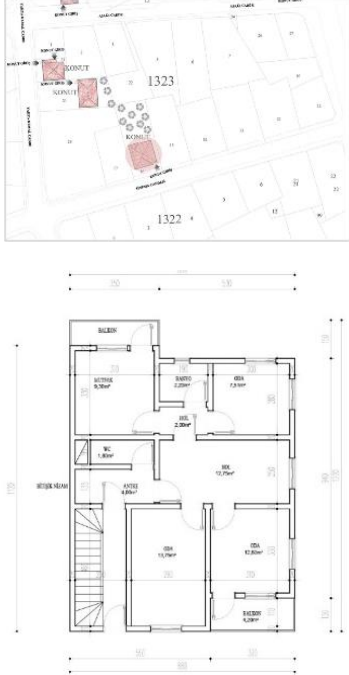
12			• Ritmik dikdörtgen pencereler • Temel geometrik biçimler • Yatay yönelim • Süslemeden uzak cephe tasarımı • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı
Jandarma Komutanlık Binası			
Sivil Yapılar			
13			• Zemin üzeri tek kat • Açıkta bırakılan balkon kolonlarının saçağa kadar uzaması • Cephe boyunca uzanan balkonlar • Yapının sahip olduğu bütün dairelere ayrı ayrı giriş • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı • Geniş ahşap lambri saçak
1323 Ada 21 Parselde Bulunan Konut			

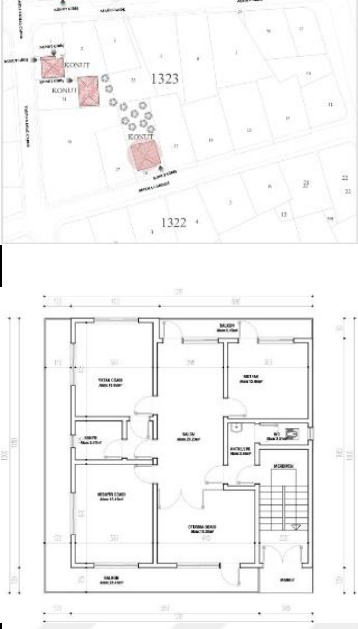
14	1323 Ada 23 Parselde Bulunan Konut		• Zemin üzeri tek kat • Cephe boyunca uzanan balkonlar • Yapının sahip olduğu bütün dairelere ayrı ayrı giriş • Temel geometrik biçimler • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı • Geniş ahşap lambri saçak
15	1324 Ada 8 Parselde Bulunan Konut		• Zemin üzeri tek kat • Yapının sahip olduğu bütün dairelere ayrı ayrı giriş • Temel geometrik biçimler • Açıkta bırakılan balkon kolonlarının saçağa kadar uzaması • Balkon ve parapet süslemeleri • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı • Geniş ahşap lambri saçak

16			• Dükkân üstü tek kat • Temel geometrik biçimler • Ritmik dikdörtgen pencereler • Pencere etrafında söve kullanımı • Balkon ve parapet süslemeleri • Yapı ve saçak birleşiminde alçı sıvadan dekoratif ögeler yapılması
1324 Ada 5 Parselde Bunan Konut			

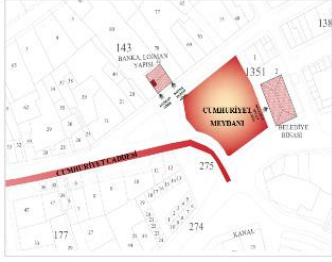
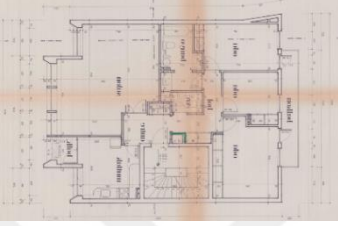
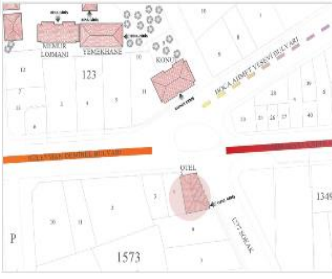
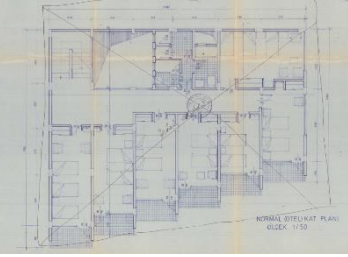
17			• Zemin üzeri tek kat
1307 Ada 11,12 Parselde Bulunan Konut			• Yapının sahip olduğu bütün dairelere ayrı ayrı giriş • Süsleme elemanı olarak yatay ve düşey söve kullanımı • Balkon ve parapet süsleri • Simetrik plan ve cephe tasarımı • Girişin antreden sağlanması • Esnek mekân anlayışı • Banyo-yatak odası holü oluşturulması • “L” biçiminde kütleyi saran balkon • Açıkta bırakılan balkon kolonlarının saçağa kadar uzaması

18			
273 Ada 9 Parselde Bulunan Konut			• Dükkân üstü iki kat • Süsleme elemanı olarak yatay ve düşey söve kullanımı • Balkon ve parapet süsleri • Simetrik cephe tasarımı • Yapı ve saçak birleşiminde alçı sıvadan dekoratif öğeler yapılması
273 Ada 16 Parselde Bulunan Konut			• Zemin üzeri iki kat • Süsleme elemanı olarak yatay ve düşey söve kullanımı • Balkon ve parapet süsleri • Simetrik cephe tasarımı

20	1825 Ada 4 Parselde Bulunan Konut		• Zemin üzeri iki kat • Cephe karakterinde cumbaya atıfta bulunan kapalı çıkma • “L” biçiminde kütleli saran balkon • Süsleme elemanı olarak yatay ve düşey söve kullanımı • Dikey sirkülasyonun cephe karakterinde farklılaştırılması
21	1324 Ada 16 Parselde Bulunan Konut		• Zemin üzeri üç kat • Kapalı ve açık çıkmalar • Girişin antreden sağlanması • Banyo-yatak odası holü oluşturulması • Dikey sirkülasyonun cephe karakterinde farklılaştırılması

22	1323 Ada 16 Parselde Bulunan Konut The site plan shows the building's location within a residential block, with adjacent plots 1322 and 1323. The floor plan details the building's layout, including a central hall, multiple rooms, a bathroom, and a kitchen. Dimensions are provided for various sections of the plan.	• Zemin üzeri üç kat • Dikey sirkülasyonun cephe karakterinde farklılaştırılması • Girişin antreden sağlanması • Esnek mekân anlayışı • Banyo-yatak odası holü oluşturulması • “L” biçiminde kütleyi saran balkon • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı • Geniş ahşap lambri saçak The photograph shows the exterior of the building, a three-story structure with a light-colored facade. It features a prominent vertical circulation element on the right side and a balcony with a wooden railing. The building is surrounded by trees and a street.

23	123 Ada 9 Parselde Bulunan Konut		• Dükkan üzeri dört kat • Dikey sirkülasyonun cephe karakterinde farklılaştırılması • Girişin antreden sağlanması • Banyo-yatak odası holü oluşturulması • Simetrik plan ve cephe tasarımı • Cephe boyunca uzanan balkonlar • Yeni mahallerin planlanması (misafir odası, oturma odası vb.)

24			• Zemin üzeri iki kat • Cephe karakterinde cumbaya atıfta bulunan kapalı çıkma • Alaturka kiremit kaplı kırma çatı, gizli oluk • Cephe kontüründe ve pencere kenarlarında tasarlanan ince uzun dikey şeritler
143 Ada 18 Parselde Bulunan Konut			
Sosyal ve Kültürel Yapılar			
25			• Dükkân ve asma kat dahil altı kat • Sıralı ritmik cephe düzeni • Biçim işlevi izler ilkesi • Temel geometrik biçimler • Ritmik dikdörtgen pencereler
1573 Ada 5 Parselde Bulunan Otel			